

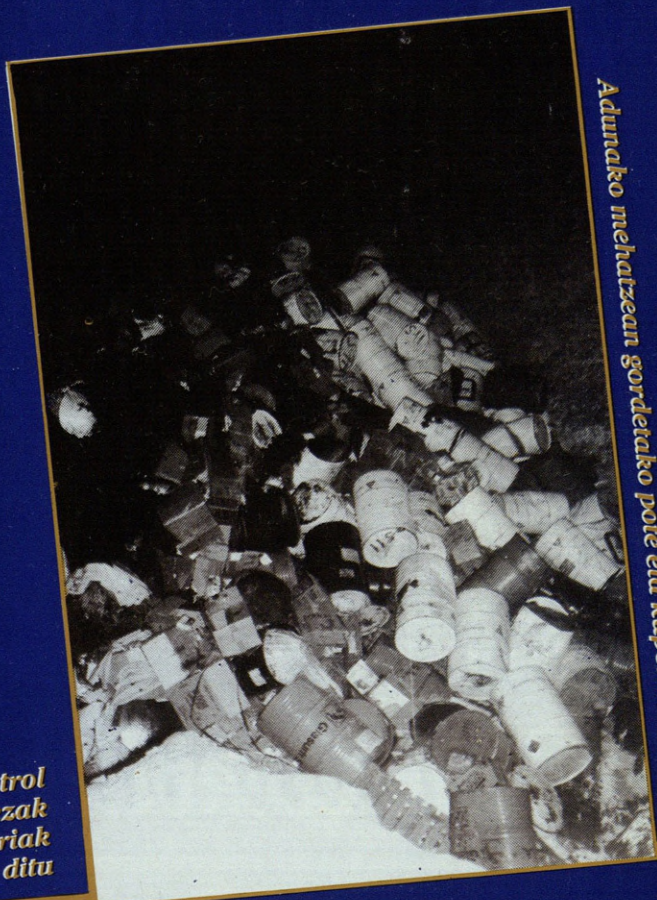
ARGIA

1987 Ekaina 21 — L urtea — 1.156 zenbakia — 145 pezeta (BEZ barne) / 8 libera

Iskanbila ugari
Zarautzen
Ertzantza eta
gazteen artean

Joze Mari
Satrustegi:
«Nire lanaren
prozesuan
bide berri bat
hasi da»

Bilaldia 87
ondar berriz
Zornotzan

Adunako mehatzean gordetako pote eta kupel multzo bat

Kontrol
ezak
gehiegikeriak
bultzatzen ditu

Amerikar baseen
hondakin toxikoak
Adunan gordetzen

1.155. zenbakia

4.— Astegiroa.

POLITIKA

- 13.— Ttanttaka, E. Galar.
14.— Hamar urte ondoren, Hego Euskadi estabilitaterik ezaren baltsean. I. Zubiondo.

NAZIOARTEKOA

- 18.— Laxman Mané: «Kasten sistemak erabat ahultzen gaitu». P. Sastre.

ERREPORTAIK

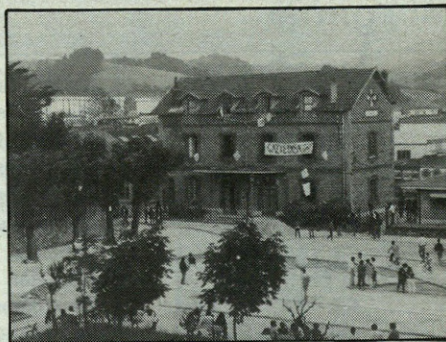
- 20.— Ibaldia-87: indar berriz. P. Urzelai.
22.— Iskanbila ugari Zarautzen gazteen eta ertzainen artean.
24.— Kontrol ezak gehiegikeriak bultzatzen. A. Fernandez.
35.— Joxe Mari Satrustegirekin elkar hizketa luzea oraingoan. I. Camino.
40.— Informatika eta automatizaziozko enpresen diseinu berria burutzen. P. Zubiria eta J.J. Petrikorena.
44.— Irakurleak mintzo.

KULTURA

- 45.— Kultur ataria.
47.— Nafarroako AEK, barne ihardunalditan. I. Camino.
48.— Fernando Maidagan, 77 urteko pintorea. E. Madariaga.
49.— «Itoiz», seigarren diskoa kaleran idanik. J.L.
50.— Delobel, «Ikas-Bi»ko zuzendariarekin. Enbata.
52.— Kulturaren aste-borrastea.
54.— Munduaren zabaletik kultura. J.M. Heritz.

ETA BESTE

- 55.— Kirolak.
56.— Bertsokak.
57.— Denborapasak.
58.— Azkena: A. Azkargorta eta N. Xamardo.

AURKIKUNTZA baten berri ematen genizuen duela hiru bat aste ARGIA: Adunako kobazulo batzutan BASE MILITAR AMERIKANOETATIK IRITSITAKO HONDAKINAK gordetzen dira. Oraingoan, aste honetan datu berriak azaltzen dira **24. orrialdean**, lehenago zurrumurru zirenak egiaztatuz. J.M. SATRUSTEGI nafar euskaltzain eta ikerlearekin solasean bilakatu da **aste honetako erdialdeko elkar hizketa**. HAUTESKUNDEEN ONDORENAK ere ezin zuen faltatu aste honetakoan, eta **14. orrialdean** duzue Iñaki Zubiondoren kronika. Bukatzeko, biziki gomendatzen dizuegu kultur orrialdeetan —zehazkiago, **50. orrialdean**—, THIERRY DELOBEL jaunarekin egindako elkar hizketa dago, RPRko eskuindarra berau baina Iparraldeko «Ikas-Bi» elkartearen buru nagusia. Guztiz iritzi argigarriak beroriek.

Jabea: Zeruko ARGIA S.A.L.

ARGIA egiten dugu:

Donostian: Mikel Antza, Iñaki Camino, Jon Barandiaran, Ostaiska Irastorza, Gorka Izeta, Josu Landa, Pablo Sastre, Iñaki Uribe, Xalbardin, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Bilbon: Antton Azkargorta, Edorta Jimenez, Karmelo Landa, Laura Mintegi, Iñaki Uriarte, 'Anaitasuna Taldea'.

Gastelzen: Blanca Agiriano, Txotxe Andueza, Irantzu Iriondo, Josu Olano, Pablo Ruiz de Aretxabaleta.

Iparraldean: Ladix Arrosagarai, Mikel Iribarren, Itxaro Borda, Allande Sokarros.

Iruñean: Jon Alonso.

Kolaboratzaileak: Xabier Agirre, Martxel Aizpurua, Itziar Alkorta, Joseba Alvarez, Enrike Amonarriz, Joxe Azurmendi, Balere Bakaikoa, Amaia Elosegi, Enbido, Xabier Erro, Xarlot Etchezaharreta, Esther Forcada, Joxean Gezalaga 'Zaldubi', Gure Irratikoak, Tito Irazusta, Irulegi Irratikoak, Koldo Izagirre, Kaki, Asun Larrañaga, Josetxo Lizartza, Loren Loidi, Emilio Lopez Adan 'Beltza', Alfontso Martinez, F.J. Mendiguren, Bego Montorio, Mikel Nabarro 'Trikuharni', Eneko Olasagasti, Xabier Portugal, Koldo San Julian, Andoni Sarrigi 'Murumendi', Joseba Sarrionandia, J.L. Alvarez 'Txillardegi', Mikel Ubillos, Urederra.

Marraskilariak: Joxemi, Julio.

Publizitatea: Maximo Aierbe, Joxe Mari Ostolaza.

Administrazioa: Jon Barandiaran, Agus Barandi.

Ardura teknikoa: Simeon Barroso, J. Jose De Marcos.

D.L.: 80—1963.

Helbidea: ARGIA, Ametzagaña 19 Behea. 20012 Donostia.

Telefonoa: 28 33 99.

Inprimategia: Gráficas SEMI.

Ale Bakarra: 145 pezeta / 7 libera (BEZ barne).

1987. urterako harpidetza sariak: (BEZ barne)

Hego Euskal Herria.....5.300 pezeta.
Ipar Euskal Herria.....360 libera.
Estatu Espainola.....5.300 pezeta.
Beste atzerriak.....7.200 pezeta.
Airez.....11.000 pezeta.

EKAINA 21 EKAINA 27

ekainaren 26an ilberri

mareak: (ekainaren 21ean)
gora: 14.03
behera: 07.42 eta 20.07

eguzkia: (ekainaren 21ean)
irten: 06.14
sartu: 21.45

LIBURUAK

Mikel Mendizabal

Titulua: Laborantzako liburua

Egilea: Jean Pierre Duvoisin
Argitaletxea: Euskal editoreen elkarte

Ezaugarriak: 210 orrialde, 375 peza.

Hona hemen berriz ere, Euskal Editoreen Elkartearen beste liburua. Eta autore garrantzizkoa oraingo honetan, J.P. Duvoisin lapurtarra hain zuzen. Beti bezala Koldo Mitxelena euskal literaturaren erresuma txikia egiten du, oraingo honetan idazle honen kalitatea azpimarratzen, "euskal itzultzaileen buruzagi eta errege" kontsideratuz.

Euskal literaturak, klasiakoak gehienbat, astun eta lapaitz ospea hartu du bai ira-

kurle aldetikako iritzietan eta bai eta ere kritiko batzuen iritzietan. Gutxi dira euskal testu laikoak, eta horietako bat "Laborantzako liburua dugu".

Baina liburu honen garrantziaz jabetzeko merezi du kokapen bat egitea. Joan den mendean estranjeria aldeko ikertzaileak euskaraz arduratzen hasi zirelarik, bertako jendearen interesa bildu zen, beranduxeago loreak-jokoak eta sortuz. Horrexegatik Bonaparte Printzea eta Duvoisin lapurtarra, euskal testuak argitaratzeko mezenas gaitz bilakatutakoa. Bere lanaren kalitatez kanpo, ugaritasuna da begien bistakoa.

Emaizta ugari horietatik, "Laborantzako liburua" txairoa dakargu egungoan. Txairo eta bakoitzak aukera ditzan bere arrazoiak. Utz dezagun alde batera lapurtarraren mendetako erabilpenak, idazkeran utzitako eragina, askok onartzen dotorezia eta atxikimendua. Beldurrik gabe esan daiteke, liburuaren xarmentako bat euskalkia izatez gain, idazkerak duen estilo zaindua dela, guregan atsegina sortzen duen eragile dudarik gabekoa.

Gaia soila da, didaktikoa, laborantzaren teknika eta ohituren sintesia, aitzak semeari erakutsiari jarraiki moldatua, egokia, aspertzeko aukera gutxi duena. Belar lanak, behien azpi eta etzauntzak, gariaren ereitea prozesua...

Erakrpen zenbait duena, kultur hizkunderen baten erakurgarri, hizkuntza eredu landu eta dotorea, hots, liburu erabilgarria. Bat baino gehiagori altxorra iduritutako zaiona

Titulua: Kazetari bat iheska

Egilea: Imanol Zaldúa

Argitaletxea: Gero

Ezaugarriak: 95 orrialde, 420 peza.

Ez dira euskaraz abentura liburu gehiegi idazten; askak zergaitik baina gauza da, nobela poliziakoak, mis-

teriokoak, erahilketak eta bar, ez direla asko argitaratzen gure hizkuntzan, horregaitik beti dugu atsegina hauetako liburu bat eskutartean izatea.

Liburua, lehen nobela baten jarraipena dugu eta Beñat kazetariaren abenturak ditugu. Hau, ezker abertzalearen aldeko idazle bat dugu, eskubiak jarraitzen duena bere ideologi eta lanengatik. Hamaika gertakizun ezberdin gertatuko zaizkio gure Beñati, mehatxuak, Hego-Amerikara aldegin beharra, erahilketak, jarraipenak eta abar luze bat. Nobela pisat animatzeko neska ausarti agertuko da, Josune, gure protagonista ausartki babes-tuko duen zaintzaile bat. Azken finean nobela erraz eta entretenigarri bat dugu, non aspertzeko aukerarik topatu ez dena.

Liburuak badiu esanahi politikoa, protagonistaren ideologiarengatik, euskarari ematen dion garrantziarengatik etabar. Gure lurraren zenbait paisaia eta hiri ere deskribatzen dizkigu, Donostia eta Bilbo bezala, bertako giroan sartuz, hots, tabernak, jendea, bazterrak...

Eusakara errazean idazten digu Zalduek bere liburu, hiztegi laburra, hizkuntz oso ulergarria... baina hori bai euskal atsotitez beterik, horregaitik euskaldun berriei edo gaztetxoie gomendatuko genieke irakurtzea, baina euskalduna zaharrei ere bai noski, beti dugulako atsegina oso nobela mota hauek irakurtzea.

Titulua: Miren, Garbiñe eta sorgin baten komeriak

Egilea: Pako Aristi eta Jesus Lukas

Argitaletxea: Elkar

Ezaugarriak: 60 orrialde, 400 peza.

Berriz ere Elkar argitazletxeok haur literaturarekin kezkatutik, atera berri dute 7-9 urtetako haurrentzat liburu berri hau; eta ezaguna dugu liburuaren egilea, Urrestilako Pako Aristi hain zuzuen, neke eta ilusio handia jarri duena bere azken lan honetan.

Ipuina bi apo txikien istorioa da, oporraldiak paasatzera ibai batera joaten direnak. Bertan, sorgin bat ezgutzen dute eta honek bi neska ederretan bihurtzen ditu, kondizio txiki bat jarriaz hori bai, haur zoro eta madarikatu bat egun guztian negarez ari dena, isildu araztea.

Ipuina bi neskek dituzten gora-beherak kontatzen dizkigu eta nahiz eta istorio ederra izan, saltsa piskat, nahiko behar bada, falta zaiola esango genuke.

Aipatu beharra ere bestalde, Jesus Lucasek egin dituen marrazkiak, orrialde guztiak orniturik agertzen bait zaizkigu. Hauek, nahiko modu garbi eta aseptikoan eginik Perxax saileko gehienak bezalaxe, grazia eta bizia ez zaio inondik falta ordea, haurrei erraztasuna emanik liburuaren irakurketan.

ASTE HONETAN NABARMEN

Euskadiko gudua, hitz errazetan

Titulua: Euskadi guduan, en guerra

Egilea: J.L. Davant, J. Apalategi, J.L. Cereceda, M. Castells eta ENAM

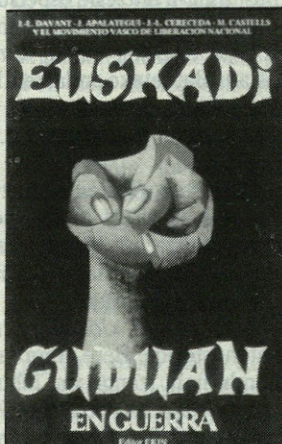
Argitaletxea: Ekin

Ezaugarriak: 270 orrialde, 1500 peztu.

«Euskadi guduan - Euskadi en guerra» da Ekin elkarteak argitara eman eta guri orain-tsu eskuetara heldu zaigun liburu mardula.

Liburua bost atal nagusitan zatiturik dago. Historiari buruzko bat, Jean Louis Davantek idatzia, euskal kulturari buruzko beste bat, Jokin Apalategik idatzia, egoera sozopolitikoari buruzko beste bat, Jose Luis Cereceda-ren eskutik, laugarren bat, Euskal Herriak nozitzen duen errepresioaz, eta hori Miguel Castells-ek idatzi digu, eta azkenik «Euskadi en guerra». Un horizonte para la paz» izenburuaz M.V.L.N. delakoak idatzitakoa.

Liburuaren enfokea hauxe dugu: Euskadi guduan zergatik ari da? Eta nolaz? Eta nondik nora, zeri begira? Halabaina, gai horri alderdi desberdinetatik heltzen bait zaio, eta dena 250en bat orrialdetan laburtu digutenez gero (Davantek, esate batera, 40 orrialde eskasetan ematen du gure historiaren

berri, sortu omen ginenetik ia-ia egundaino), arras azterketa sakonik ez burutzea, aise ulertuko da. Esan nahi baita: gai konkretu bakoitzean sobera sakondu beharrean, liburuaren kudeatzailerek denetaz, konjuntioaz ikuspegi orokor bat ematera jo dute.

Alfonso Sastrek paratu du aitzin-solas moduko bat, eta bertan «liburu serio eta partisano» bat egiteko zegoen beharraz mintzo zaigu. Zulo hori betetzera dator «Euskadi guduan». Izan ere hori dake bera landu dutenen xedea: behar den seriotasunaz, objetibitateaz (hitz gastatua baldin bada ere, azkeneko hori) lotu lanari baina hainbat historia egile eta soziologo egun —eta beti— jarri ohi den bezala «aparte» jarri gabe, hau da, faltsoa eta segu-

ru aski kaltegarria litekeen postura akritiko batean erori gabe.

«Izan ala ez izan», «Inoiz gertatu ez zen hausturaren beharraz», «Hego Euskal Herriarentzako bakea» dituzue liburuaren azkeneko atalean aurkitzen ahal diren titularrerarikoz batzu. Bakea da, bai, jomuga bat: nola horretara iritsi? Horretaz eta gure naziotasunaren zenbait ezaugarriak datu eta eritzi mamitsuak topa ditzakegu, liburuan barrena.

Gainerantzean esan, Ekin-ek bere lan hau txukun inprimatu duela. Ez dakigu non zabaltzeko asmoa izango duten, penagarri litzateke bederen Euskal Herriko mugen barnean gelditzea. Espainiarako liburu bat da, guretzakoa baino gehiago. Eta beste atzerriararako, noski, frantsesez, ingelesez eta behar den hizkuntzaz moldatuz gero —gomendapen bat da, azkeneko hori.

Aldizkariaren izena: Zer egin?

Ezaugarriak: Bi astekaria, 229. zenbakia, 25 orrialde, 60 peztu.

Urteak eta urteak darmazkite lanean EMK-koek aldizkari hau ateratzen. Bere helburu bakarra politika izanik, gogor eta atsedetik gabe erasotzen dute agintea,

sistema, erreperesioa eta abar luzea.

Betiko jenio txarrarekin baina baikorrek hori bai, agertzen zaizkigu azken zenbaki honetan *Zer egin?*koak, eta arrazoia garbi dago, azken hautokundearen emaitzak.

Aldizkariaren portada, COPE irratiak «protagonis-

tas» programan esan zena gogora arazten dute, hots, esaldi famatua egin dena: «Si hoy sale Txema Montero no hay disputa; sabemos que en España hay 300.000 hijos de...» eta noski horiek baino 65.000 gehiago irten ziren. Artikuluak, emaitzak gobernuari eta batez ere oligarkiarri sortu dion min latza azal-

tzen du, poz-pezik noski. Ondoren eta hautokundeekin jarraituz, Nafarroako Jesus Urrea eta Milagros Rubiori alde batez eta Eugenio del Riori bestalde, entrebista txiki bat egiten diete autokundeak aztertuz.

Aldizkariaren beste artikuluzentrala, Argeliako emakumeen egoera azaltzen dute. Bertan, emakume argiliar batek bere herrian emakumeak jasan dituen eta jasntzen dituen ankerkeriak salatzen ditu. Matxismoa, «be-loa» mundu Islamikoan suposatzen duena, alkola etabar, artikuluz luzea (sei orrialde luzeetakoa) baina interesakoa dudarik gabe.

Badira beste artikulua, antimilitaristak, liburuaren literatura kritikak etabar, hori bai dena politikarekin nahastua eta ideologi oso zehatzarekin, hots, beste ikuspuntu lekurik utzi gabe.

Aintzane Bolinaga
eta Maddalen
Iriarte, egunoro eta
arratsalde "Gaur
egun"
informatiboan oso
gustora dabilta
elkarrekin.

Aintzane eta Maddalen Bolinaga eta Iriarte

Maddalen Iriarte eta Aintzane Bolinaga, ETB-k arratsaldero ematen duen "Gaur egun"aren aurkezleak ditugu. "Informatiboetako aurpegi politak" arrazakoak, izugarri ondo konpontzen dira elkarrekin binakako lan honetan: «lagunak gara» dio Aintzanek.

Maddalen donostiarrak eta Aintzane Legazpikoa, informazio lanetan negar eta far aritu ziren hasieran batean, «behin testu bat letzen ari nintzela "Gaur egun"en, ezertaz enteratzen ere ez eta, berriro irakurri behar;

oso gaizki pasa nuen... berno, altxa eta joatekotan egon nintzen baina ezin eta...», malkoak zeriola aritu omen zen Aintzane. Beste behin eta Maddaleni zera,

«irratian eskela bat irakurtzen ari nintzela bapatean kristoren farregurea hil», esperientzia falta...

Arriskutsua omen dela diote, batzutan, informatze lana: «behin, atrako bat zuzenean ematea suertatu zitzaidan. Txarto pasa nuen hango hartan: tiroteko bat eman zen zeinean drogazale bat hil baitzen... nere belarri parean polizia baten pistola nuela hantxe» bota du Maddalenen-ek.

Lagunak, bakoitza bere gisa: «kirola egin, musika entzun, irakurri, Zuzenbide ikasketak amaitu...», Maddalenen egunoroko gustoa dira. Aintzanek berriz, «ez dut inongo afiziorik, poesia egiteak lotsa ematen dit eta marrazten desastre». Gaur egungoak.

Begibistarako atseginak

Luzemetraia interesgarria dirudi Astearteko «Bizitza ederra da». Hala ere, antzesleei begiratzuz ostiraleko «Tximistargia» antzesle ospetsuak izanen ditugu.

Igandez «Karla». Tim Hanley-k, Londresen dagoen «gizon G» amerikar batek, Karla Nillson abeslari xarmanta, Estatu Batuetako indarren lana lardaskatzen dabilen elkarte baten partaidea dela susmatzen du... Zuzendaria: Tim Whelan. Antzesleak: G. Brent, I. massey eta B. Rathbone.

Asteartez «Bizitza ederra da». Afrikako gerlan izandako istuluak zirela medio ejerzitotik bota egin zuten eta orain bizitza oso liberala daraman taxista lasai baten istorioa. Zuzendaria: Grigorij Ciukhraj. Antzesleak: G. Giannini eta O. Mutti.

Asteazkenez «Jokoaren maltzurkeria». Negoziante on baten istorioa. Bere amorantea gizon aberats batekin ezkondu nahi izango du, dibortziatu ondoren diru kopuru «polita» jaso ahal izateko. Zuzendaria: Ivan Passer. Antzesleak: O. Sharif eta K. Black.

Ostiralez «Tximistargia». Gazte txiro eta konplexuz beteriko gazte baten istorioa. Apaizen lan izpirituala bertan azalduko zaigu. Zuzendaria: Tay Garnett. Antzesleak: Mickey Rooney, Pat O' Brien eta Marilyn Monroe.

Larunbatez «Gizona Ohianean». Zuzendaria: Richard sarafian. Antzesleak: Richard Harris, John Huston eta John Bindon.

«Bai lehen ministroa». Umorezko telesaila?

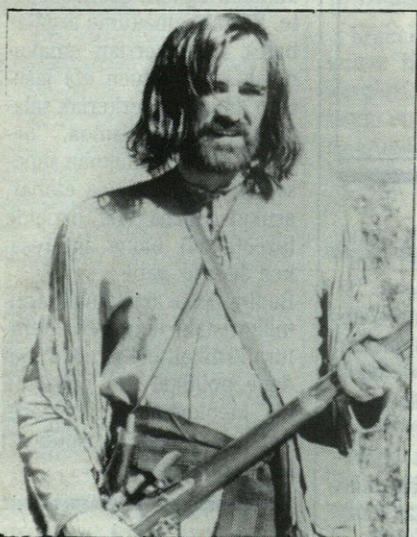
Ingeles saioak oso ezagun ditugu txori txikiaren zale izaten garenok. Detektibe eta polizia telesailak alde batera utziz, umorezko telesail honez arituko gara.

badakigu denok nolako umore goibela egiten duten britnietarrek baina gure irirtzi apalez umorezko telesaila izateko umore zertxobait ageri beharko du, ezta? Asko saiatu arren eta ikuspu desberdinetatik aztertu eta gero, umorea non gelditzen den ezin izan dugu asma. Apika serioegiak gara gu baina izpirik ere ez nabaritzeko...

Hala ere, lehen ministro inozo baten abenturak—desbenturak kondatzen dituen telesail honek, maiz, kritika latzak egingo die lanpostu hau gordetzen dutenei, hauen ezjakintasuna eta inuzentekeria azalean utzirik.

Hurrengo kapituluaren berri emango dizuegu. Lehen ministro izendatu zuten geroztik, hau da Jim Hacker-ek inteligentzia zerbitzuarekin topo egiten duen lehen aldia da. Marxistek erasotu nahi duten Commonwealth-eko irla bat defendatzeko tropak bidali behar dira baina lehen ministriak ezer gutxi daki horretaz Sir Humphrey-k luzaroan azpi-jokan jardun baita inteligentzia zerbitzukoekin, berari ezer esan gabe.

Britaniarren umore goibel eta ilunaren zale bazarete aukera ederra, bestela britaniarrek zertaz farre egiten duten pentsatu beharko duzulakoan gaude.

Igandez
«Gizona
Oihanean».
Richard
Harris
antzesle
nagusi
gisa

zinema

■ Azpeitiko plazaren arkupetan, zine emanaldi bat iragarri dute, larunbaterako, hilak 27, gaueko 11etan.

Bilboko Fas

ekaina

22 Bilboko Fas zine klubak ekainaren hasieratik "La otra Europa" izeneko zikloari ekin zion. Aste honi dagokionez Emir Kusturica zinegilearen "Aita está en viaje de negocios" izeneko filmaren emanaldia eskainiko dute. Emanaldia San Vicente kaleko bigarren zenbakiko aretoan izango da, arratsaldeko 7,30etan.

King Kong

ekaina

26 Oreretako King Kong taldeak berriz, **26**rako iragarri du bere hurrengo emanaldia. Paul Schrader zinegilearen "El beso de la pantera", 1981. urtetako filma eskainiko dute bertako Victoria zineman. Emanaldiak arratsaldeko 5,30ak, 7,45ak eta gauko 10,30etan izango dira. Sarrera 125 pezetatan jarriko dute salgai.

Emakumeari buruzko zinemaldia Iruñean

ekaina

23 "Emakumea eta zinea" izenpean, emakumek eginadako eta emakumei buruzko zinema ikusteko aukera izango da aste honetan ere Iruñean. Ekanainaren lehenean hasitako ziklo honek ere badu ekainaren bukaera honetaz eskaini. IPESek eta Golemek antolatutako ziklo honen hurrengo emanaldia ekainaren **23**an izango da, Pedro Almodovarren "¿Qué he hecho yo para merecer esto?" izeneko filma eskainiko delarik: Golem-en, arratseko 8ak laurden gutxitan, 300 pezetatan.

Gloria neskamea da eta ez du ezertarako astirik, bere etxean ere nahiko lana bait du. Berrogei metro karratutako pisu batean bere senarra, amaginarreba eta bi seme bizi dira. Garbi dago Gloriak ez duela Monakoko Karolinak aina aukera izan bere bizian.

aste
honetako
filma

Kaskarkeriaren goratzarre

Polemikaren oihartzuna zekarren Marco Bellochio zuzendari italiarraren «Deabrua gorputzean» filma. Koproduzio italiar-frantses honetaz mundu guztiak dakiena zera da: fellatio baten eskenak daudela eta «damutu» gaia ikutzen dela. Morboa beraz, alde zuretik iragarrita dago.

Filmak berriz ez du gehiagorako ematen. «Terrorista damutu»aren papera, «reintsertatu» guztiena bezalaxe, bere kide-ohiak salatzeaz gain zigor txikiago baten edo «askatasun pertsonala»ren truke, norbanakoaren kaskarkeria onartzea da, gizarte honen kaskarkeria hein berean onartzen, eta aurreko bultzagile zuena, gizartearen aldaketa, ukatuz. «Bienaventurados los pobres de espíritu».

Dena dela, gai honek Italian izan duen eta daukan piztuarekin, film honek eskaintzen dion tratamendua farregarria da negargarria ez esatearren. Izan ere, funtzio sinboliko bat baino ez du jokatzeko arropetituak zeluloidean. Bikote gaztearen maitasun istorio apasionatuaren kontrapuzua. Mutikoaren aitak, edota damututakoaren amak jokatzen duten paper bera: gizartea eta honen arau moralen ispilu izatea.

Horren aurrean suz beteriko maitasun harreman bat aurkeztzen zaigu. Maitasun «irrazionala», «ero»a... «gorputzeko deabruak» eragindakoa... gizartearen kaskartasunetik kanpo geratzen dena, eta beraz, filmak eskaintzen duen diskurtso berbalaren kontraesanetan, atsegingarri egiten dena.

Istoria honetan Maruschka Detmers aktorearen luzimendua da aipagarria. Horren lanagatik, eta bere lirainetasunaren liluragatik ez balitz, lurbehera etorriko litzateke filma jasangaitza egin arte.

Martin Goikoetxea

□«El diablo en el cuerpo». Marco Bellochio (zuz). Maruschka Detmers, Federico Pitzalis (ak).

arte

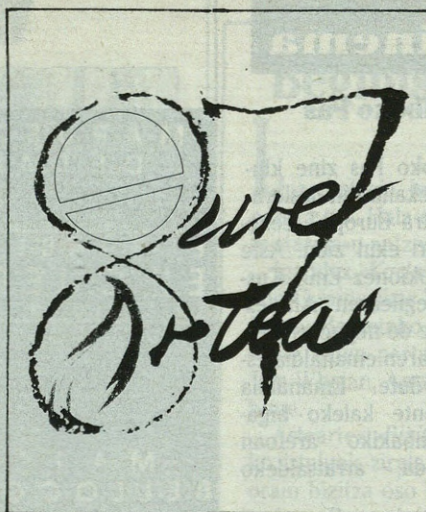
Arrasateko Nazioarteko II. Eskultura Topaketak

Ekainaren 8an hasi eta 28a bitartean Arrasateko Nazioarteko Eskultura Topaketa hauek ospatuko dira. Honokoak izango dira topaketa hauek landuko diren materialak: Markinako harri beltza eta buztina. Erakusketa hau bertako pilotalekuan izango da eta ho-

na partaideak: Xabier Krutx Arrillaga, Ramon Azpeitia, Gino Corsanini, James Francis, Fernando Garcia de Cortazar, Kolobika Jauregi, Marta Medeici eta Jose Maria Herro.

Bilboko Arte Ederretako Museoa

Bilboko Arte Ederretako Museoa badago zer ikusi hile honen bukaera bitarterarte. Alde batetik, Ibarro-

lak Bilbon bere lanak zenbait tokitan ikusgai jarri di-

tu eta horietako batzu Arte Ederretako Museoa dau-

de, beste batzu Arriaga plazan eta besteak Bilboko Erakustazokan. Museoan badago ere "El cuerpo y su imagen" izeneko argazki erakusketa ikusteko aukera eta azkenik, areto grisean akuarelista britainarrak izango dira. Erakusketa hauek hilaren bukaera arte egongo omen dira Bilboko Arte Ederretako Museoa.

Gasteizko Arte Ederretako Museoa

Gasteizko Arte Ederretako Museoa berriz, euakl margolari "kostunbristak" izango dira ikusgai. Euakl margolari klasiko hauen lanak bizpahiru hilabetez izango omen dira museo ormetan zintzilik. Besteak beste, Olano, Arteta, Zubiaurre anaiak... eta abar izango dira beren lanak bertan ikusgai dituztenak.

DONOSTIAKO EUSKARAREN UDAL PATRONATOA

«ARKUBIDE» EUSKAL TXOKOA

Konstituzio plaza 6

Ekainaren 15etik Uztailaren 12raino arteko egitaraua

EKAINAREN 18AN.

«Euskal Herriari buelta bizikletan euskara ikasiz».

Bideo emanaldia. Arratsaldeko 8retan.

EKAINAREN 19AN.

«Mundua ezagutuz». Txinari buruzko diapositiba emanaldia.

Santiren eskutik. Arratsaldeko 8retan.

EKAINAREN 23AN.

«Literaturaren inguruan».

Ramon Saizarbitoriarekin elkarriketa. Arratsaldeko 8retan.

EKAINAREN 26AN.

«Udako Euskal Unibertsitatea».

Aurkezpena. Arratsaldeko 8retan.

UZTAILAREN 2AN.

«Jazz Festibala».

Pelikula eta aurkezpena. Arratsaldeko 8retan.

UZTAILAREN 3AN.

«Mundua ezagutuz». Turkiari buruzko diapositiba emanaldia. Arratsaldeko 8retan.

UZTAILAREN 9AN.

«Aste Nagusiari buruz CATEk aurkezpena. Alderdi politikoeekin mahai ingurua. Arratsaldeko 8retan.

UZTAILAREN 10EAN.

«Pastorala». Bideo emanaldia. Arratsaldeko 8retan.

kantaldiak

■ Hilaren 20an Getxoko Portu Zaharrean Cuatre Deus talde katalandarrak kontzertu bat eskainiko du gaueko 10,30etan. Habanerak kantatzen diren taldea dugu Cuatre Deus.

■ Ekainaren 27an berriz, Donostiako Anoeta polikiroldegian **Euskal Rock Marathea** ospatuko da.

□ Hilaren 20an Bermion **Benito Lertxundiren** kantaldia ospatuko da gaueko 10,30etan, Artza pilotalekuan.

□ «Herriz Herri» izeneko zirkuitoaren barnean ekainaren 20an Arteagan **Gotzon Mendibil** kanatariak kontzertu bat eskainiko du. Gaueko 10,30etan bertako pilotalekuan.

□ Hilaren 23an **Benito Lertxundiren** kontzertua Irungo Junkal Enparantz, gaueko 10,30etan.

□ «Herriz Herri»ren barnean dago ere **Benito Lertxundik** Elantxoben eskainiko duen kontzertua. Hilaren 27an elizan edo ta pilotalekuan (oraindik erabaki gabea).

□ Azpeitiko plazan, hilaren 26an eta gaueko 10,30tan, udako kantaldi bat izango da.

□ Hilaren 21ean Zornotzan **Baldinbada** eta **Delirium Tremens** taldeen jaialdia.

Euskal kantu txapelketa Eiheralarren

Hilaren 21ean, gogoratzen dugu, Eiheralarre herrian Euskal Herriko kanta txapelketaren finala ospatuko da. Egun guztiz egongo da zer gozatzerik, alabaina, txapelketa bera ordea arratsaldeko 3tan hasi eta zenbait orduz luzatuko da dudarik gabe. Ez da huts egiteko zita.

■ Urrestilan, hilaren 24ean eta arratsaldeko ordubetetan, Azpeitiko musika bandaren kontzertua izango da.

Kontzertua Zumarragan

ekaina

26 Datorren asteazkenean ere, Zumarragako La Antigua baselizan Donostiako Kontserbatorioko Orkestra Sinfonikoak kontzertu bat eskainiko du. Hemen Tomas Aragues Bernal izango da zuzendaria eta Francisco Javier de Miguel flauta jolea. Azken kontzertu hau arratsaldeko 7etan izango da.

musika klasikoa

□ Hilaren 20an Debako elizako klaustroan Eustakio Iraola tenorea eta Idoia Garmendia sopranoa entzuteko aukera izango da arratsaldeko 8,30etan.

□ Hilaren 21ean Zestoako balnearioan Irungo Haize Kintetia izango da gaueko 10,30etan.

□ Hilaren 26an Oñatiko San Migel Eliza Nagusian Euskadiko Orkestra Sinfonikoaren kontzertua izango da zuzendaria Gatehouse izango delarik, gaueko 10,30etan.

bertsolaritza

«Bertsolariak Arenalean 1987»

ekaina

20 «Bertsolariak Arenalean 1987» izenpean ospatzen ari diren ekitaldien barnean datorren ekainaren 20an Amuriza, Azpillaga, Enbeita J. eta Lopategi izango dira bertan arituko diren bertsolariak. Bertso saioa eguerdiko ordubetetan hasiko bada ere, aurretik, 12,30etan hain zuzen ere, Agustín eta Xabier trikitrilarien saioa izango da.

Bertsolariak Donostian

ekaina

21 Donostiako Alde Zaharreko Ilazki euskaltegiak zenbait bertso saio antolatu. Ekainaren 21ean Telleria eta Mendizabal bertsolariak Ilazki euskaltegiko balkoitik arituko dira bertsoetan. Aurretik txistu kontzertu bat iragarri dago, bertsolariak berriz, eguerdiko ordubetetan.

ihardunaldiak

'Arkubide' Euskal Txokoan

Ekainaren 15etik uztailaren 12raino hainbat ekintza aurrera eramatekotan dira. Ekintza egitaraua honoko hau duzue. Ekainaren 23an, 'Literatura inguruan' gaitzat harturik, Ramon Saizarbitoria elkarrizketatuko dute arratsaldeko 8tan. Ekainaren 26ean, 'Udako Euskal Unibertsitatea' ren aurkezpena izango da, aurrean aipaturiko ordu berean. Toki Donostiako Euskal Txokoan bertan.

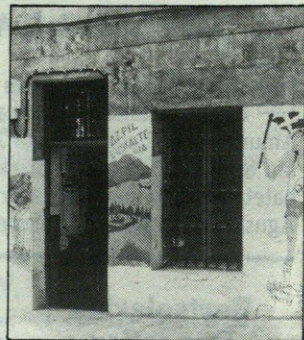
Kultur Astea
Itsasondon

Itsasondoko Kultur Taldeak antolatutako kultur aste bat ospatu da ekainaren 12tik 18ra bitartean. Azken egun honetako egitaraua honokoa duzue: eguerdiko 11etatik 2etara baserri inguruko tresnerien erakusketa bertako enparantzan, uztargileak, sega kirten egileak, egur tailatzaileak, abarkagileak, zumigintza, eta abar. Ohizkoa denez, jendaurrean arituko dira aipatutako lanetan.

ikastaroak

● 'Zure bizitza euskaraz pintatu' lema-pean.— Abaltzisketa, Leiza, Amezketeta eta Lesakan AEK kanpo eta barru ikastaroak eratu ditu udarako. Arabakoek izen emateko telefono zenbaki honetara deitu behar dute: 283988. Gipuzkoakoek, 283988 eta 526657. Eta Nafarroakoek, 222246 eta 637796.

● Bizikletaz ikasi.— Urrats guztiak gaintututa edukiz, gehiagi ikasi edo praktikatu nahi baduzu, klaseetako jardunei lotuegia sentitu gabe euskara erabili eta landu nahi baduzu, azter itzazu bizikleta ikastaro honek eskeintzen dizkizun aukerak. Lo egiteko arazoa AEKko euskaltegi, lagun eta beselako elkarte bidez konponduko da. Matrikula prezioa 15.000 pezeta izango da. Eguneroko gastoetarako (otorduak) hasieran fondo bat jarriko da, eta hortik tiraka joan beharko da, 10.000 pezetatara kopurutik ez pasatzen saiatzearen bidetik. Informazio osoago bat lortzeko zuzendu Arabako bulego zentraletara edo Iruñeako Arturo Kanpion Euskaltegiara.

lehiaketak

□ 'Arrasate 87' literatur lehiaketa.— Arrasate eta bere eskualdeko euskal idazleen ekintza sustatzeko asmoz, AED elkarteak Arrasateko udalaren laguntzaz, 'Arrasate 87' literatur lehiaketa antolatu du ondoko ataletan: ipuina, poesia eta bertso paperak. Ipuinen sailean 4 folio gutxienez eta 7 gehienez 2an ditzakete lanek. Poesian, konposaketa eta errimak libreak dira. Luzeera 100 bertso lerro gutxienez eta 200 gehenez. Bertso paperetan, 10 bertso gutxienez eta 14 gehienez. Lehiaketa honetan Deba Garaiko edozein pertsona har dezake parte. Euskaraz idatzitako lan orijinalak eta argitaragabeak bakarrik aurkez daitezke. Gaia libre izango da. Lanak AED elkartera azaroaren lehena baino lehen bidali beharko dira.

□ Bizenta Mogel lehiaketa Azkoitia.— Azkoitia-ko Kultur Elkarteak, bertako udaletxearen babesean, "6. go Bizenta Mogel" ipuin lehiaketa antolatu du. Arauak: -parte hartzaileek 18 urte beteak beharko dituzte. -Aurkezturiko lanak jatorrizkoak eta argitaragabeak izango dira. -Lanak udaletxera bidali beharko dira izengoiti batez izenpeturik eta honekin batera, bere azalean izengoiti bera daraman itxitako sobre batean egilearen xehetasunak bidali beharko dira. Literatur lehiaketa honetara euskaraz idatzitako lanak bidaliko dira. Lan hauek orriaren alde batetik bakarrik eta tarte bikoitzez mekanografiaturikoak izango dira, gutxienez lau orri eta gehienez hamar izanik. -Lanak bidaltzeko epea urriaren 31ean mamitzen da.

□ Gure Arteak 87.— 1.987. urteari dagokionez, Arte Plastiko "Gure Arteak" sarierako deialdia zabaldu da, margoketa, eskultura eta grabaketa arte moeten sailean. Parte hartzaileek baldintza bakar bat bete beharko dute: Euskal Herrian jaiotakoa izatea edo administrazio egoitza hemen bertan izatea. sariei dagokionez, lehen eta bigarren sailetan irabazleek, 1.000.000 pezeta jasoko dituzte. Hirugarrenean 500.000 pezeta. Bigarrenek, lehen eta bigarren sailean 500.000 pezeta. Hirugarrenean, 300.000. Hirugarrenek lehen eta bigarren sailean 350.000 peze- ta. Obrak aurkezteko epea irailaren 1etik 30era, Fadura-ko Polokiroldegian, Getxon Bizkaian.

jaiak

■ Hainbat herritako festak aste honetan: San Juanak eta. Araban, Murgan eta Laguardian. Bizkaian, Muskizen eta Rigoitin. Gipuzkoan, Hernanin, Arrasate eta Andoainen Nafarroan, Burlatan, Bakaikoan, Huarte Arakilen, Gorritin... Orientatzeko diogu, besterik gabe.

Nafarroako Ikastolen Eguna.— Hilaren 24an Etxarri Aranatzan Nafarroako Ikastolen Eguna ospatu da. Aurtengo ekitaldia bertako Andra Mari ikastolak eratua izango da. Ospakizun hau dela eta asteen zeharreko ekitaldi ugari ospatuko da Etxarrin. Alde batetik, hilaren 18an Tanttaka antzerki taldeak "Ondo lo egin" izeneko lana antzestuko du eta hilaren 20an "Los Amigos del Arte" izeneko musika taldearen emanaldia izango da arratsaldeko 9etan. Azkenik, hilaren 23an "Marratxo" taldeak beste emanaldi bat eskainiko du, bertan Peter Roberts mimoak lana egingo duelarik. Hilaren 24an izango da festa eguna eta egun osoan zehar izango dira ekitaldiak.

dantzaldiak

□ **Segurako XI. Dantza Txapelketa.**— Segurako XI. dantza txapelketa honetan sueltan aritzen diren bikoteak ikuteko aukera izango da. Alde batetik, ekainaren 18an kanporaketa ospatuko da. Kanporaketa honetan aukeratutako bikoteak izango dira ekainaren 21eko finalean parte hartuko dutenak, final honetarako hamar bat bikote aukeratuko direlarik.

Dantzari Txiki Eguna Arrasaten

ekaina

27 Hilaren 21ean Arrasaten ospatuko da Dantzari Txiki Eguna. Egitaraua ohizkoa izango da: goiz partetik kale jira, eguerdian bazkaria eta arratsaldean taldeen emanaldia. Egun honetan Seguran inguruko herrietako taldeak bilduko dira: Bergara, Oñati, Arrasate, Elgeta, Eskoriatza eta Aretxabaletakoak, hain zuzen ere. Hilaren 28an bestalde, Elgetan izango da Dantzari Txiki Eguna. Elgetako ospakizun honetan toki beretako taldeak bilduko dira.

kirolak

Sokatira txapelketak

Hilaren 18an alde bate-tik, Getxoko polikiroldegian ospatuko den saio batetan 560 eta 640 kilotan aritzen diren talde guztiek hartuko dute parte. Ekainaren 21ean berriz, Arabako Legution izango dute saioa 600 kilotan aritzan direnek.

mendi ibilaldiak

*ekainaren 28rako

□ **Gasteiz:** Auza - Errazu.

□ **Lagun Onak** (Azpeitia): Belate Uizi.

□ **Tabira** (Durango): Hilaren 28 eta 29rako Careseko Mendi zulora.

□ **Aitzarte** (Donostia): Zarga-zako jolas parkera.

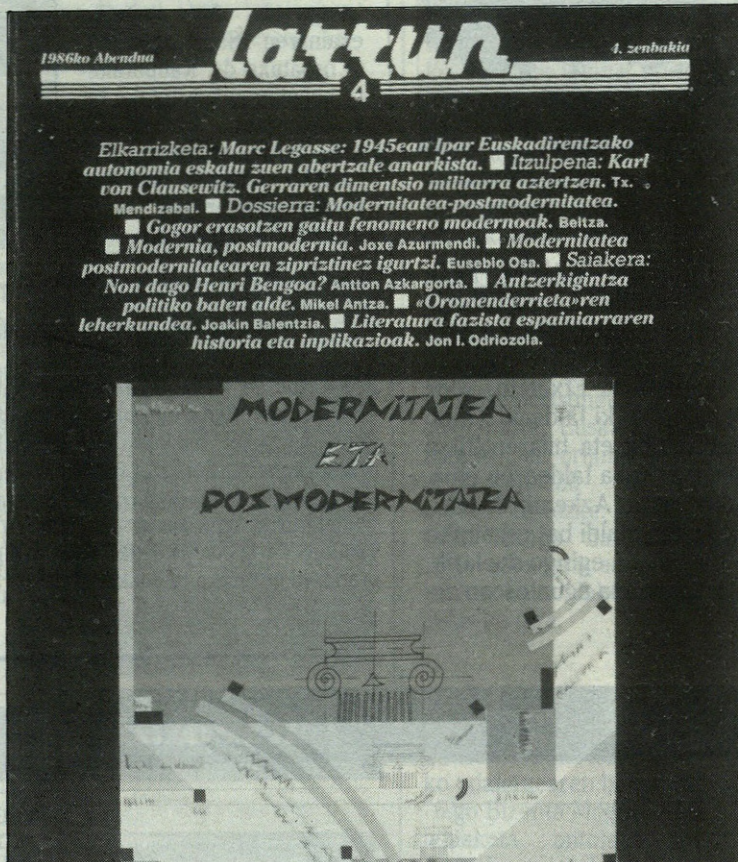
San Juan

bezperan

dantza ugari

San Juan bezpera dela eta zenbait herritan Euskal Herriko ohitura zaharrari eusten diote. Alde batetik, Irungo San Juan Plazan arratsaldeko 7etan, herriko zinegotzi eta alkateak aureskua dantzatuko dute enparantzan jarritako lizar baten inguruan. Ospakizun bera, Donostiako Konstituzio enparantzan ikusi ahl izango da, baina kasu honetan Goizaldi datza taldeko partaideak izango dira dantzariak. Edozein suk piz dezake dantza gau horretan.

LATTUN

Modernitatea eta postmodernitatea

Laugarren LARRUN kalean duzu.

Marc Legasse, Clausewitz, Joxe Azurmendi, Emilio Lopez Adan «Beltza», Eusebio Osa, Antton Azkargorta, Mikel Antza, Joakin Balentzia, Jon I. Odriozola, Pablo Sastre.

Euskal nazio projektuari, buruz.

Arbeloa, Ioldi, Torner, parlamentariak nola jujatu

IOLDI eta bere bost lagunei Bilbon egindako auziaren erabakia gogortzat hartua izan da akusatuen inguruan. Jose Sukia eta Karmen Aierbe absolbaturik atera badira, beste hiruei espetxe zigor latzak gaineratu zaizkie. Normalean Audiencia Nacionalak epaitzen dituen kasoak Komunitate Autonomoko auzitegi gorenera pasatzea ez da Gernikako Estatutoaren abantaila, dena dela. Madrilgo komunitateko diputatu izan den Jose Luis Torner ere hango Territorialak epaitu du, parlamentari izateagatik. Iruñeko territorialari kaso hau kentzearen Guillermo Arbeloa korrika eta presaka epaitu erazi zioten Audiencia Nacionaleko Orbe juez ezagunari, eta bihotzeak eman dio, egun haietako presioen erreazioagatik agian.

Jadanik 66 errefuxiatu entregatu eta uztailaren 18an manifestazioa

GOTZON Zabaleta eta Emilio Aldazabalekin 66 dira lerro hauek idatzi bitartean Estatu Frantsesak polizia espainolari entregatutako euskal errefuxiatuak. Aldaketa nabarmena izan da, txarrerako, «terrorismo» arazoetarako Parisen izenda- tu berri den Pierre Legrand juezak ekarritakoa. Norbait bilatze- ko aitzakiarekin etxe-miaketarako agin du bat egin eta poliziek eskuak libre dituzte edozein etxetan sartzeko. Uztailera- ko Errefuxiatuen aldeko Batzordeek, Iparraldekoak bezala Estatu Frantsesekoek, topaketa batzuk antolatu dituzte, eta uztailaren 18rako, joan den urtean polizia frantsesak espainolari epaiketarik gabe lehendabiziko errefuxiatua entregatu zione- ko urtehurrenean, manifestaldia izango da.

Andres Cassinellok lotsa sentitu Herri Batasuna Europara doalako

CARRERO Blancoren denboretatik Estatu Espainoleko in- formazio zerbitzuetako buruzagitza dagoen Andres Cassinello Ceutan gobernadore militar dago. Bere lotsa adie- razi du Europarako hauteskundeetan Herri Batasunak haute- tsi bat atera duelako. Bere izena azaldu zen trantsizio demo- kratikoa deitu ziren urteetan ultraeskuindarrek egindako atentatuekin nahasia, eta joan den urtean prentsari egindako deklarazio batzuetan adierazten zuen nahiago zuela gerra Euskadiren independentzia baino eta terrorismoa Espainiaren batasuna hausten uztea baino.

PSOEk botoen emaitzak ezkutatu zizkien militanteei ekainaren 10ean

MADRILGO Komunitate Autonomoko lehendakari den Manuel Leguinak prentsaurreko bat eskaini zuen ekainaren 10ean, goizaldeko 1,30 inguruan. Lehendakari izaten segit- zeko zeukan itxaropena azaldu zuen, eta prentsaurrekoa bu- katu bezain laster pasa zioten abisoa: Izquierda Unidarekin bat eginda ere ez zela iristen gobernua osatzera. Ordurako in- kesta guztien datuak bazituzten Moncloan, baina hondamendi itxura ez ematearren PSOEko buruek ezkutuan gorde zizkie- ten datuak beren militanteei, baita kualifikatuenei ere.

Adolfo Suarezzen CDS konfirmatu eskuinaren bigarren ardatz bezala

ROCAREN operazioa, bankuen laguntza guztiekin ere hon- dora joan zenetik, Adolfo Suarez presidente-ohia pun- tuak irabaziz joan da. Hauteskundeetan Suarez bera pasa den herri eta eskualdeetan indartu da, eta Gaztelan batik bat. Oraingoan enpresagizonak ez zioten aurrekoan bezain oker begiratu, eta eskuin espainolaren birmoldaketaren ardatzeta- ko bezala konfiguratu da, batik bat PDPren saioa pikutara joan denetik. Alianza Popular da birmoldaketaren ardatz na- gusia; CDS da bestea; operazioan globalizatu beharko dira al- derdi errejionalistak, Nafarroako UPN, Aragoeko PAR, Anda- luzistak, Unio Valenciana... Eta gainerako alderdi nazionalista moderatuekin nolabaiteko akordio batera iritsi.

Hauteskundeak pasata, aro berri bat

Hamar urte ondoren, Hego Euskadi estabilitaterik ezaren baltsean

Datozen urteei begira, Hego Euskadiko mapa politikoak aski finkatua dirudi azken hauteskundeon ondotik. 1977tik sendotuz etorri ziren partidu hegemonikoak apaldu dira, eta Konstituzio espāñolak eta Autonomi Estatutoak bezala Foruen Amejoramentuak ekarritako instituzioek ere gobernabilitate krisian murgildurik ibili beharko dute. Bitartean, negoziaketa politikoaren hotsak eta eztabaidak berotzen dira udari begira.

Herri Batasuna indartua atera da ekainaren 10ean, eta koalizioak konfliktatzen ditu.

Hamar urte 1977ko «15-J» hartatik. Euskal mapa politikoaren estabilitate falta azpimarratu dute komentaria politiko guztiek ekainaren 11tik aurrera; eta ondoko hilabeteetan, urteetan agian, estabilitate berrien bila mugimendu luze eta konfliktatuak ikusi beharko ditugu seguruenik.

Horretara bultzatzen gaituen seinalerik ez da falta. PNVk PSOerekin legealdi tratua egin zuenetik, aliantza eta tratuak gero eta konfliktatuago bihurtu dira, eta orain udal eta diputazioei begira sortzen den nahasteborrasteak muga guztiak gaindituko ditu. Gauzak dauden bezala, Hego Euskadin estabilitatea lortzeari begira lehen baino askoz parekatuagoak dauden siglek laberinto bat osatzen dute, eta gehiengo xumeena lortzeak mila buruhauste dakartza; zeren eta leku batean maioritatea moldatzen duen koalizio bat, handik kilometro gutxitara ezin pentsatzukoa bihurtzen da. Politika beti den tratu edo merkaturia zinez konfliktatua gelditu da.

Hegemoniak bukatu eta indarrak berdindu

Eusko Alderdi Jeltzaleak, kanpaina honetan gogor jokatu arren, azken urteotako bere hegemonia galdutzat eman dezake. Egia da Hegoaldeari osoki begiratzuz gero PSOEk zituela botorik gehien lehen ere, baina jeltkideek eraman dute protagonismoa, sozialistak Nafarroara mugatu eraziz. Zatiketarekin hankaz gora joan da jeltkideen indarra, eta azaroko hauteskundeetan behe-

Jelkideen munduaren krisiak urrats bat gehiago egin du hauteskundeotan.

ra egin bazuen, oraingoan ikusi da oso bajuan estabilizatu dela.

Eusko Alkartasuna sendoturik ateratzen da ekainaren 10 honetatik. Gipuzkoan PNV deskalabratzea lortu du, eta oso herri gutxitan gelditu zaio partidu zaharra aurretik. Garaikoetxea Europako Parlamenturako ateratzeak oihartzun internazionala ere ematen dio. Dena dela, EAren eta PNVren botoak batu eta 403.000tan gelditzen dira, 1983ko autonomikoetan eskuratu zituzten 450.000 haietatik urruti.

PSOEk ez du bere beherakako dinamika geldierazterik erdietsi, eta 82ko lejislatiboetan eskuratu zituen 460.000 boto haiek gaur 280.000 inguraino makurtu dira. Berak galtzen dituen botoak jadanik EE biltzeko gauza ez dela dirudi, zeren eta honek ere behera egin du joan den azarotik honuntza. Hala ere Euskadiko Ezkerrakoek 86ko lejislatiboetatik gora egin dute, eta 120.000 bo-

toetan estabilizatu dira, beren historia-ko xifrerik altuenetakoa batean.

Eskuin espainolak berriz, joan den urtean jasandako «zulotik» ateratzeko joera erakusten du orohar. Baina dudarik gabe arrakastarik inportanteena Herri Batasunak bildu du. 250.000 boto edukitzera iritsi da, Hegoaldeko mapan PSOEren ondoren bera ageri da boto gehienekin, indar abertzale nagusi, PNVren aurretik, eta Komunitate autonomoan EArekin goitik parekatuta. Horri eurodiputatu bat erantsi, eta emaitza borobila.

Gasteizko Parlamentua gaur aukeratuz gero...

Araba, Bizkaia eta Gipuzkoak osatzen duten Komunitate Autonomoan PNVk segitzen du nagusi ekainaren 10aren ondoren ere. Hiru probintzietan jaitisi da, ordea, eta Bizkaian bereziki.

Bere atzetik Herri Batasuna da bigarren indarra, EAri bezala PSOEri aurrea hartuz. Hirurak daude dezima batzuk gorabehera parekatuak, botoen %18-19an, eta PNVk duen %21,6tik oso gertu. EAri dagokionez, Araban Cuerdaren eragina nabarmena da: indar politiko nagusi atera da, PNVk bezala PSOEek espero zezaketaren kontra.

EE hiru lurraldeetan jaitisi da; gutxiene Bizkaian, eta azkenaldi honetan HB harrapatua zuen Araban aldiz 1/3 batean jaitisi da. CDSk ez ditu harrapatu joan den udazkeneko kopuruak, eta AP aldiz denetan igo egin da. Eskuin espainola, orokorrean hartuta, nahiko estabilizatua ageri da.

Oraingo datuok Gasteizko gobernua-ri aplikatuz gero, gaur PNVk bezala PSOEek 16na eskainu leuzkakete, eta HBk eta EAK 13na. Ondorioz, PNV-PSOE koalizioak diputatu bat faltako luke gehiengo eskuratu ahal izateko. Parlamentua ez da aldatu ekainaren 10ean, baina alderaketa horrek ematen du hilabeteotan gertatu diren kanbiamentuen etsenplua. Alegia, konplikazio horiek Parlamentuari eragitera ere iritsiko direla, udaletan eta diputazioetan gobernabilitateak jasango dituen prolemen oihartzun bezala.

Indartze eta hondamendien ondorio politikoak

Ondorio politiko batzuek jadanik begi bistakoak dirudite. PNVren beherakadari dagokionez, sozialistekiko tratuaren ordainak pagatzen ari da. Ramon Labaienek Donostian ezagutu duen hondamendia zenbaitek bere pertsonalitatearen gorabeherekin esplikatu du, baina Eli Galdosek ere egur bera sofritu du.

Bizkaian, aldiz, Mario Fernandezek ez du kanpaina guztiarekin ere askorik eraman, eta Gorordok dena jan du. Komentarista politikoek uste dutenez, pertsonen baino siglei kaso gehiago egin zaie. Arabakoa ilunago gelditzen da: egia da Cuerdak irudi handia duela Gasteizen, baina partidu zaharraren zatiketare hori ixkanbila handiak sortu zituen. EAK gora egin du, beraz, eta PSOE uste baino gehiago jaitisi da.

EA oposizioan sendotu egin da, eta PNVrekiko borroka luze samarrerako joan daitekeen arren, Garaikoetxeak alderdi berriari sustrai bat ematea lortu du. Jelkideak, aldiz, laster sartuko dira disputan sozialistekin, eta Arzalluzek hondamendi honengatik pertsonalki ere prezio bat ordaindu beharko duela dioenik ere ez da falta.

EAK lortu ez duena HBri bere hautesleriaren zati bat kentzea da. Orain ikusten dira joan den azaroan Iñaki Esnaolak Garaikoetxearekin egindako desafio publiko haren ondorioak, eta baita kan-

Ausardiaren tenorea

Asko gara Hego Euskadiko egoera politikoak bizi luen blokeoak samintzen gaituen abertzaleak. Hauteskundeetako emaitzak hartu eta horiek ditugu gure errealtate korapilatsuaren agerpenik zehatzena. Eta koalizioen gainetik eta azpitik luzatzen den impasse honetan: pilatuz doaz gero eta latzagoak diren gure arazoak.

Askok begiratu genien itxaropenez joan den udaberrian PNV eta HBren artean izan ziren elkarrikizketak. Geroztik PNV bitan zatitu eta Eusko Alkartasuna Autodeterminazio eskubideaz mintzatu zitzaigun. Udazkenean abertzaleen arteko Hitzarmen Historiko bat proposatu zuen HBk.

Saio eta asmo guztiak haizeak eraman ditu, orain artean. Impasea hautsi beharra, ordea, sekula baino urjenteago ageri zaie indar politiko guztiei. Sozialista espanyolek jasan duten jipoiak ere lehengo harrokeriak gabe uzten ditu.

Euskal preso politikoek beren hargarren urtea betetzen dutenean, eta Ipar Euskadira babes bila ihesi joandakoen kontrako erasoak errukirik eta legerik gabea denean, indar abertzaleek ausardiaren tenorea dute. Hasteko, Nafarroa eta autodeterminazio eskubidea denek aldarrikatu dituzte. Lehengoan segitzeak erotasuna dakarrela, eta orain arteko konpremezu politikoek beren prezioa dutela, egiak dira. Baina bestelako prezioak ere badira, egunotan ikusten ari garenak. Irudimena eta ausardia beharko ditu konponbideak, baina beste erremediorik ez da.

MARKOX

paina koloretsu baten fruituak ere. EERI, berriz, ahuldade organizatiboa igerri zaio: Gasteizko Parlamenturako bildutako botak ez ditu mantentzen herrietan, eta PSOEko jariora atertu zaionean, Gipuzkoako Diputazioan eta Donostiako udalean ezagutu dezakeen protagonismo berrian ditu itxaropenak.

Nafarroan PSOERI harrokeriak bukatu

Nafarroari dagokionez, eskuin espainolak orohar 119.000 boto egin ditu.

Azaroko emaitzak hobetu ditu, eta 1983tik ere 20.000 irabazten ditu. Barruan aldaketa gogorrak ditu, ordea. Del Burgok Unión Demócrata Foralarekin egindako operazioak huts egin dio, eta eskuinaren barnean pizu espezifikoa galdu du. CDS agertu da indarrez, APk protagonismo gutxi dauka, eta UPNk bere hegemonia inoiz baino garbiago dauka.

UPNren fenomeno aztertzeko da, eta horretarako Estatu Espainolean geratutako zenbait aldaketarekin konparatu liteke. Aragoen Partido Aragonés Regionalista asko indartu da, eta Andaluzian Partido Andalucista ere bai. Estatu mailako eskuinak bizi duen krisian, aurrera begira kontutuan hartzekoak izanen dira. Eta UPN epe luzera begira PNVrekin zertara iritsi litekeen ere ikusteko dago.

PSOEk jasan du jipoirik handiena, eta ondorioak ere ekainaren 10eko gauetik ezagutzen ditu. UPNrekin tratua egiteak istilurik ekarriko lioke, eta EA eta EEren laguntza bila joateak berriz... Edonola ere, sozialistek harrokeriaz naffarrismoa egiten zuteneko denborak aski paseak dira.

Abertzaleek, orohar, Nafarroan sekula ez haina boto bildu dute. 70.000 bitzen dituzte HB, EA, EE eta PNVren artean. Horien artean HBk lortzen du 1979ko kopuruak —Parlamentu Foraletik ateratzearen ondorioz sortutako krisia baino lehenagoakoa— harrapatzea. Institutuzioetan parte hartzearen alde argi eta garbi agertzen den Patxi Zabaleta zerrendaburu jartzean erakutsitako zabalatasuna ikusten dute igoera horren oinarrian askok.

EEK lortutakoa ez da gutxienekoa: 79ko kopurua gairiditu eta Parlamentuan eskainu bat eskuratzen du, baina bigarren helburua, udalera iristea, ez dute erdietsi. EAK lehen PNVk biltzen zituenak hartu ditu, eta PNVk bi mila ta erdi. Aldekoa urruti daukate, dena dela. Batzarrerari dagokionez, Auzolanek baino arrakasta handiagorik ez du lortu.

Iruñea ere kontatzen koalizioetarako

Udaletan bezala diputazioak eta Nafarroako gobernua osatzeko koalizio posibleek txispak atera behar dituzte oraindik eta hilabete hau bukatu artean. Garbienak, hasteko, Bizkaikoak eta Gipuzkoakoak daude: Bizkaian PNV PSOErekin elkartuta, diputatu nagusi Pradera eta Bilboko alkate Gorordo, eta Gipuzkoan diputatu nagusi Murua eta Donostiako alkate Albistur, EA-EE elkartearen bidez.

Udal askotakoa zintzilik uzten du horrek, ordea. Eta batez ere, Nafarroari bezala Arabari dagokionez gauzak ez

Sozialistek beren harrokeriak apaldu behar izan dituzte, Nafarroan batik bat.

**Eli Galdos eta Ramon Labaienekin
egin zuen apostu
PNVk, baina buruz
behera joan dira.**

dira batere argi. PNV-PSOE tratua Gasteizen nagusi sozialistak ipiniko litzuke, botorik gehien EAK bildu arren. Jelkide arabarrek ametituko ote dute hori? Eta bigarrenik, sozialistek Nafarroan EArekin tratua egin nahiko dute agian. Baina zein ordain moztarekin?

Posibilitateak bat baino gehiago dira eta denak ere aski konplikatuak eta istiluak ekarriko dituztenak. Eta hori gutxi balitz, azken urteetan ez bezala orain HBk ere noizean behin instituzio horietan azaltzeko asmoa agertu du. Haste-ko, Gasteizko Parlamentuan bezala Nafarroakoan ere azaldu beharko du lehendakaria hautatzerakoan. Beste hiru probintzietako Batzar Nagusietan zer egiten duten ikusi behar, baina koalizioak zaildu ditzakete HBkoek.

Nondik, norekin eta nola lotu euskal arazoa?

Ekainaren 10eko emaitza hauek ekarri duten gobernabilitate arazo multzo, estabilitatea are ahulago egingo duten urrats berriak ez dira faltako ondoko hilabeteotan. Gorago aipatzen genuen bezala, PNVk dagoeneko PSOEgandik desmarkatzeko gogo gutxi ez dauka. Eta orain arteko aliantza politikak aidean ikusten dira.

ETAk hauteskunde biamar batean

adierazi du jotzeko prest daudela. Dostian Policia Nacionalari egindako atentatuak ez du ondorio larriarik izan, baina Tarragonako leherketak Estatu Espainoleko petrolio errefinategirik handiena hamabost egunetarako geldirik utzi du. Udako kanpaina hasi bide du Euskadi Ta Askatasunak.

Madrilatik bata eta bestea, atentatuak eta hauteskunde emaitzak, kezka begiratu dira. HBk Txema Montero Europar kolokatuko zuela nahiko «janda» zeukaten Madrilgo komentaria politikoei, baina orain larritasun handiagoa erakusten dute Euskal Herriak Strasbourgen dituen bi ordezkari bakarrak «nazionalista radikalak» direla ohartutakoan. Mario Onaindia ez da iritsi, eta Gangoiti ere ez.

Berriro ongi kontrolatzen ez diren koordinadetan kokatzen da «euskal arazoa». Nor da gaur egun, Garaikoe-txea edo Arzalluz, tratua egiteko nazionalista moderatu egokia? Zer egin behar da HBekin Estatu Espainolean ere espero baino harrera hobea lortu duenean?

Dagoeneko dantzan jarr alde guztietan

PSOEak azken urteotan eduki duen bide erreza ere konplikatu da, eta Estatu mailan eskuina bere alternatiba osatuz joan daiteke. CDS jadanik mundu guztiak kontutan hartu beharreko faktorea da, eskuin errejonalistak ere bai, Euskal Herriko eta Kataluniako nazionalista moderatuekin tratuetara iritsi behar da... Konplikatu eskuinarentzako, baina sozialistentzako ere errezena pasea da.

Kasualitatea, irudi «zibilizatu» eman nahia ala zerbait gehiago izan dira Gipuzkoako gobernadore militarren deklarazioak? Autodeterminazio eskubidea onartzeko keinua, edo antzeko zerbait, egin bait du.

Tirabirak, bestalde, denentzako izango dira. Eta Herri Batasunan bertan ere zantzuak izan dira, instituzioetan parte hartzea aipatzen den garai honetan. Askok esperoko zutenaren kontra, ANV-koak izan dira kritika gogorak plazaratu dituztenak.

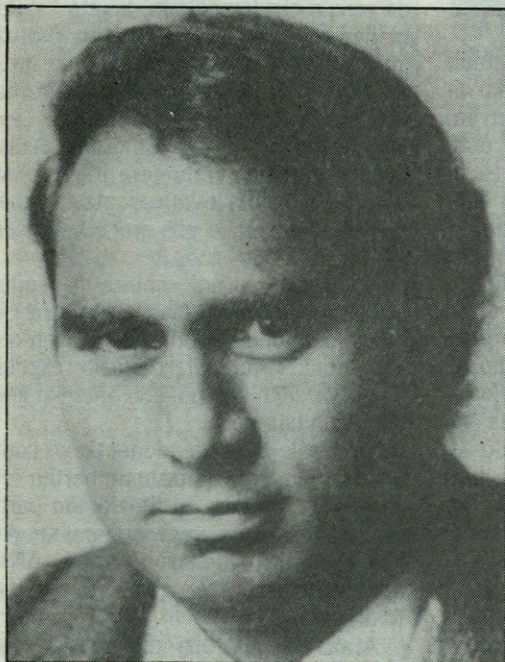
Arazo larriak bizi ditu Euskal Herriak, eta buruhauste politiko sakonen aldemenean, langabeziak eta krisi ekonomikoak sekulako triskantzak egiten dituzte gure populazioan. Estabilitaterik ezaren ondorio, beraz, estabilitate eta soluzioen behar gorria dago. Bidea luzea izan daiteke, baina ez interesik gabea. Hilabete honetan aterako dizkigute entremesak.

Iñaki ZUBIONDO

Laxman Mané-k, «Oupra»ren autoreak:

«Kasten sistemak erabat ahultzen gaitu»

«Nire osabek laztandu egiten ninduten. Goizero, ogia mantekilarekin ematen zidaten, eta beste jaki goxoak ere bai, batzutan. Eztiki hitz egiten zidaten, denek ikasten segi nezan nahi zuten. Ez zidaten jotzen, huts egiten banuen. Gure jendetarik bakar batek ere ez zekien zer zen idatzi edo irakurri». Laxman Mané-k kontatzen du, «Oupra» frantsesez argitaratu berri duen liburuan.

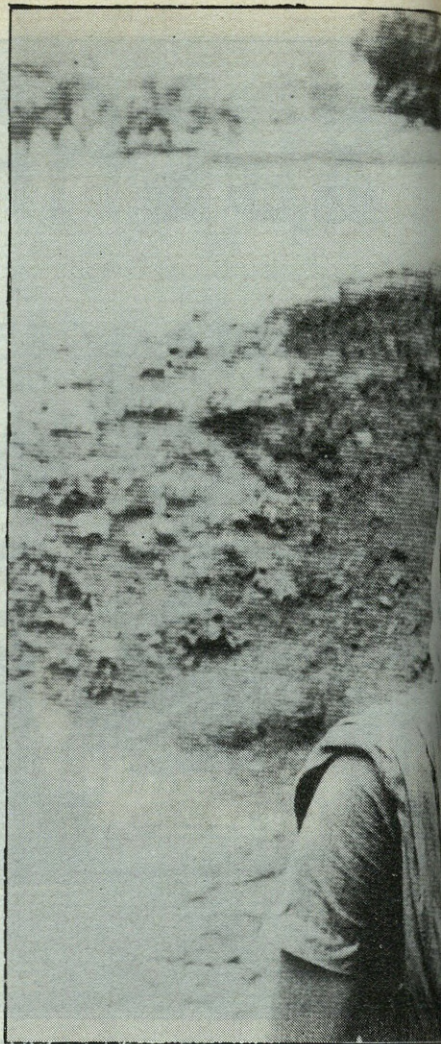

Laxman Mané,
bere herriaren aldeko
borroka zailean.

Laxman Mané-k ikasi egin bait zuen. Harritzekoa, Kaikadi-tarretan. Eskaleak izaten dira Kaikaditarak, edozertariko lanak egiten dituzte bestela. Baina Laxman-en aitak, herri batera iritsi, eta eskolan matrikulatzen zuen bere semea,

egun batzuetarako besterik ez bazen. «Eskolan, ezin nintekeen besteekin nahastu, aparte ibili behar izaten nuen. Ukitzerik ez neukan hango jendea. Zaborra nintzela inpresioa neukan».

Laxman Mané Indian dauden 45-50en

Indian, populazioaren heren bat edo, hiru

bat milioi tribu-jendakietako bat da, esan bezala ikasi egin zuena, eta bere ezagupenak gero «Oupra» liburuan argitaratu dituena. Laxman Manék, orain dela gutxi, Maharashtra-ko ekialdetik Bombay-rainoko 1.500 kilometrotako protesta eta erreibindikapen ibilaldi batean hartu du parte. Erreibindikatzen zutena: beren herriarentzako botoa emateko eskubidea, eta erresidentzia fijo izateko eskubidea.

Dravidiarak ez ziren ordea lur haietako lehenbiziko bizilagunak: dravidiarak heldu baino lehen, *adivasiak* ('lehenengo lagunak') zeuden han. Hauek oso berandu berenganatu zuten hinduen erlijioa, eta kulturaz oso desberdinak dira. Hauexek osatzen dute «tribal» direlakoan masa, hau da, Laxman Mané-ren herria.

Indiako apartheidia

Indiako populazioa, erlijio hinduak horrela agintzen du eta, lau sail handitan banatuta dago: *brahmanak* (erlijio jendea eta jakitunak), *kshatriya* (errege eta gerrariak), *vaishya* (merkatariak) eta *shudra* (nekazari, zerbitzariak).

atik berezi bizi da, apartheid gisa batean.

Lau kasta horien artean Indiako populazioaren %60ren bat osatzen bada, gainerantzekoak, hinduen eskemetan, bazterreko dira, hankapean erabiltzeko jendea garbi esateko. *Ukiezinak* nabarmentzen dira; hauei, Indiako eskualde desberdinetan izen desberdinez izendatzen zaie: kastagabeak, pariak, *namas-hudrak* eta abar. Gehientsuak nekazal langileak dira, beste asko azpi lan zikinetan aritzen bada ere. Orain dela dozena bat urtetako zentsoetan 80 milioi lagun ziren, Indiako populazio osoaren %15a gutxi gora behera. Musulmanak dira, baina ukiezin ez diren beste 65 milioi musulmanetatik aparte zentsatuta daude. Duela pare bat urte argitaratu zen «Apartheid in India» liburuxkan salatzen zenez, Indiako herri guztietan ukiezinentzako auzoak egoten dira, hinduengandik erabat aparte.

Ukiezin horiek, bestalde, halaber daude kasta eta azpikastatan zatiturik: 3 edo 4.000 kasta omen daude India guztian. Sistema hau, kastena alegia, orain dela 4 edo 5 bat mila urtetik dator. Izan ere ordukoak dira aryenen inbasioak; herri indoeuropar honek, hiru taldetan partiturik zetorrena, India ipa-

rraldeko eta dravidiar jatorrizko indigenak menperatu zituen: hauen ondorengo dira, hain zuzen ere, lehen aipatu shudrak. Halaz ere, dravidiar haietako batzuek basora aldegin zuten, eta denborarekin ukiezin masa osatuko zuten.

Miseriaren erraiak

«Denbora txarrak ailegatu ziren. Nire aitak gureak egin zuela, esaten zuen. Ez zegoen lanik, inondik ere. Egutero euri zaparradak botatzen dituen hilabetea madarikatua izaten da, Kaikaditarrentzat. Sarritan, gosari garaian, gure ama ez zen gurekin. Nik banekien gure gurasoek ez zutela jaten, biltzen zuten dena guri ematen zigutela».

Maharashtra-n (Indiako Estatua, zeinaren hiriburua Bombay den) zortzi bat milioi «tribal» bizi dira. Mendietatik jeisten dira, belarrak ekartzen dituzte eta saldu egiten dituzte, bizi izateko. Mendiko belar osagarriak saltzetik ez badute nahiko ateratzen, eskatu egiten dute, kalean. Tribu batzu mendizidanean espezializatu dira, beste batzuek kanta eta dantza egiten dute, ezkontzetan eta.

Tribu nomada hauek, mendiko legeak utzi dituzte eta ez dira zelaiko kasta sisteman integratu; hori dela eta, zokoratuta bizi dira, guztiz arbuaiatuta. Ukiezinek berek ere gaitzesten dituzte. Gehienak ez daude zentsatuta, ez dira legez esistitzen.

Sentidu honetan, Mané-k eta beste zenbait herritarrek daramaten borroka zaila da, nekoso: aurrena legez ezagutu ditzaten, nahi dute, baina, gobernuaren etsaitasuna ezezik (gobernuan aspalditik brahmanak dira nagusi), beretaren oposizioa ere topatzen dute.

Mané bera adibidez, Kaikaditarren artean gaizki ikusita dago, zeren eta, batetik, kshatriya batekin esposatu bait zen (lehen aipatu dugun goi-kastakoa alegia), eta bestetik, «Oupra» liburua argitaratu zuela jakin zutenean, herriaren ohiturak eta arauak argitaratzeagatik tributik eskudituta zuten.

Menperatzen errazak

Batzarrak arautzen du tribuaren bizi-tza. Zeinek dirua eskatzera nora joan behar duen eta zenbat denboraz egon den han, berak erabakitzen du, orobat urteroko bilera noiz egingen den... Bilera handi horretan ehundaka ahuntz sakrifikatzen dira eta (indioen ohituren kontra) alkohola edaten da, orobat tribuak gaitzetsitako emakumeak saldu daitezke, eta emakumeek dibortzioa eskatzeko eskubidea daukate.

Gobernuak mendietako tribuak kontrolatzen ditu, nomada direnak ez ordea. Zipaioen erreboltaren ondoren, 1860an, mendietako tribu hauek inglesen boterearen aurka gogor egin zuten, hartan ingelsek azkeneko erresuma independenteak suntsitu egin zituen, eta erresistentziarik gehien egin zutenak «criminal act» lege baten azpian sartu zituzten: tribu osoa zen alegia kriminala, eta gurasoetatik seme-alabetara pasatzen zen «errua». Deportazio masiboak egin zituzten; hala, kaikaditarrak, Indiako hego-ekialdean, Tamil-Nadu-n bizi zirenak, Maharashtra-ra, milaka kilometrotara eraman zituzten.

Laxman Manék arestiango entrebista batean esaten zuenez, «munduan beste inon aberatsak eta pobreak dauden gisa, Indian kastak daude, eta kasta bakoitzaren barruan, aberatsak eta pobreak. Indio bakoitza da kasta, edo azpikasta, edo tribu batekoa, eta elkarri kontra jazarrita daude. Zatiketa guzti horiek ahultzen dute India, izan ere horrek egin zuen posible, ingles mordoxka batek, 10en bat milak, denok menperatu ahal izan gintzaten».

PABLO SASTRE

«Gure gogoa Euskal Eskola Publikoa» lemapean

Ibilaldia-87

indar berriz Zornotzan

Ibilaldia-87, Bizkaiko Ikastolen jaia, aurten, 23an, Zornotzan izango da. «Gure gogoa Euskal Eskola Publikoa» lema bezala dutelarik, Balendin Enbeitaren omenez kanta bat egin dute haren bi bertsoz. 125.000 lagun espero dituzte bertan, haur, gazte eta helduentzat makina bat atsegingarri izango delarik.

Arrigorriagan iaz ospatutako Ibilaldian 7 milioi inguruko irabaziak izan ziren. Aurtengoan puztuko al da zifra hori!

Ohi den bezala inguruko ikastolek hartu dute antolakuntzaren ardura: Andra Mari, Elorrio, Kurutziaga eta Anaitasuna ikastolak.

Antolatzaileen ustez gauza bat dago argi: «hain aipagarri dugun hau ezin dugu hartu irtenbide ekonomiko bat bezala, baizik eta Ikastolen jaia izan dadila». Jaiak ez du bakarrik diru biltzearen helburua, honi ekainaren eguzkiak laguntzen baduen ala ez, giro ezin hobean, ondo pasatzea eta Euskal Eskola Publikoaren eraikuntza aldarrikatzea. «Azken baten gure eskaria berreuskalduntze prozesu guztia bultzatu behar duen proiektu sendo eta orokor bat aurrera eramatea da, euskara arlo guztietan bultzatuz, irakaskuntza kalitatea hobetuz eta edozein pertsonak ikasteko aukera izan dezan», azaltzen dute antolatzaileek.

Aurreko Ibilaldian baino presupostu handiagoa

Indar handiez heldu behar izan zaio aurten antolaketari, iazko arrakasta ikusita. Presupuestoak ere gora egiten dute, iaz Arrigorriagan egin zen Ibilaldia 86an hogeit mila inguruko aurrekontua egon zen eta 7 milioi inguruko benefizioa lortu zen. Aurten aurrekontua laupabost miloitara igo da. Mozkinak ataratzekotan badute helbidea: «argi daukagu, —dinoskue antolatzaileek— gure egoera oso orekatua ez bada ere, beste anaia batzuen beltzagoa dela oraindik (Seaska eta Nafarroako

GURE GOGOA EUSKAL ESKOLA PUBLIKOA

EGITARAUA:

• HERRI KIROLAK	• TRIKI-TRIXAK
• ARTISAUAREN ERAKUSKETA	• DULTZAINARIAK
• INGURUKO DANTZAK	• TXALAPARTA, ALBOKA
• NAFARROA ETA IPARRALDEKO	• TXARANGA ETA FANFARRIAK
• DANTZAK	• TXOSNAK
• SOKAMUTURRA ETA POTTOKAK	• JANTOKIA
• BERTSOLARIAK	

— EKAINAK 21 —

**Ibilaldi
honetarako
abestia
Balendin
Enbeita
zenaren
bi bertsoz
osatu
da.**

Ekitaldiak goizetik

Gutxi gora behera ekinaldiak goizeko 11.30etan hasten dira. Bostgarren arean, adibidez, bertsolari, trikitrixalari, dultzainari, txalapartari eta albokariak arituko dira bazkaltzeko ordua eman arte. Soziedadearen arean, 11.30etatik ere, umek seguruasko gogoko dituzten Sokamuturra eta Pottokak egongo dira denon eskura.

Umek nahi bezala ibiltzeko moduko aukerak izango dituzte. Dibertziteko, farre egiteko, zortzigarren eta bedera-

tzigarren zonaldietan egun guztian zehar antzerkia, jokoak, tailerrak, giñola edo txotxongiloa, gargantua, globoa, suhiltzaileak, txakur—herituak... eskeiniko zaie irrifarrea gal dezaten. Bestalde, futbol—zelaian, «car» deritzen kotxe txiki horiek eskura egongo dira karre-rak egin nahi dituenarentzat.

Bigarren arean, 12.30etan aurrera herri kirolen ekitaldia hasiko da: aizkolariak, trontzalariak, txinga-erute, harrijasotzaileak. Leku berean, Euskal Artisautzaren erakusketa egongo da jarrita. Hirugarren arean, Durangaldeko dantza taldeen alardea izango da, eguerdiko 12.30-etan, eta, geroago, Iparraldeko eta Nafarroako dantzak arratsaldeko 4etan.

Tren joan-etorri bereziak

Musikaren arloari dagokionez, Ibilaldia-87 honetako egitarauan gauza kurioso batzu badaude ere. Jakina, zirkuito guztitik txarangak eta fanfariak jendea, eta ibiltzeko alferrak batez ere, animatzen ibiliko dira. Futbol-zelaian, ordu batean, Zornotzako koralak kantatu egingo du. Arratsaldeko 5etan, kantu zaharretan espezializatu den Urko kantariak bere jaialdia emango du. Eta arratsaldeko 7.etan, rock jaialdi batekin amaituko da musikaren arloari dagokiona.

Jantoki zerbitzua ere prestatu dute, ikastolan izango da 1.000 pertsonentzako bazkaria. Txartelak jaso behar dira eta 750 pezeta balio dute. Menua ez du gu jakiterik izan.

Antolatzaileek garraio publikoak erabiltzea gomendatzen dute. Ehun mila pertsona baino gehiago joatea espero denean, denak kotxez joatea arazotsua gerta liteke. Garraioko zerbitzu bereziak antolatuko dira. Trenez joan-etorri bereziak eratuko dira %25en beherape-naz eta 14 urterainokoentzat dohainik.

Balendin Enbeitaren omenez

Ibilaldia-87 honek oroimen berezi bat izango du: Balendin Enbeita. «Ibilaldia ezin zen Balendin Enbeitarekin ahaztu. Euskararen gudari trebe honekin du-gun zorra ordaindu ezinezkoa da, eta bere lana abertzale sentitzen garen guztion eredu», azaltzen dute antolatzailleek. Eta Ibilaldi honetarako abestia Balendinen bi bertsoez osatua joango da. Bere ahotsa ere, 1975ko otsailaren 3an Donostiako «Astoria» antzokian egin zioten omenaldian zuzenean grabatutako hiru bertsoetan, barreiatuko da ikastolen jai hau dela medio.

P. URZELAI

zenbait ikastola). Horregatik jai errebin-dikatibo honetatik irten litezkeen benefizioak bere egoera argituko du, ahal den neurrian behintzat. Beraz, gure ahalegin guztiak ere gutxi izango dira gure gogo hau aurrera eramateko».

Aurretik egindako kalkuloen arabera ehun eta hogeita bost mila lagun hurbil daitezke igandean Zornotzara. Hara doanak hogeita area diferente, hamar txozna, iturri bat, pilotaleku bat, euskal eskulangintza erakusketa, eta egitarau barruan dauden hainbat ekitaldirekin.

«Gaztetxea»-ren okupazioa dela eta

Iskanbila ugari Zarautzen ertzantza eta gazteen artean

Aspaldian ezagutzen ez ziren iskanbilak sortu dira Zarauzko herrian azkenaldi honetan «Gaztetxe»-aren erreibindikapena dela eta. Joan den astean herriko gazte talde batek aspaldian abandonaturik zegoen etxe zahar bat hartu zuen. Ertzantzaren erantzuna berehalakoa izan zen: kepoteak, gomazko pilotak, makilkadak... Arazoa ez da oraindik konpondu, eta ostiral hartatik Ertzantza eta gazteen arteko bronkak ia eguneroko gauza bilakatu dira.

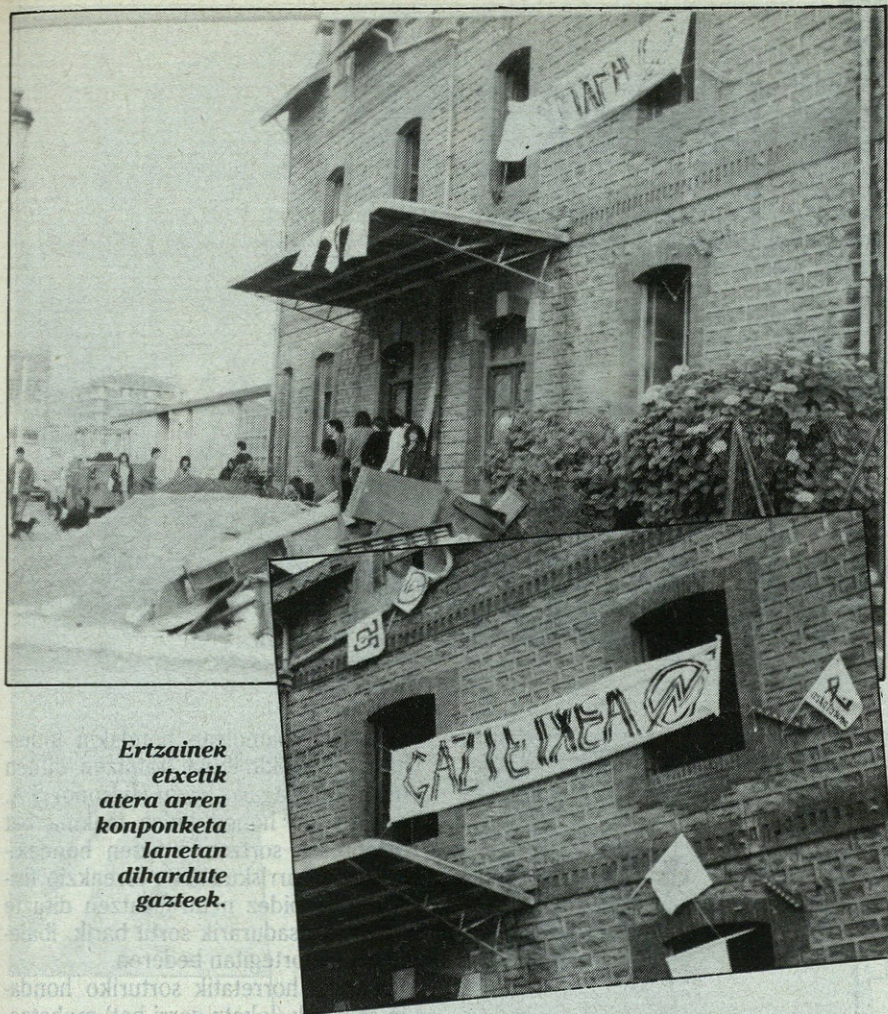
Tren geltoki zena hautatu dute Zarauzko gazteek Gaztetxe bezala.

«Bronka bila» gazte kolektiboaren inguruko gazteek hilak 5.ean okupatu zuten Eusko Trenbideen jabegoa omen den etxe zaharra. Gazte hauek adierazi digutenez, eraikuntza hau ez da aspaldian erabilia izan eta aurrerantzean ezertarako erabiltzeko edo bertan behera botatzeko asmorik ere ez da azaldu.

Okupazioa gertatu bezain laster azaldu zen ertzain talde bat, eta barruan zirauteak fumigadorez eta kanpoan «apoio morala» ematen ari zirenak gomazko pilota eta kepotez sakabanaturazi zituzten. Hurrengo egunean, larunbatean alegia, gazte talde honek protesta ekintza bat burutu zuen udaletxean, iskanbilen erantzunkizuna udaletxearengan zetzala adierazteko asmoz: bost orduko entzerrona bat egiteaz gain udaletxeko aurrekalde osoa komuneko paperez «hornitu» zuten.

«Gaztetxea garbitzera goaz!»

Igandean bigarren okupazioa burutu zuten, palak eta garbitzeko tresnak «arma» bezala hartuaz eta «Gaztetxea garbitzera goaz» oihukatuaz. Zarama guztia atera eta bonbila batzuk ezarri ondoren asablada baten bitartez gaztetxea inauguratzera zihoaztenean... ertzainek etxea inguratu eta hanka egiteko 10 minututako epea eman zieten. Gazteak etxetik irten eta atarian eseri ziren protesta modura; bitartean, ertzain batek, «kristoren zoom»-az baliatuaz, argazkiak atera omen zizkien. «Hori ilegala duk, denuntziatuko dizkiagu», esan digute han egon ziren gazteek.

**Ertzainek
etxetik
atera arren
konponketa
lanetan
dihardute
gazteek.**

Hurrengoa ere «garbiketa eguna» izan zen, lixiba, espartzu, trapuzahar eta ahal zen guztiaz berriro okupatu bait zuten gero eta itxura txukunagoa hartzen ari zen «gaztetxea». Eta, garbiketa, desinfektaketa eta pintaketa lanak egin ondoren, inaugurazioaren bigarren tentaldia prest zegoenean... berriro Ertzantza, eta oraingoan ez zuen barkatu: lehenbizi fumigadoreak eta gero kepote, gomazko pilota eta makilkadak erabili zituen gazteak bidaltzeko.

Ordutik, Ertzantzak Eusko Trébidena denez publikoa den geltokiko etxe zaharra kustodiatzen dihardu, ate eta lehioak tapiatzeko saioak ere egin di-tuelarik. Gazteek, heuren aldetik, «borroka hau irabaziko dugu» aldarrikatuaz berean segituko dutela garbi uzten dute.

Bilerak, Musika Plazako kioskoan

Baina mugida guzti hau ez da azaldu-tako lau egun hauetara mugatzen, izan ere, duela urte bete baino gehiagotik dabil gazte talde hau Zarautzen «Gazte-txea»ren beharra aldarrikatuz. Hasie-ran «Gazte Asanblada»ren inguruan eta gaur egun «Bronka Bila» kolektiboaren inguruan mugitzen diren gazte hauen-

gana jo dugu heuren lanak nondik nora joan diren jakin ahal izateko.

Lehenengotan bide legaletik abiatu omen ziren, Udaletxean eskakizun bat aurkeztuz: «udaletxeak, nahiz eta sina-dura pila bat aurkeztu, ezetza eman zi-gun, gutaz pasatu zuten». Garai hartan «Gazte Asanblada» bezala funtzionatzen zuten, bilera areto bezala Musika Plaza-ko kioskoa erabiltzen zutela: «bilerak egiteko ere ez genuen tokirik, herriko plazan batzartu beharrean aurkitzen ginen».

Hauen erreibindikapenak, udal eus-kalategi, liburutegi eta musikategien etxe berrien inaugurazioak zirela eta bizitu egin ziren, AEK, EHE, «Emakume Asanblada» eta «Antinuklear eta Ekolo-gista talde»-ekin bat eginik. «Gure as-moa, inaugurazio hoiek salatzea baino, herriko talde batzuk lokal eza dela eta jasaten dugun diskriminazioa salatzea izan zen, udalak lokalekiko eramaten duen politika denunziatzea alegia».

Gerora, «Gazte Asanblada»-k erre-gularki funtzionatzeari utzi egin omen zion, udal hauteskundeetarako kanpai-na iritsi zenean zerbait egiteko beharra ikusi zuten arte. Honela, «Gazte Asan-blada»-ko zenbait partaidek, «Emaku-meen Asanblada» eta «Antinuklear eta ekologista taldea»-rekin batera, «Bron-

ka Bila» kolektiboa osatu zuen udal hauteskundeen kanpaina hasieran.

«Gure helburua», diote «Bronka Bi-la»-koek, «Zarautz turistikoak suposa-tzen dituen arazoak salatzea, emaku-me, gazte, ekologista eta abarren errei-bindikapenak plazaratzea eta 'zipaio'-en jarrera 'agobianteak' salatzea da». Halere, Ertzantzak azkenaldian izan dituen «jarrera basatiak» direla eta, heuren azken mobidak «zipaioak» sala-tzera mugatu dituztela adierazi digute: «montatu dituzten bronkak despropor-tzionatuak izan dira erabat; 'zipaioak' etorri arte hemen ez zen foiloirik iza-ten».

Hamabost egunetan, «beltzak» lau aldiz

«Gaztetxea»-ren inguruko gatazketan ez ezik, Ertzantzak beste zenbait «bisi-taldi» ere egin ditu Zarauzko hondartza aldeko auzoan. Duela hilabete edo ger-tatutakoa izan zen istorio honen kapitu-lurik gogorrena. «Zipaio deitzeagatik gazte bat detenitu zutenean jende pila bat 'zipaio'-en aurka jarri zen larunbat gau hartan. Azkenean, ehundoko bron-ka eta istiluak izan ondoren, 8 gazte atxilotu zituzten, batzuk ondo jipoituak izan ziren gainera».

Larunbat hartatik iskanbilak etenga-be suertatzen direla esan digute «Bron-ka bila» kolektibokoek. Adierazgarria da behintzat, hamabost egunen bar-ruan «beltzak» lau aldiz irten direla, ert-zainak orohar, gehiagotan. «Egunero-ko bizitzan ere ez gaituzte pakean uz-ten; manifestan ibili garenok mehatxuak ere jaso izan ditugu zipaioengandik».

Kanpotik datozen beste zenbait jarre-ra ere salatzen dituzte gazte hauek: «Gure gain kaka zaharra bota nahian dabilta, informazio intoxikatzaila erabiliz batez ere. DELAko korrespon-tsalak egindako artikulua lotsagarria izan zen... guretzat zailena bidezko in-formazioa hedatzea da, gure erreibindi-kazioak diren bezala ezagutaraztea».

Gauzak horrela, lerro hauek argia ikusten duten uanean egoera honek al-daketak izan baditzaite ere, «Bronka bi-la» kolektiboak bere jarrerak nondik no-ra joango diren azaldu digute: «Garbi daukagu gaztetxea lortzeko bide baka-rra okupazioa dela, eta bide horri eutsi-ko diogu. Eta jasaten dugun errepre-sioari dagokionez, batetik zipaioen aur-ka denuntzia sartuko dugu auzitegian, eta bestetik, errepresio hori nondik da-torren garbi uzteko udaleko indar poli-tikoein hitz egiteko asmoa dugu».

IMANOL ISASTI

Badute amerikar baseek
non utzi beren zaborrak

Kontrol ezak gehiegikeriak bultzatzen

Duela lau astetako artikuluan plazaratutako zurrumurruak argitu nahian Hidronor S.A.ko gerente den Iñaki Sanz-engana eta era berean, Ingurugiro Sailaren barnean aurkitzen den «kutsadurari aurrea hartzeko artezkaria» den Juan Jose Agirre Picaza-rengana jo dugu. Lehenarekin mintzatu ahal izan badugu ezinezkoa egin zaigu bigarrenarekin, beti «okupaturik» egon izan bait da. Adunako mehatzaren eginkizunaren funtsa zertan datzan eta noren kontrolpean dagoen jakin nahian arakatu dugu Hidronor S.A.-ren baitan.

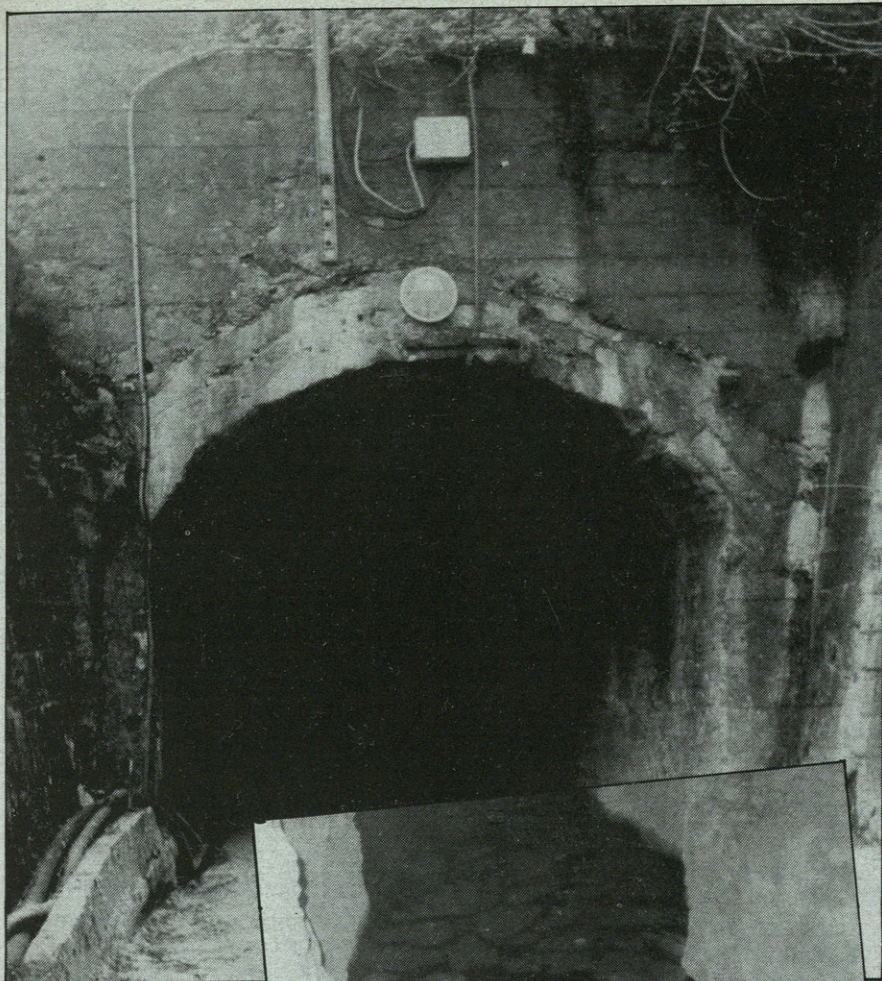
Estadu espainolean hondakin industrialak fisiko-kimikoki tratatzen dituen empresa bakarra dugu Hidronor S.A. Tratamendu honen bidez makina bat enpresek sortzen dituzten hondakinak (azido arriskutsuak), erreakzio fisiko-kimiko bidez neutralizatzen dituzte inolako kutsadurarik sortu barik, ibaiekin eta zabortegitan bederen.

Prozesu horretatik sorturiko hondakin solidoak (lokatz gorri bat) mehatzera doaz eta likidoak berriz, Oria ibaira.

Jakinik estadu espainoleko hondakin toxikoen %2a soilik Hidronor S.A.-ren eskutara iristen dela beste %98aren patua denok ezagutzen dugu, Oria eta Nerbio Euskal Herria eta Catalunya ibaien egoera tamalgarria ikustea besterik ez dugu, eta hainbat eta hainbat zabortegi deskontrolatuetako majaderien adierazgarri zaigu. Guzti honen gibelean Ingurugiroa defendatu beharko lukeen legedi zehatz baten ezak bideratzen ditu lehen aipaturiko jokaera nardagarri horiek.

Matazaren hari punta

Lokatzez gain, mehatzeak ere beste mota batetako hondakinak gordetzen ditu: pinturak, disolbenteak, kolak, pestizidak, intsektizidak, zianuroak... guzti hauek Ingalterrara eramateko zain daude beren deuseztapenerako. Era berean, amerikar baseetako hondakinak ere (beste bezero arrunt bat omen bait da) gestionatzen ditu, hauek Ingalterrara eramateko ere: «baseak beste edozein bezerotzat hartzen ditugu, dekapatzeko azido gutxi batzu ekartzen dituzte eta pintura, disolbenteak eta PCBak (amerikar legediak galeratzen dituen transformagailutako olio mota bat da. Europako legedian debekatzear daude

**Amerikarren
zenbait
ekoizpen
zabortegian
behera
desagertzeko
zorian**

olio hauek baina espainiar legediak oraingoz ez ditu galerazen). Guzti hauek egun bat edo gehienez bitan egon dira enpresaren plantan non kontainer bat izan bait dute beti zain hemendik ateratzeko». Hala ere, batzutan pinturak lantegi berean erabiltzen dituzte eta askotan, pintura egoera onean badago, saldu ere egiten dute.

Enpresaren beste aktibitatea in-tsektizidekin egiten duena dugu: «Nola-baiteko akats edota dataz paseak dau-den potetxoak hartu eta txikitu ondo-ren txatarreriatara eramaten ditugu, ixuritako pozoinak Inglaterarra», ziur-tatu digu Iñaki Sanz gerenteak.

Araudi ezaren ondorioak

Zornotzako afera gertatu eta gero, 81. urtean hango planta ixtera behar-tua izan zenez, Adunara jo zuen bere

aktibitatea jarraitzeko asmoz, dekapatuarena alegia. 83an Euskal Herriak ja-san zituen uholdeak zirela bide Hidro-nor S. A.-ek parte zuzena izan zuen, «gure enpresak Gasteizko gobernu-aren eskabideei erantzunez, ibaitan azaldu ziren zianuro eta bestelako ekoizpen toxiko arriskutsuak identifika-tu eta Adunako mehatzean zaintzeko ardura hartu zuen, eta hau honela, es-painiar soldaduak zainduriko konboi bakarrak uholdetan agerturiko zianuro kupelak ekarri zituen goizeko orduba-tean herriko zurrumurruen eragile bila-katzu», dio Iñaki Sanz, Hidronor S. A. ko gerenteak.

Geroztik gaur arte, gestio hau aurre-ra eraman eta handitu da ere bai. Aipa-tu bestetik, hondakin toxikoak tratatze-ko eta aktibitate hori gauzatzeko inola-ko araudirik ez dagoela eta horrezaz baliaturik lantegi honek lan hau egite-

rakoan ez duela inolako oztoporik izan, aitzitik, betidanik, PNVko Gobernuak begi onez ikusi izan du eta zianuroak eta beste, behin eta birritan kanpora eraman beharrean (Inglaterarra hain zuzen ere), bertan tratatu eta neutrali-zatzeko asmoa eragin nahi izan du. «Guzti hau uler daiteke urte asko dara-magulako lan honetan. Elkarren arteko konfidantza bat badagoelako, ekoizpe-nak tratatzeko baimenik koszienteki ez dut eskatu. Zianuroarekin ez dut esku-rik zikindu nahi, Zornotzakoarekin ger-tatu zitzaiguna ederki asko ezagutzen dudalako».

Hidronor S. A.-k lege hutsune honen berri izanik, bere «borondate onez», tra-tatzen diren ekoizpenen sarrerak eta ir-teerak eta bestaldetik, 86.etik aurrera gestionatzen diren ekoizpenen berri «zehatza» bidaltzen dio Gasteizko go-bernuari. Honela, gobernuak eragiten duen kontrola enpresak berak bere buruari ezarritakoan bilakatzen da. Iña-ki Sanz kontrolatua senditzen da, «87.etik aurrera kontrolatuak gaudela sentitzen gara, orain arte jaramon han-dirik egin ez baziguten ere, orain gure aktibitatearen berri zuzena dute».

Iluntasunak ezin argitu

Ingurugiro sailaren barnean aurki-tzen den «kutsadurari aurrea hartzeko artezkaria» den Juan Jose Agirre Pica-za-rekin hitzegin ahal izateko bi astez egin ditugun saio guztiak, lehena maia-tzak 28an, guztiz alferrikakoak suertatu zaizkigu, mila era desberdinetako aitz-a-kiak jaso ditugarik.

Honen aurrean, sortu eta sortzen zaizkigun galderen erantzunik jaso ez dugunez galderak plazaratzea besterik ez dugu egiten:

Enpresak aitortu digunez Inglate-rrarako azken bidalketa apirilaren 10ean eman zen eta geuk gerenteare-kin ekainak 1ean eginiko bisitan, gure iturriek aditzera eman diguten zenbait ekoizpenen berri, inondik ere ez ge-nuen ikusiala izan. Galdera ximplea: hor ez badaude eta Inglaterarra bida-liak izan ez badira, nola eta nora de-montre desagertu dira?

Ekoizpen horiek amerikar ejerzitoa-renak zirela eranstean badugu ez al dira susmoak sendotzen?

87.etik aurrera (eta ordurarte?) kon-trolrik badago, hain «kontrol zehatzak» ziurta al dezake mehatzetako ekoizpen guztien mugimendua kontrolpean due-la?

Lehendik kutsadura gutxi bagenuen ere, guztiz berria zaigu Euskal Herriko enpresa batek amerikar ejerzitoaren ekoizpenak gestionatzea edota honen zabortege bilakatzea. Zein legedik one-rizten du Torrejon eta Rotako amerikar baseetatik ateratzen diren hondakinen garraioa eta almaginaketa Euskal He-

rrian? Nolako baldintzetan ematen dira hauek? Nork eta nola kontrolatzen ditu? Ze ardura du Gasteizko Gobernuak guzti honetan?

Kobazuloan zehar

Adunako mehatzeak bi sarrera ditu. Batetik sartu ahala pote eta kupel kopuru garrantzitsu batekin topo egingo duzu. Hauek neurri handi batetan disolbenteak, pinturak eta intsektizidak izango dira, hala ere, oraindik ere Bizkaiko TARABUSI enpresaren zianuro kupel multzoa dago bazterturik. Hurbil zianuroz beteriko zientio erdiren bat kupel hormigonatu datza lotan.

Ezkerretara galeria anitzetan banaturiko igeltsu mehatze izandako laberinto honetan amildegi frango aurki daiteke zeintzu dekapatu prozesuaren ondorioz sorturiko lokaztutako hondakinen bidez betetzen ari bait dira astiro. Amildegi hauen bukaeran konpaktatzeko erabiltzen diren kupel ugari elkar pila-turik ikusi guenen.

Mehatzaren beste sarreran ordea, hurbildu bezain laister berebiziko kiratsa somatu daiteke. Honetan amerikar ekoizpen multzo bat almagazaturik dago eta hemen ere galeria adar asko zabaltzen da. Kontentzio kupel-hesiak aurkitzen ditugu: «hauek lokatzak bideratzeko erabiltzen ditugu». Horien atzera salto egin eta zabortege batekin topo: 40ren bat hipoklorito amerikar kupel, guztiak boteak eta askotxo irekiak inolako justifikapenarik gabe, lokatzak noiz estaliko zain. Amerikar ekoizpenak deuseztapen gestiotarako ekartzen badira zer dela eta jaurtikitzen dituzte? Hipokloritoekin soilik gerta al daiteke? Ba al du honen berririk Juan Jose Agirrek?

ANDER FERNANDEZ

Eta gu konturatu gabe

Urte bukaerarako penintsula iberiarrean Amerikar Baseetako Hitzarmenaren berrikustea pentsatua dago. Honen aurrean, talde mordo bat eta milaka pertsona yankitar baseen ezabaketaren alde gogor ari da kalean. Duela gutxi Zaragozako zinegotziek aho batez, hirian duten basea ixtea eskatu dute.

Euskal Herrian Ezetz esan genion NATOri eta horrekin bat, NATOko ejerzi-toak eta Mediterraneoan kokaturiko VI. flotak erabiliriko Bardeetako tiro zelaia-ren desagertzea eskatuz.

Baseetan arma bakteriologikoak

1981eko ekainean Torrejon de Ardoz-en emandako intoxikazioak zirela bide kezka batzu plazaratu ziren komunikabideetan. Hauei erantzunez azaldu zen Guy W. Fauner diplomatikari amerikarra: «arma bakteriologiko guztiak ezabatuak izan dira».

Hilabete batzu beranduago base horretako langile zenbaiten salaketa agertu zen *Interviú*-n, EEBBk Pakistanen izan zituen istiluak medio bertan zeuden arma bakteriologikoak Torrejona ekarri zirela. Bestetik New York-eko «News-day» egunkariak berri berau baieztatu zuen.

Amerikar ejerzitoaren zulo

Ez diogu hemendik Adunako mehatzean arma bakteriologikorik dagoenik, ezta gutxiagorik ere, baina bai Hidronor-ek duen bezero handienetarikoa dena. Hau da, estatu espainola osatzen duten herrien burujabetasunean muturra sartzeaz gain, arriskugarri suerta daiteke gerla garaian, yankiak estatu espainolean egotea. Egun euskaldunori egokitzen zaigu Torrejon, Rota eta Zaragozako zaborrak gordetzea, hala nola amiantoa zeina debekatua bait dago EEBBetan. Kaka guretzat!!

Guzti hau ez da berria: EEBB barnean debekaturiko ekoizpen asko eta asko nazio desberdinetara esportatzen da, batik bat, Hirugarren Mundura: pestizidak, DDT, PCBak... minbizia, jaiotze elbarritasunak...sortzen dituzte. Akuri soilak gara!!

Instituzio arduradunen eskutik beharrezko den argitasun guztia eskatzen dut hemendik eta informazio publiko zehatza egun inguruko biztanlegoaren kezkek lasaitzeko modu bakartzat jotzen dudalarik. Pasa dira hauteskundeak.

EDU IURREBASO

Euskal abeslari eta taldeak

Anje Duhalde
Erramun Martikorena
Basakabi
Akelarre
Minxoriak
Etxamendi eta Larralde
Tapia eta Leturia
Begoña ta Soledad
Izeki
Txanbela

Sonorizazioak, argiak. Harremanetarako: (943) 462014

ARGIA

"TTARTTALO" ren laguntzaz

K O M I K I A

66. zenbakia

WALTER GARMENDIA JR.

Lokutogin
&
Varela 86.

Taioe kilonire abas-e hen-

ZINKUNEGI OPTIKA

Optikari-Optometrista

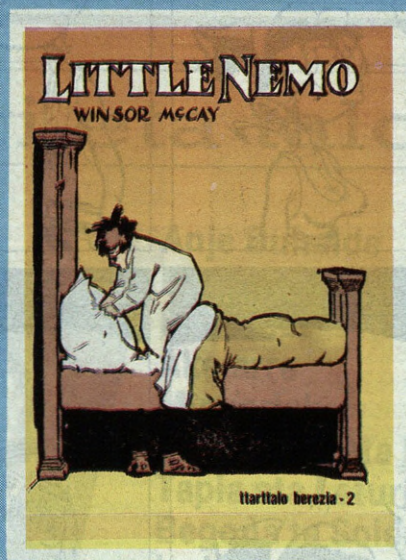
Ukipen lenteak

hernani,4

donostia

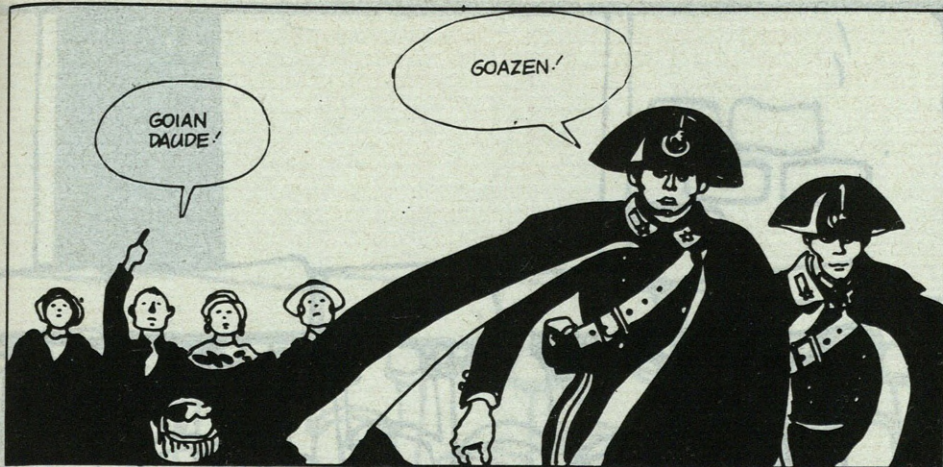
t.42 06 24

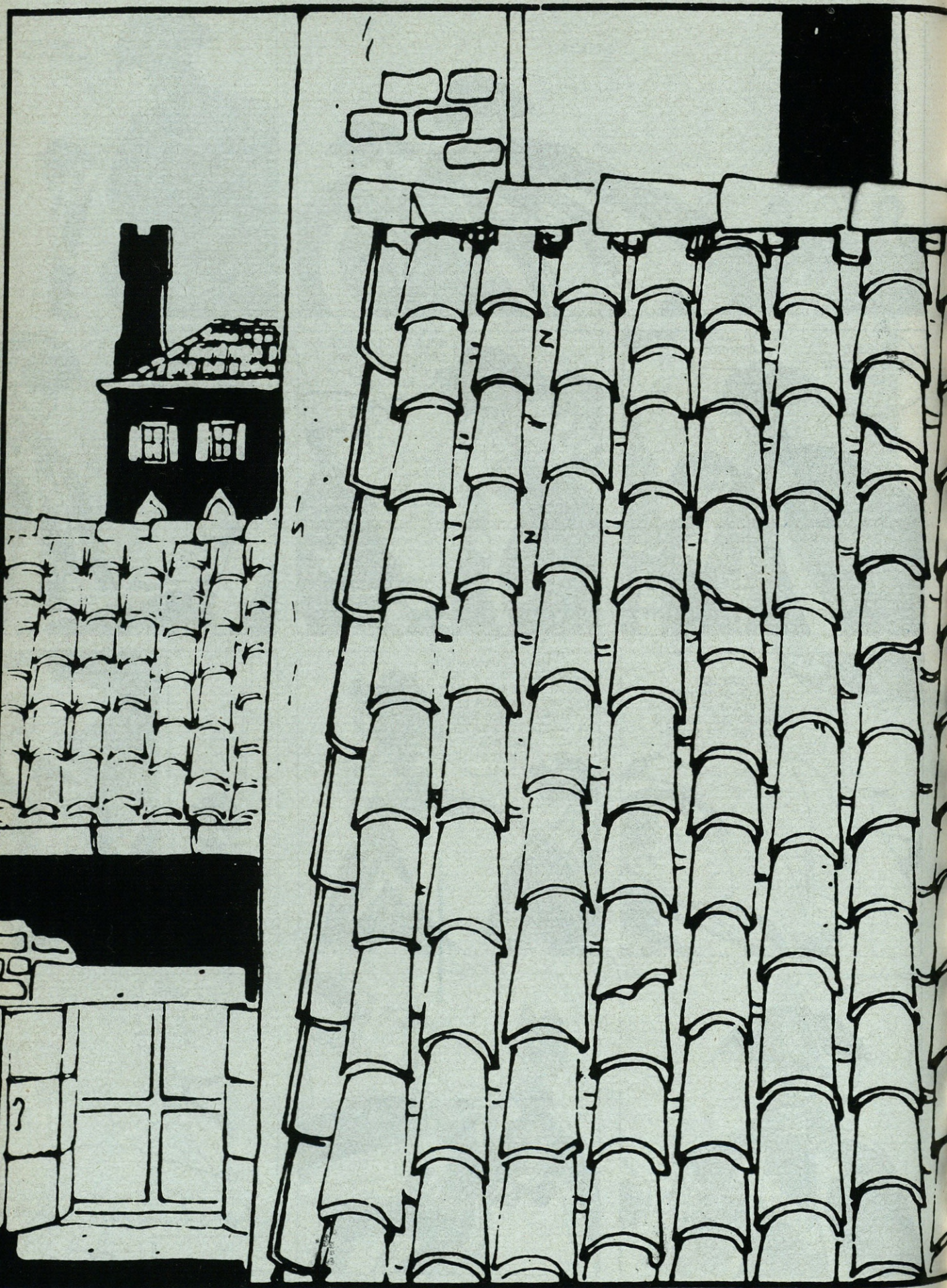
EZ UTZI IRAKURRI GABE

NEMO TXIKI Aren ametsak ezagutzen al dituzu?
Larogei urte dituen komik honek, beste larogei urtetan irrifar
eta goza araziko dizu

TTARTTALO Argitaletxea

Eskileratan topo

III kapituluu

LITTLE NEMO

Slumber-Land

NON DAGO AGUREA!
EZ ERRE

IRITSI GA-RELA ESATE-RA JOAN DA ZINTZO IZAN ELIP!

HORTIK JOAN DA!

EZ DIOT ERRETZEARI UTZIKO AGURE HANKALUZE BATENGATIK!

A, EZ? AZKEN HIRIA ARTEOTAN PENETATIK JASAN DAT EZER ESAN GABE!

E, LASAI! LASAI, MOTEL, EZ HASERRETA!

EUTSI HAU! EA NORK AGINTZEN DUEN HEMEN... BERAK ALA NIK!

BORROKATUKO AL ZARA?

NIREKIN BORROKATUKO ZARA? PRINTZESAK BETI ONARTU DU NIRE PIRUA!

HASERRETA EZ ZINTEZEN EGITEN ZUEN. TIRA, KENDU BEROKIA!

LASAI... PENTSATU NOREN AURKA BORROKATUKO ZAREN!

ORAIN ARTE NAHI ZENAIENA EGIN DUZI... BAINA AKABO!

ZAUDETE! ZAUDETE, BANATO-RRELA!

IKUSIKO DUZI NOIA ERITZIZ ALDATZEN ZAREN...E! NON DAGO JAUREGIA?

AHAZTU JAUREGIA! HARA...! BOXEOKO ESKUZORROAK!

DATORREN ASTEAN ASTINALDI POLITA EMANGO DIOZI!

EZ NINTZEN BORROKETAN ARI, AMA, AMETSA ZEN!

BADAKIT, NEMO. UTZI BA AMETSAK!

WINSOR
MAY

Jose Mari Satrustegi:

«Nire lanaren prozesuan bide berri bat hasi da».

Urte mordoa Nafarroako antropologia eta hizkuntzalaritza bulkatzen. Ezin konta ahala artikulu eta testu argitaratze. Euskaltzaindia, apezgoa, telebistako eztabaidetan izandako agerpenak, hainbat saltsa politiko dela ta ez dela. Nafar instituzioek euskaragatik duketen kontzientzi arrenkuren biztean zerikusirik izan duen Jose Mari Satrustegi sintesiaren xendrari abiatu zaio berriki. Gaurkoan testu bilketa, antropologia, Euskaltzaindia, Nafarroako euskararen legea eta alderdi politikoek egosketan izandako eskuhartzeaz solastu gara kaleko hauteskunde kanpainiako arroiak eta aginduak belarrietan.

«Iruñeko apezgai
etxean hobendun
sentitzen ginen
euskaldunok».

GALDERA: Irudi luke antropologia arloan era zientifikoago batez sartua zarela edo:

ERANTZUNA: Hori, ene lan guztiaren prozesuan beste helmuga bat litzateke. Nik haste hastetik bilketa lana besterik ez dut egin antropologia nahiz testu zaharren arloan. Ahalik eta gehiena jaso teknikarik zehatzenean, hori nuen ardura. Hor analizatzen nituen esakerak ahal bazen pertsonarengan barne muineraino sartuz. Hori bilketa lana egiteko modu bat da. Gero, denborarekin, konturatu naiz gai asko daukadala bildurik. Pentsatu dut beraz, bilketa lanari erabat uko egin gabe, sintesi lanean hastea. Bakoitzaren ondoreak atera, eta gero denon ondore nagusiak, sintetikoki. Materiale asko dudalako, adinagatik eta beste arrazoiengatik hasi naiz horien arrazoiak ematen. Ez da ene lanaren bide aldaketa, prozesuan segitzea baizik.

GALDERA: Nola kezkatu zinen gaiaz?

ERANTZUNA: Hasieratik konturatu nintzen pertsona horiek eni esaten zizkidaten hainbat gauza ulerkaitz gertatzen zitzaizkidala, edo nere pentsamoldean ez zirela sartzen. Bestetan konturatu nintzen, hor bazegoela zerbait berek ere ulertzen ez zutena, orduan analisisa egiten nuen, eta hala sakontzen hasi nintzen, arrazoiak bilatu nahian. Pixkaka pixkaka bi mailatako ikasgaiak zeudela konturatu nintzen. Batzuk, konturatuz eta jakinaren gainean esaten zituztenak, eta besteak berek ezin ulertuz gainetik erantsita-koak.

GALDERA: Adibiderik jartzerik?

ERANTZUNA: Esate batera, niri esaten badidate hemen Iruñerrian eta Pirinio aldean donibane gauez edo urte zaharrez badela mementu bat harri guztiak ordi bihurtzen direna eta ur guztiak ardo, ez da ene buruan kabitzen, baina antropologiaren beste soka batzuri heldurik, arrazoi bila zoaz, eta konturatzen zara, jakina, lehenagoko jendeak ez zuen gure burubide logikoa, prelogikoa zuen, hauiek uste zuen urtea urtearekin itsatsiz joaten zela bat bestearekin, eta ospakizun guztiak horren inguruan dabilta, gure ihauteriak barne. Konturatzen zara esaldi hori garai hartakoa dela, une horretan lege naturalak hautsi eta lege erritualean sartzen dela, eta orduan beste herri batzuren sokan sartzen gara. Horrelako adibide ugari adituz, pentsatu nuen ea zergatik ez

garen nolabait bigarren maila horretako gauzak bilatzen ere hasten.

GALDERA: Iruditzen zaizu Zegama/Ataun dela Euskal Herrian garai zaharretako sineskeria eta herri arnasetik gehien gorde duen ingurua, edo han ikertu da bereziki?

ERANTZUNA: Hori da, ez nuke esango inguru hori denik aberatsena. Aberatsa da bai, baina bilatzaile ernea izan duelako. Luzaidetik Urdiainera etorri nintzelarik ez nuen uste hainbeste gauza bilatuko nuenik, eta ikusi dut Urdiain ez dela Luzaide baino txiroago. Barandiaranen lana Euskal Herriko leku guztietan egin balitz jakingo genukeen zein den ingururik aberatsena, baina ez da egin. Artean gauza bakarra esan daiteke: ikerlari edo biltzaile bat erori den lurraldeetan, orain arte Euskal Herriak beti eman duela bere emaitza.

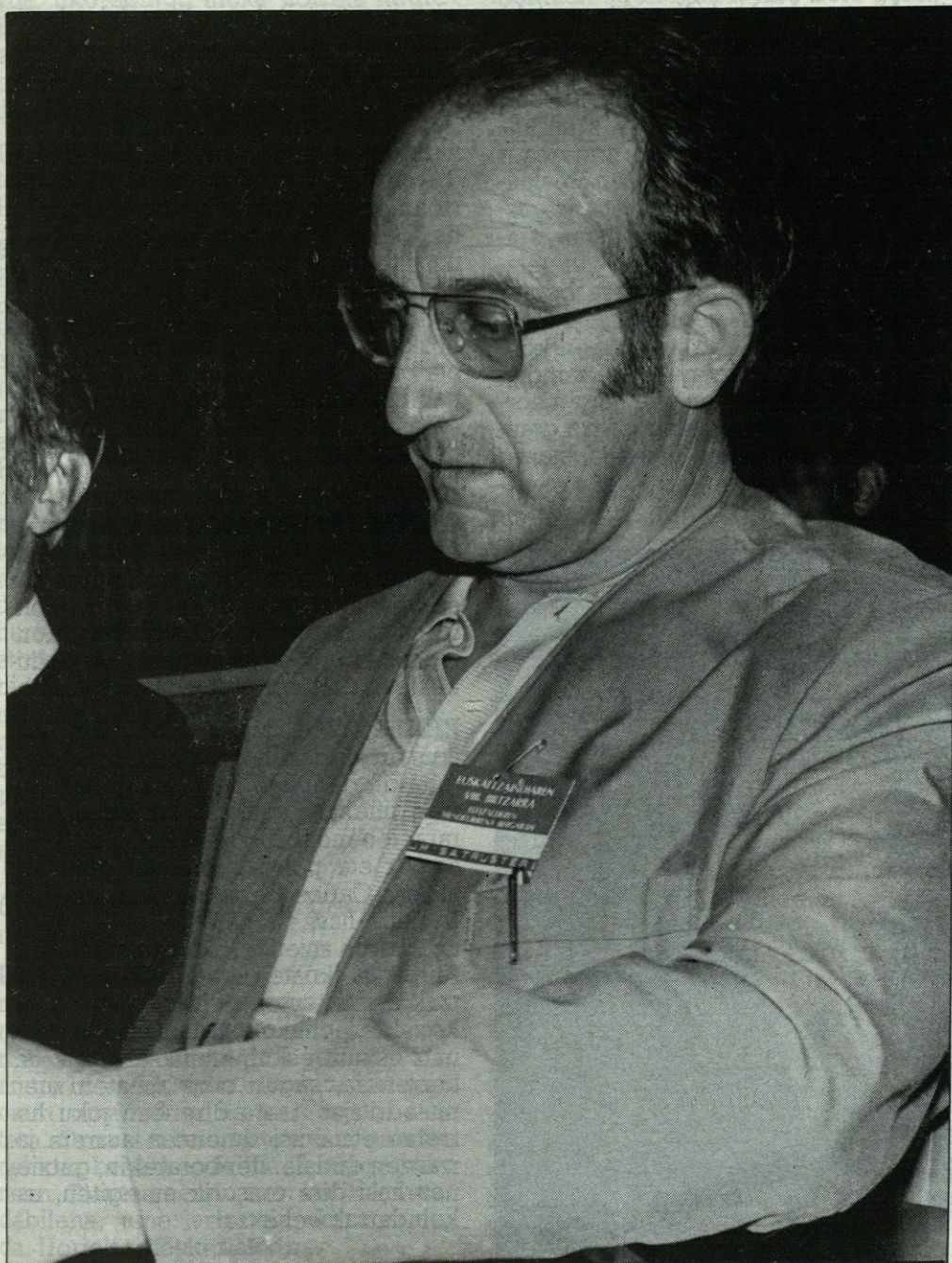
kin. Nafarroako artxibategi, eliza, kapereta eta abarren testu miaketa sistematikoa da egun?

ERANTZUNA: Ez, sistematikoki artxiboetan, baina gainontzekoetan ez dago inolako sistemarik, arrantzara joaten den gisa joan behar duzu. Antropologian ez bezala, ni lan honetan bortxaz sartu nintzen. Garai hartan Iruñean eta, euskaldunok geure burua hobendun ikusten genuen, ez nuen hizkuntzagatiko ardura hori bizi gazte denboran. Luzaidera heldu nintzelarik, euskalkiaren arazoa sortu zen, eta ez nuen beste erremediorik, edo ikasi edo etxera itzuli, eta ikasteari ekin nion. Hiru hilabetetan hango euskara ulertu eta ematen nuen. Gofñi Gaztanbide izan nuen akulari testuen bilketan aritzeko. Orain 50 testu kalera ditut liburuan.

GALDERA: Anekdotarik zure biltzaile bizian?

ERANTZUNA: Testu bakoitzak bere anekdota du. Lagun batek esan zidan behin bazituela prediku pila bat, Muruzabalgoak, eta erretzeko prest zeudela. Joan eta euskal paperak jaso nituen, 300 orrialde baino gehiago ziren. Eta egile askoren predikuak ziren. Ororbiakoak eta. Oso gauza bitxiak ageri ziren, esate baterako, «guraso» esan beharrean, «gure atso» zioen testuak, «eta zuen gure atsoak errespetatu» bezalakoak ageri ziren.

Iruñerrian material asko atera da, behar bada hiriburuaren eraginatik

edo. Mendialdean oraindik euskara gordetzen den lekuetan ez da hainbeste material agertu. Lizarragak izan zuen segidarik Iruñerrian. Beharbada mendialdeko guztiak ez ditugu jaso, muga inguruko fazeiak eta. Beharbada etxe guztiak miatu beharko lirateke. Ez dakigu ba ote den, eta baldin badago ez da miatu.

GALDERA: Zein dituzu hurbileko asmoak?

ERANTZUNA: Duela urte batzu adiskide batek esan zidan nituen testu guztiei irtenbidea eman behar niela filologiarako eta. Ordenadore bat erosi,

prozesatu, hiztegia eta gainerakoak egin eta testu zaharren bildumaren lehen tomoa atera da. Orain bigarrenarekin ari naiz. Horrekin amaitu orduko antropologiarekin jarraituko dut lan berarekin berriz, bilduma bat, osasuna badut eta bizia noski.

GALDERA: Mintza gaitezen Euskaltzaindiaz eta egotzi zaion zaharkitze kutsuaz.

ERANTZUNA: Horiek klitxeak dira, eta handiak. Euskaltzaindiaren zaharkitzea beharbada adinagatik esaten da, baina hori akademietan berezkoa da. Hori beraz, gure herriko bitxike-

«Gurasoak esan beharrean, «gure atsoak» dio Muruzabalgo predikuak».

**«Konturatu
nintzen horrela
ezin nuela segitu,
sintesia egiten
behar nuela hasi».**

rien kontua da, hori dioenak ez daki zer den Euskaltzaindia, zer den akademia bat.

Horrekin esan nahi badute Euskaltzaindiak gaur bere lanetan zaharkilduaren itxura egiten duela, hori gezur borobila da. Gaur hainbat lan Euskaltzaindiak ez du inoiz egin, eta ez gazteak sartu direlako, gerraostean erabat oinarritik hasi behar izan genuelako baizik. Eta lehenik, kalera begira ziren gauzak egin genituen, bai AEK dela, bai tituluen edo itzulpenen kontuan, baina hori ez zen Euskaltzaindiaren egitekoa, egin zen une hartan norbaitelk egin behar zuelako. Erre genituen indar batzu han, baina jakinaren gainean ez zela hura gure egiteko nagusia.

GALDERA: Gutxieneko normalizapean sartzean zer gertatu da?

ERANTZUNA: Berehala utzi dira lan horiek, eta sartu gara, zuk esaten duzun pertsona zaharkilduak, atlasgintzan, sartu gara hiztegi gintzan, zoaz zer lana egiten ari den Mitxelena,

inoiz pentsa zitekeen horrelako lanik egitea! Gramatika bestalde, hemen gazteagoen eragina nabariagoa delarik.

Gazteen lana gero agertuko da, zaharkilduen fruitua orain agertzen ari da, orain ere sartu da gazte bat Nafarroan, berak egiten duena geldituko da, baina ni ez naiz profeta, orduan ikusiko dugu klitxe arin horien kontua nolakoa den benetan. Hori ere historia da, soziologia, baina barregarria noski. Sudur pixka bat duenarentzat eta gaiak jarraitzen dituenarentzat, lanak hor daude, emaitzen propaganda ez dugu egiten, baina lanak hor daude, nik testu bilketa honetan 30 urte bota ditut.

GALDERA: Gaia aldatuz. Maiz gertatuko zaizu istitutioekin eta aritu eta harremanetan jarri beharra. Ez ote zara euskarari dagokionean beren kontzientzia txarra bezalako norbait, kontutuan harturik zure asmoak, ez politikoak, erabat kulturalak direla baizik?

ERANTZUNA: Nik esango dizut nola ikusten dudan hori. 55.ean goardiak gurekin genituen beti, eta gaizki ikusiak ginen. Ni joan naiz Lesaka eta Berara lehendabiziko ikastola sortzeko asmoz eta polizia eraman genituen atzetik Carlos Garaikoetxeak eta nik, Iruñetik hasi eta haraino, eta gurekin itzuli ziren atzetik. Nik orduan euskara zanpatua ikusten nuen. Orduan, batzuk esaten zuten ni halako edo halako talde politikokoa nintzela. Ni pasa naiz eskuin eskuinenetik ezkerrean, segun nork ematen zuen nitaz iritzia. Asetu direnean joku horretan eta ikusi dutenean aurrera jarraitzen dudala, denborarekin, gutxienez hasi dira erasorik ez egiten, eskuindarrak behintzat.

GALDERA: Nola segitu du prozesuak?

ERANTZUNA: Guk prozesu bat bizitu dugu, bai. Aurkako bolada heldu da gero, ta orain erasoak bestaldetik datoz, esanez guk ez dugula aski lan egin, eta gu garela hau eta bestea. Berdin zait, nik nire bidean jarraituko dut orain ere.

Nik orain izan ditudan iskanbilarik handienak, beren burua abertzaletzat dutenengandik izan ditut. Negargarria bai, baina berdin zait, nik jarraitu behar dut nire lanean, Jainkoak nahi duen arte. Orain askok nahi lukete ni sigla batzurekin agertzea eta hau edo hori egitea, eta hori ez da neure egite-

koa, uko egingo nioke horrela neure buruari. Errespetua didaten? Bestek esan behar du ea errespetoa edo gorrotoa zaidan, nik ez dakit, nik nire bidea jarraitzen dut eta kitto.

GALDERA: Nafarroako euskararen legea dela ta, zer deritzozu EAk nahiz HBk izandako jokabideari?

ERANTZUNA: Nik ez dut epaituko ez EA ez HB. Nik esango dizuet lege honen aurretik behar zela lan egin. Amejoramentuaren legea onartzeko 15 egun falta zirela, hitzaldi bat eman nuen Lekarotzen. Intxaurrak eta harriak jaso nituen, eta ez Diputaziotik, eta harriak harendako bota nituen nik. Esan nuen ere, egun haietan, legearen egosketan Parlamenduan egon behar zutela kanpoan zeuden abertzale pila batek, eta haginka etorri ziren nire aurka, uste nuen garbituko nindutela. Han egin behar zen lana, lan hura egin balitz, gaur beste lege bat etorriko zen. Lege hura atera zutenei, bidea libre utzi genien euskararekin nahi zutena egiteko, eta egun euskarak Nafarroan lepo gainean ezpata du hiltzeko, hiltzeko, eta beren barkazioarekin ari gara bizitzen, erdaraz esaten den bezala, ehorzlearen barkazioarekin.

GALDERA: Eta zein da horren bigarren partea?

ERANTZUNA: Orain etorri da bigarren partea, orain euskararen lege bat nahi dugu, baina jakina, mugak han jarriak ziren, ta oraingo legea ezin da muga haietatik atera, ameskeriak dira orain oinarritzkoa hankaz gora botatzea. Orain zerbait egitekotan, nahi ta nahi ez beharko du haren muga barnean. Planteamendu horretatik kanpo dabilena, ameslaria eta demagogoa da. Horiek ameskeriak dira.

GALDERA: Euskararen legerako egin zen lehendabiziko proiektuaz zer diozu?

ERANTZUNA: Lehendabiziko proiektu hori, oraindik nazkagarriago zen amejoramentua baino, askozaz ere gainera. Txoko txiki batera baztertu nahi zuen euskara. Ereazioak izan ziren, pikutara joan zen lehendabiziko proiektu hori eta birmoldatu zen asmo bat, beste asmo bat, zuk beharbada EArena diozuna. Nik uste dut hori atera balitz, ta horren kontra atera ziren beste abertzaleak, eskuindarren pozarakin, baldin atera balitz lege hori, eta aterako zen abertzale guztiak parla-

mentuan egon balira, hiru boto gehiago egon balira... Lege hura osorik aterako zen, eta hori historia da, ez dira jaun batek esaten dituen itsukeriak. Gure jokabidea, euskaldun garena esaten dugunona, ezin zen txarragoa izan. PSOE eta beste abertzale horien botuekin, gaur Iruñeak euskaldun alderdiko herriek dituzten eskubide berberak izango zituen hizkuntzari dagokionez, eta Iruñea Nafarroako biztanleen erdia da, horren kontra atera ziren HBkoak. Gaur Iruñeko irakas-kuntza guztiari erantzun bat eman ahal izango zitzaiokeen hizkuntzaren aldetik legea horrela atera balitz. Ta Zona Mixta sortu zen, hain zuzen, beste izen batekin, amejoramentuak estutzen zuen bidea zabaltzeko. Ta hori ikusi zuena Del Burgo izan zen, konturatu zen pikutara botatzen genuela amejoramentua, ta beste zozoak lo egon ziren. Ta orduan zer egin du Del Burgo? Joratu du, moztu du ta bota du euskararen legea pikutara. Legea orain da txarra. Txarra nahi bagenuen, hor daukagu txarra, berriz ere amejoramentuaren muga hertsietan. Nik besterik ezin dut esan. Nik letraz letra eta lerroz lerro estudiatu ditut proiektuak. Ostikorik handiena beren burua abertzaletzat dutenengandik hartzen duzu, baina orain bai, orain txarra da. Del Burgorena da orain legea.

Beste gainerakoak, nahi duzun bidetik jo, baina pentsaketak, burubideak eta ximplekeriak dituzu. Oinarria, hankak lurraren gainean edukiz, guk joan behar genuen gero ta gehixeago lortzera, ta ez dugu lortu, ez bait genuen botorik aski ta eskuindarrek eman dute berena. Boto horiek eman bagenitu euskararen beste legea izanen genukeen, eta hori ikusi nahi ez duenaitsu dago. Nik ez dut inor kritikatzin, baina esaten dut itsu ez genukeela izan behar.

Hori da nik ikusten dudana modua, nik errespetatzen ditut beste ikusmolde guztiak, baina datuak daudenean datuak daude, eta nik bizia datu artean iragan dut, datuak zehazten badakit.

INAKI CAMINO

«Lege hau Del Burgok atera du, une berezi batean HBkoak zozo loan zeuden bitartean».

**Joxe Jabier Borda da
Ipar Euskaditik
Hegoaldera zabalduako
enpresa berria-
ren jerentea.**

Ipar Euskal Herriko enpresa batek adar bat ireki du Andoainen

Informatika eta automatizaziotik enpresen diseinu berria burutzen

Maiatz honetan aurkezten zen Gipuzkoako Andoainen informatikari lotutako enpresa berri bat, «Isei» izenekoa. Bere jerente den Joxe Jabier Bordarekin hitzegiteak automatizazioak eta informatikak gure artean bizi dituzten aldaketa eta prolematika berriez mintzatzeko aukera eman digu.

1976an sortu zuten SEI Baionan, eta bere atzean zeuden izenak gaur norbait badira Iparraldean: *Eneko Irigarai, Rene Harluxet eta Jean Roch Giresse*. Ipar Euskadin bertan frantsesen eskuzabalararen zain egon gabe bertako enpresak sortzeko zebiltzan haize berrien adibide bat gehiago zen beren ahalegina.

Garai haietan Hegoaldean informatikaz ezagutzen genuena aurrezki kutxetako makinak ziren. Baina urte hura izan zen miniordenadoreen hedapeneren urtea. Hamar urte beranduago, Estatu Frantseseko hego-mendebaldean oso kontutan hartzeko enpresa bat da SEI, bere ehun langileekin. Orain He-

goalderako jauzia egin dute, eta orain artean Taldea osatzen zuten SEI, LSI eta SOMECO enpresei berri bat erantsi zaie, Andoainen sortu eta laster bere egoitza Lasarten izanen duen ISEI.

Estatu Frantsesean aurreratuago dabilta

«Estatu Frantsesean askoz aurrerago joan dira alor honetan», diosku ISEIko

jerente den Joxe Jabier Borda usurbildarrak. «Minitel delakoa han, esate baterako, oso korrientea da, eta hemen al-diz jende gutxi ezagutzen du. Minitel-
ez gaur egun edozein eskari egin, dato bankuetara sartu... mila gauza egiten da».

Gure artean oraindik hedatze proze-soan daude PC edo ordenagailu pertso-nalak eta mikroordenagailuak. Baina Baionan berehala ohartu ziren lanik in-teresgarriena informatika industrialean

izango zela, gestioko informatika baz-tertu gabe noski. Gestioan salerosketak, stockak etabar kontrolatzen badira, in-dustri informatikak beste dimentsio bat du: «Behar diren sentsoreak aztertuz, makinan banan bana automatizatu, horiek sareetan lotu, eta gainean mikro edo miniordenagailuekin elkartu».

Sail horretako zenbait adibide espli-katu dizkigu Bordak. Baionako lante-giak sortu zuen, esate baterako, «Mira-ge» abioietan hegaleen egoera kontrola-tzeko scanner bat. Tarbesen Armada Frantsesarentzako armak fabrikatzen dituen lantegi baterako, berriz, kai-noien munizio guztien kalitatea banan bana kontrolatzeko tramankulua buru-tu dute. Kalitate kontrolaren arloan egin dute lana Sonyrentzako ere.

Industri informatikaren inbasioa

Industri informatikan urte gutxitan eman dira sekulako urratsak. Oraindik ere askotan izen hori ematen zaio en-presa batean automata xume bat eduki-tzeari, hau da, lehen rele batek egiten zuen lana orain mikroprozesadore ba-tek egitea. Baina automatak enpresa guztietan sartzearekin batera, gero eta konplexoago bihurtu ere egin dira.

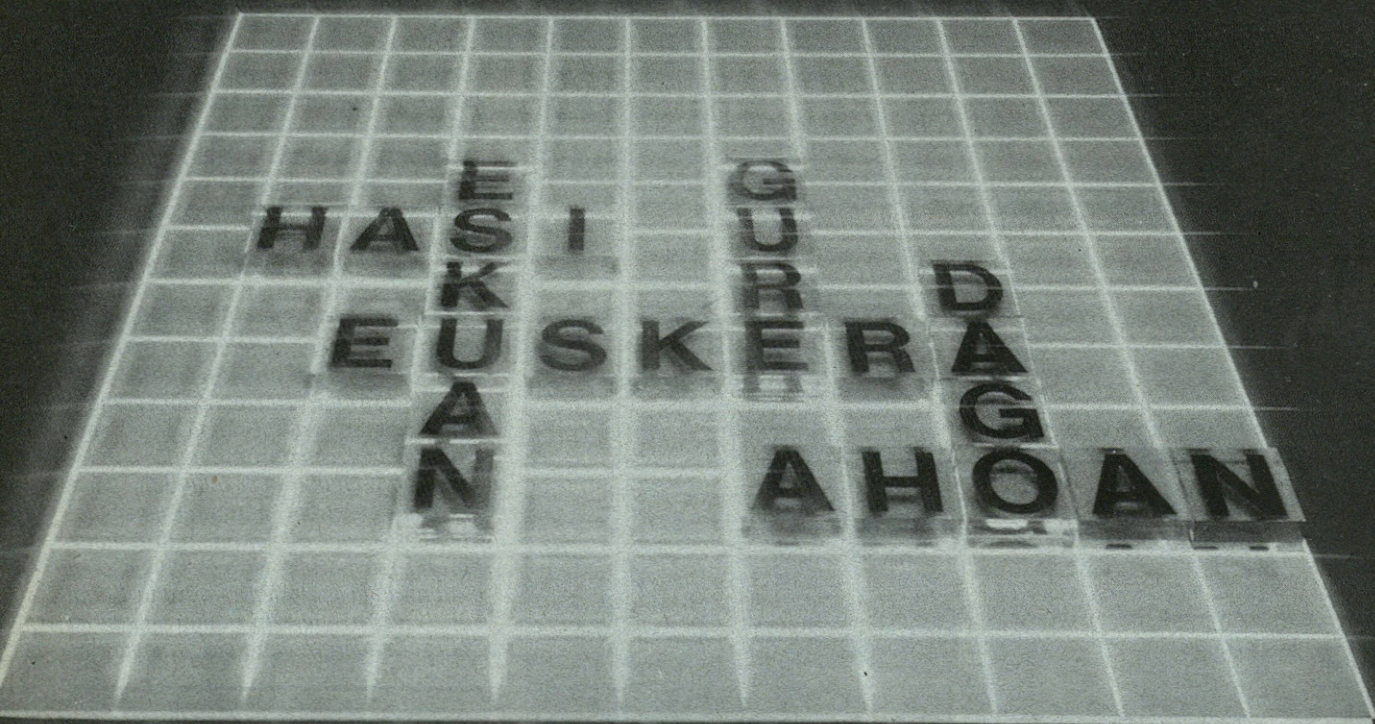
Kontrol numerikoarekin gertatu de-na da horren adibide. Gure lanbide es-koletan oraintsu sartu dira kontrol nu-merikoa irakastera, eta teknologiak bi-tartean ordenagailuz lagundutako disei-nua ekarri du. Lehen langileak progra-maketa eskuz sartu behar bazuen, orain diseinutik zuzenean pasatzen da kontrol numerikora.

«Ikusten duzuen bezala, ofizina tekniko-tik ari zara zuzenean lanean. Eta berehala datorkizu galdera: non dago gestioa eta non industrial? Horrez gain, gainera etorri zaigun beste prolema da sistema eta makinaren aniztasuna: halako mar-kako ordenagailu bat daukazu, beste markako beste bat, automata bat hola-koa, beste bat bestelakoa... eta nola el-kartu guzti horiek. Horren adibide bat eskaini dugu joan den martxoan Bilbo-ko 'Electro' ferian: elkarrengandik aparte dauden makina eta lantegiak el-

Gure lantegietan kontrol numerikoa hedatu denerako, ordenagailuz gidatuta-ko diseinua ikastera behartuta gaude.

berbaz berba, irabazi jokoa.

AURTEN BAI 87

Aurten Bai 87, zulako euskaldunentzat
prestatu dan bide erreza eta laburra dozu.
Euskera sakontzeko bidea.

Berbaz berba irabazi jokoa dogu helburu.
Zurea be hauxe bada hemen gaituzu:

kartu eta mikro batetik kontrolatzea».

Produzioaren kontrola obsesio bat da gaurko industrigintzan. Justu behar dena eta behar den kopuruan produzitu nahi da, eta edozein enpresaren helburua da eskatu ahala produzitzea. Produzioa, kalitatea eta mantenimendua kontrolatu behar dira.

bera subkontratatu egiten dute, lanaren erabateko akabaera bere kontrolatuz.

Beti ez dira diseinu orokorrak eskatzen, hala ere. Batzuetan lantegi batek «uharte» bat nahi du, automatizazio oso zehatza, edo zelula flexible bat. Baina horrek ere lantegi mailako globalizazio bat eskatzen du.

Baina enpresagizon askok orain errezeloz jokatu nahi du, mantxo. «Askotan gertatu dena da ordenagailua saldu diotela eta lortu duten bakarra dela 'pijama papera' kiloka produzitzea. Lehen eskuz idazten zenuena orain pijaman daukazu, eta eskuz punteatu behar berriro. Ondorioz, orain obligatuta zaude informatizatu baino lehen gauzak ondo pentsatzera. Zeren eta helburua da ahalik eta paper gutxien edukitzea, erabakiak hartzen laguntzea».

Munduko ekonomian buru dabilen erresumek, informatikari sekulako abiada eman diote, eta 1981ean hori demostratu zuten japoniarrek, Tokyoko Unibertsitateak boskarren belaunaldiko ordenagailuak aurkeztu zituenean. Eta abiada errukigabea datoz aldaketak.

IBMk berak, informatikan munduko lider denak, bere MS2 sistema OSra aldatzen du oraintxe bertan, eta datorren irailean aterako dira sistema berria darten ordenagailuak.

«Hemen Estatu Frantsesaren aldean atzera ikusten dut informatika, baina esfortzu handiak egiten direla dudarik ez da. 'C' hizkuntza oso garaiz sartzen zaie injinieritzaren ikasten dutenei, eta Arrasaten esate baterako oso ongi ari dira irakaskuntzan. Une honetan ez dago jende asko prestatuta, baina bai prestatzen ari dena».

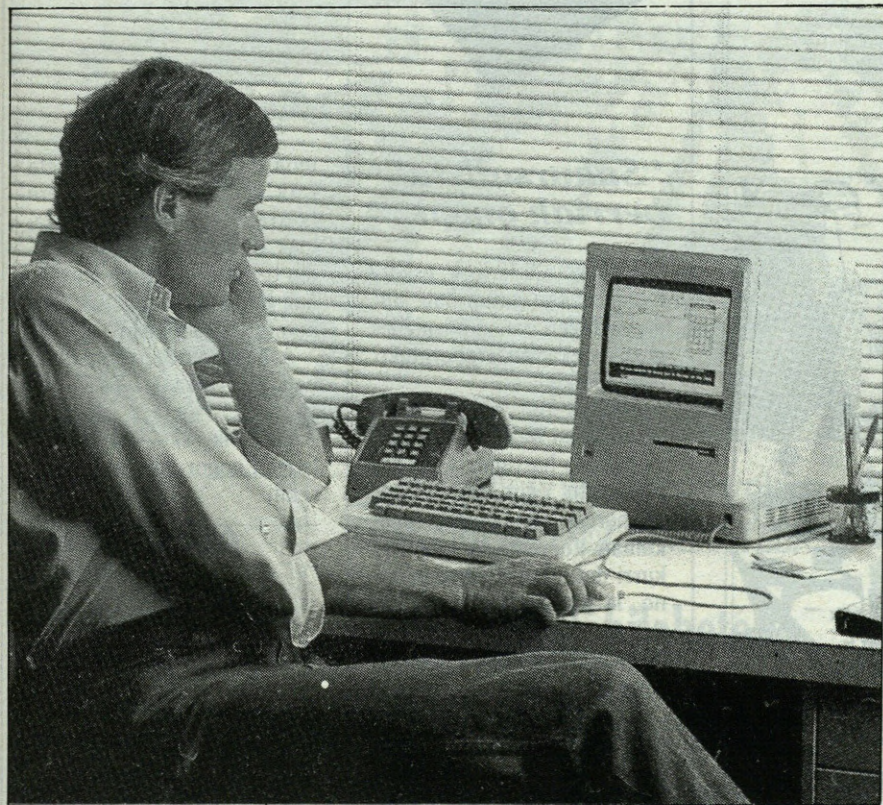
USA eta Japoniako multinazionalen mende

Aurrerapenak aurrerapen, gure artean lanean ari diren informatikoez dute ikusten munduan aintzindari diren amerikar eta japoniarrak harrapatzeko modurik. «Baina ez Euskal Herriari dagokionez bakarrik, Europak ere problema hori dauka. Europa ondo elkartuko balitz agian, baina oraingoz indarrik ez dauka. Fabrikazio mailan ari naiz, zeren eta software eta logiciel aldetik beste indar bat badu. Baina amerikano eta japoniarren eskutik gaude, ez informatikan bakarrik, baita elektronikan ere».

Europarrok kontsolatu gaitezke ordea: hard edo ordenagailuen fabrikazioak baino gero eta etekin handiagoak ematen ditu softak, arruntki «programak fabrikatzea» esango genukeenak. Yanki eta nipoi kolonizazioa hor dago, ordea, eta birmoldaketan murgilduta dauden gure enpresen diseinu berria horiek baldintzatzen dute.

P. ZUBIRIA

J.J. PETRIKORENA

Produzioa zorrotz kontrolatu behar

«Lehen produzitu ahala saltzen zen, baina gaur ez da hola», askotan entzun dugun leloa. Stock handien eta almazena gainezka salduezinik edukitzearen manu beltzak. Lantegiak, bera, automatizazio orokorreruntz doaz.

Tailer flexibleak behar dira gaur merkatun konpetitu ahal izateko. Kooperatibetan, adibidez, badute horren berririk. «ULGORren lehen igoal 80.000 labadora egingo zituzten bata bestea segidan, eta orain aldiz 2.000 hola, beste 2.000 bestelako. Eta horretarako gestio informatikarekin bakarrik jai daukazu. Automatizazioarekin beste mundu batean sartzen zara. Eta produzioa automatizatu baduzu, kalitatea ere kontrolatu behar duzu, mantenimendua bezala».

ISEI bezalako enpresa batek egiten duena zera da, proposatzen den automatizazioaren azterketa burutu, erantzunaren diseinu osoa egin, makinak eta materialak barne, eta instalazioa

Enpresa askotan informatikarekin eskarmentatuak

Lantegiaren birmoldaketa teknologikoak berekin dakar diseinu berria. «Baina askotan oso gauza zehatzak eskatzen dizkigute —diosku Bordak— nagusiek nahi dutena oso garbi daukatelako, edo eta asesoria bakarrik eskatzen digute».

Urte batzuk pasa dira teknologia aurreratuetan oso gutxi inbertitu direnetakoak. Baina Europako Ekonomi Elkartean sartzeak, krisiaren ondorioekin batera, inbertitzera behartu ditu denak, merkatuan muturra sartzekotan.

Normalean automatizazio prozesoko puskaka sartu dira lantegietan, «informatizatze sekuentziala» deitzen dena alegia. Hemengo enpresa asko tiki edo ertainak dira, eta koste edo etekin ekonomikoekin batera soziala ere kontutan hartu beharra daukate, eta beren lanpostuak defenditzen dituzten langileen presioak hor daude zerbaitetarako.

ARGIA

BEHAR DEN ASTEKARIA

Euskal Kulturari pultsua hartzeko,
astekoaren berri jasotzeko,
gizarteaz eta politikaz ohartzeko,
alfabetatzen jarraitzeko,
denbora pasatzeko...
ARGIAK 60 orri eskaintzen dizkizu
astero zure etxean.

Erreportaia ugari,
elkarrizketa interesgarri,
komikia koloretan...
Haur eta gazte, senar eta emazte,
baserritar, langile ala estudiante,
euskaraz bizitzeko
ARGIA behar duzue.

ARGIAREN HARPIDE IZAN NAHI DUT:

IZEN DEITURAK

HELBIDEA

Telefonoa

Herna

Probintzia

Banku edo Aurrezki Kutxa

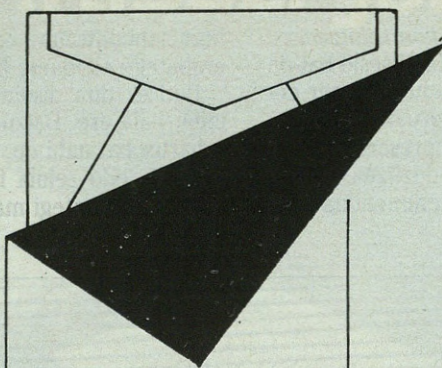
Sukurtsala Kontu Korrontearen Zb.....

SINADURA

ARGIA. Ametzagaña 19. DONOSTIA 20012

BIDEO ETA FILMEEI AHOTS, HOTS ETA MUSIKA
EZARTZEKO PREST

IZBI SA
BIKOIZKETA GRABAKETAK

“Sukursalista” berriak omen

Argiako adiskideok: esker-tuko nizueke gutun hau, ondo iruditzen baldin bazaizue, gure astekarian argitaratuko bazenuteke.

Ekainaren leko Egin egunkarian irakurri dut gauza bat oso harrigarria eta azpimarratu egin nahi nuke. “Zohardia”-ren ohizko artikuluan komentario hau irakurri dut: “Entre ellas, cómo no, la polémica celebración del Aberri Eguna junto con la sucursal de Eusko Alkartasuna en Iparralde”.

Aspaldi ez dut entzun inori “sukursalista” deitzen, baina lehen oso hitz famatua zen. PCEkoak eta PSOEkoak ziren sukursalistak, Euskal Herrian indar politiko bat osatze partez, espainolen sukursalak egiten zituztelako.

Baina Eusko Alkartasunak Iparraldean bere jendea edukitzeagatik horri “sukursal” deitzea astakeria haundia iruditzen zait. Zeren horrek esan nahiko luke Iparraldea Hegoaldearekiko Euskadi Españarekiko bezala kontsideratzen dela. Hegoaldeko alderdi batek Iparraldean adar bat edukitzea sukursalismoa bada, orduan arrazoi dute han abertzaleek estrategia autonomoa eraman behar dutela esaten dutenak. Ez dut uste hori pentsatzen duenik Zohardiak, bere kroniketan normalki beste gauza batzu defenditzen bait ditu. Horregatik suposatzen dut birao gratuito bat izanen dela, EA mesprezatzeko esan duena. Baina, orduan ea nola aklaratzan dugun arazo hau: Iparraldean borroka autono-

moa eramatea txarra da eta EAk han alderdia egitea ere txarra. Hegoaldeko abertzaleak, Iparraldera joaten baldin bagara, norekin egon behar dugu, errefuxiatuak ez kutatuta daudenean?

Aspaldi ez da eztabaidatu hau, eta garrantzizkoa iruditzen zait.

Eskerrik asko, eta jarraitu lanean gogor gure astekaria-rekin.

ORERETAKO BAT

Euskal Herrian Euskaraz-ek udaletxeak okupatu

Iragan den larunbatean Hegoaldeko lau hiri-burutako udaletxeetan sartu eta hertsialdiak gauzatu zituen EHE taldeak, Euskal Herri osoko udalei euskarari buruzko neurriak har ditzaten salaketa kanpainari ekinaz. Hauteskunde kanpainaren aurretik, maiatzaren 10ean, legealdi honetarako euskararekiko programa azal ezaten eskaria luzatu zien alderdi politiko guztiei Euskal Herrian Euskaraz-ek, inolako erantzunik jaso ez zutelarik.

Hertsialdi hauek profitatuz berriro aldarrikatu zituen taldeak ezinbesteko jotzen dituen eskariak, oraingoan gorporez berriei zuzenduz: herri euskaldunetan euskara hutsezko funtzionamendua ziurta dadila eta Euskara Batzordeak sortu daitezela besteotan, euskara normalizatzeke palgintza garatzeko bidean.

BAIONATIK BOST URTE T'ERDIZ EUSKARA HUTSEZ AIRERATZEN

Gure Irratiak hilabeteko kanpaina burutu Jatsuko festaz

Ekainaren bigarren igandean festa egunez eman zitzaion amaiera Baionako Gure Irratiak «Zurekin, zuretzat» lemapean hilabete osoz antolatutako kanpainari, Euskal Herriko kultur taldeen kolaborazioa erdiesteko helburuz.

Ekainaren bigarren igandeko eguraldiak ez zuen askorik lagundu *Gure Irratiak* Lapurdiko Jatsun burutu zuen festa egunerako, euriak goi eta behe busti bait zituen bazter guztiak. Hala eta guztiz ere, irrati-koen badaezpadako antolamenduak errez salbatu zuen pentsatutako egitaraua oiha-lezko estalki galanta zabal-duta.

Kurioski apaindutako herriko eskolako aterpeaz baliatuz, ohizko lagunak elkartu ziren, Hegoaldetik hurbildutakoak eta guzti. Irratiaren historia ikus ahal izan

zen argazki erakusketa zaindu batez, eta horrekin batera ARGIA eta «Maiatz» aldizkarien eta zenbait liburu eta disken bilduma luzea.

Bazkari goxo eta informaren ondotik girotu zen benetan festa, kantu txapelketako zenbait ahots eta bertsoari ez gaituz gain, Koldo Amestoi en ikuskizunaz eta Peio eta Pantxo, Anje Duhalde, Txomin Artola, eta Beniat Axeryekin gozatu bait zuten kantaldiko dantzaz.

Bost urte t'erdiz dihardu dagoeneko Iparraldeko euskaldunen kezka eta lanak aireratzen, herritarren sostenguz kementsu bizirik!

Urola berriro Trikilari Gazteen txapela

Zaldibarren jokatu zen bostgarren urtez Trikilari Gazteen txapelketa ekainaren 14ean, antolatzaileek esperotako jende gehiago bildu zelarik frontoian, urtetik urtera erantzunkizun eta zaletasun marka guztiak gaindituz. Eta ez da harritzekoa, ze pixkanaka egundoko kalitatea erakusten ari bait zaizkigu, bertsolaritzan gertatu antzeko bideari heltzeko pronto trikitiaren aldetik ere.

Zortzi bikoteetarik zazpi ziren giputzak eta bat Lesakarra. Eta denen artean, zazpi Billabonako Martinen eskolakoak, Azkoitikoak ezik (Epelden eskolakoak). Azken hauek irabazi zuten hain zuzen, Epelde-Zabal bikoteaz, laugarren urtez Urola aldera daramatelarik txapela. Bienbitartean, Martinek ez du batere ezagutu oraindik, nahiz eta bikoterik gehinak berak eramane ohi dituen.

Aste honetan

Nafarroako AEKn,
barne ihardunaldiak
(47. orrialdea)

Fernando Maidagan, 77
urteko pintorea
(48. orrialdea)

«Itoiz», disko berriaz
talde lana agertuz
(49. orrialdea)

Thierry Delobel,
«Ikas-Bi»ko
lehendakariarekin
(50. orrialdea)

Kulturaren Aste
Borrastea
(52. orrialdea)

ELHUYAR

ZIENTZIA ETA TEKNIKA

Hurrengo alean

Lurra; gure sorlekua eta oraindik gure

**GAIA, EKOLOGIA BERRIA
GARRAIOA 2000 URTEAN
JOSE LUIS MUNOAREKIN SOLASEAN
AINGIREN MISTERIOA
NABIGAZIO MODERNOAREN SORRERA**

Ekainaren batean zure kioskoan

"Elhuyar. Zientzia eta Teknika" aldizkaria jaso nahi dut. Urtean honen sei ale jasoko ditut gainera doan "Elhuyar" aldizkariaren bi ale.

Izena.....

Helbidea..... Lanbidea

Hiria..... Telefonoa

Ordainketa:

Errenboltoz

Kontu korrontea k/k: zenbakia..... Bankua:.....

- ☐ 1.987.erako 2.200 pta. Euskal Herria eta Frantzia
- ☐ Bi urterako 4.100 pta.
- ☐ Hiru urterako 6.400 pta.
- ☐ 1.987.erako 2.750 pta. beste herrietan.

Harpidetza-txartela: ELHUYAR Kultur Elkarte. P.K. 361. DONOSTIA

60 IRAKASLE INGURU BILDU ZIREN LEKUNBERRIKO BARNE IHARDUNALDIETAN

AEK Nafarroan metodologia antidiglosikoa garatze bidean

Jendea ugari ihardunaldietan, eta arretaz. Anitz eskualdetako jendea, batzu egindako lana aurkeztera, besteak ikasi eta informatzera. AEKren sarea hedatuz doa bazterretan barna, fruituak, etorriko dira.

AEKko irakasle ugari bildu du Lekunberrin joan den aste-ko ihardunaldiak. Kopuruaz gain, antolaketa gertatu da aipagarri, lana gogotik egin baita, egun guztian zehar debatea eta eztabaida nagusi izaki. Aldez aurretik prantatu programaketa gaitza burutu ahal izan du aurtengoan Nafarroan lehen aldiz ari den didaktika taldeak. Ihardunaldiek seriotasuna, funtsa eta sakontasuna erakutsi dute, heldu den ikastaroko AEKren organigrama, herrialde mailan nola eskualdeka, gorpuztuxe utziz.

Oinarritzko organigrama eraturik beraz, dakarren ekonomiko ondorenari erantzun ahal izatea falta. Horretan, kanpo eragileek zer ikustekorik asko dukete hain segur, eta horretan denon laguntza premiazko: Gobernu Foral, ikasle kuota, herri erakunde, udal...

Herrialdeari dagokionez, begien bistakoa da Nafarroako Didaktika Batzordea egin ahala lanean aritu dela urte

guztian zehar eskualde desberdinek aurtengoan beren didaktika talde propioa izan dezaten. Metodologia antidiglosikoaren barnean (euskara ikasteaz gain, ikasleek kultur ekintzak txertatzen dituzte beren programakuntzan kaleari begira ahalik eta intzidentzia gehiena edukitzearen), funtsezkotzat jo da eskualde bakoitzeko didaktika

taldeak, eskualderako programakuntza bereziak sortzen segitzea, ikasketa prozesuan motibazio gehiago erdiesten da eta. Zentzu hone-tan, Agoitz, Tafalla, Iruñe-rria, Bidasoa-Maldaerreketa eta Sakanako eskualdeetako emaitzak oso kontutan har-tzekoak izan dira. Era be-rean, heldu den urteari begi-ra, ordura arte ahul samar gertatu diren beste eskual-deei (Tutera edo Pirinioak esate baterako) didaktika tal-deak sortzen lagundu nahi zaie.

Eraketa sareak indartu eta koordinatu nahian

AEKk darabilen metodo-logia berriak, eskualdeko lana

bulkatzen duen bezala, Iruñe-ko eraketa sarearekiko koor-dinaketa eskatzen du, hau da, Iruñeko eraketa eta joka-leku arduradunek aukera bat-zu eskaintzen ditzute eskual-deetan burutzeko. Materiala eta programazioa eskualdeak sortzen badu ere (eskualdeko jokaleku arduradunak), hain-bat teknika, material edo di-daktika arloko ezagupen es-kualdetik kanpo daude, joka-leku arduraduna da beraz es-kualdea didaktika eta erake-ta batzordearekin koordina-tzen duena.

Jokaleku arduradun izene-ko honen ardurapean lirate-ke zerbitzuen antolaketa, ar-txibogintza, material araka-tzea e.a.

Metodologia berriaren ondorioak ikasle eta irakasleengan

Metodologia berriak sortu zalantzak aztertu ziren Le-kunberrin taldeka nahiz den-en artean, bakoitzaren es-perientziak ikasbide gerta zi-tezen. Metodologiak daka-rren ikaste prozesuan kultur ekintza non eta nola txerta zen zalantza gehien sortu duena aurtengo aroan. Ekin-tza, inguruneak nola baldin-tzatzen duen aztertu zen, kontutan harturik ekintza batzu euskara dakiten talde sozial batzuren aitzinean di-rela, Erribera edo beste hain-bat lekutan zer eredurik eutsi zalantzarik delarik.

Goitira doa erakunde Nafarroan

Bai, eragozpenak eragoz-pen, AEK gero eta eskualde gehiagotara heltzen ari da, irakaskuntzaren kalitatea le-ku ia gehienetan goiti doa, eraketa eta didaktika sarea hedatuko da aurtengoan ere, irailean ikaslegoa igotzeko kanpaina gaitza espero da. Irakasleentzako ikastaroe-k ere ekarriko dute beren emaitza.

Soilik gaitz bat, sosa, isti-tuzioek publikotzat jo nahi ez duten AEK-k horretantxe-du apustuetan larriena.

AEK piskanaka Nafarroa osora hedatzen ari da bere irakas-kuntz sarea.

77 URTETAKO PINTORE FRUSTATU BATEK BERRIRO PINTURARI EKITEN DIO

Fernando Maidagan, pintzela berriro eskutan

Durangoko Ezkurdi plazan dagoen, baina aurkitu behar den, Kultur Areto Munizipalean, Maidaganek dituen obra batzu, ekainak 30a arte ikusgai.

Nola pintatu eta bizi? Galdera horretan laburbiltzen da pintore honen koska guztia. Zazpi urtetatik lapitzak eskua eramaten bazion ere, bizi-tzak ez dizkio bideak erreztu.

Mende hasieran jaiotako pintore honek, gorriak ikusi zituen irudiak burutik koardora eramateko, 1920eko "Grafit" publizidade etxe batean sarturik hasi zen orduko poster eta diseñuak marrazten. Ezkurdiko plazan Kultur areto munizipalean gaur azaltzen dira garai hartako arrastoak. Denak entsaioak

dira. Erdi-gauzaturik batzu, bukatuak besteak. Publizidade-etxe bat irudia lantzeko leku on bat izan ba daiteke, Fernandoren ustez "Grafit" etxeko zuzendariaren helburua kopiatzea soil soilik zen. Kreatzeko lekuri ez zegoen, beraz.

Publizidade-mundua alde batera utzi eta Maidaganek ogibide berri baten atzetik abiatu behar izan zuen. Lagun baten aholku bati segituz, administrazio lanetan murgildu zen eta gauzez pintura-klaseak hartu zi-

1932an
egin zuen
Fernandok
lehen
erakusketa;
oraingoan
birritan
ekin dio
bide berari.

tuen...Horrela bizitzeko, bere gogotik, bere gogotik hain urrun geratzen zen ildotik segitu zuen.

Giro egokirik gabe, lanak harrapatu zion bizitza, Madril edo Parisera ez zuen joaterik, ez eta ikasterik izan gizon honek. "Berehala familia nere kargu eduki dut, eta kezkarik premiatsuena familia aurrera ateratzea izan da!" aitortzen du Maidaganek. Hortaz bohemiazko bizirik ez. Agian garai hartan bakarrik izan balitz buruan zeramatzan plano, krokis eta kolore leunak gauzatu lituzkeen. "Bai, nik buruan neramatzan imajinak, baina ez neukan aukerarik frogatzeko, neroni ere ez." dio gaurko gizonak.

Lehen erakusketa 1932n eman zuen, eta bi urte beranduago beste batean parte hartu zuen. Erretratoak egiten zituen eta modeloen eskasia zen nabarmen. Gizon-zekotan suhiltzaile bati eskatzen zioten baina emakume bat lortzeko Errepublikaren garaia itxoin behar izan zuten, eta lehendabiziko emakumea "Cortes"-etik jina-razi behar izan zutelarik.

Pintura-mailan, Frantziako inpresionistek izan dute eragina, post-impresionistek are gehiago, izen bat aipatzeko eskatu eta hara non Paul Cezanne botatzen duen. Agian Maaidaganen paisaietan ageri daiteke Cezannen eragina. Hala ere azkenak kolore leun, goxo eta dizdiragabeak erabiltzen ditu. Bera bezain unil eta biguinak direnak.

Beti frogatu nahi izan du gai zela bere buruko irudiak gauzatzeko eta hortaz frustratu zein pesimista dela dio. Pesimista izaki kolore "gorrak" erabili izan ohi ditu, grisak bereziki, baina poliki poliki lirismo batera igaro da. Dramatismotik lirikora hain zuzen. Bere paisaietan da nabaritzen. "Bere buruaz oso seguru ez dagoen pintoreak paisaiari ekingo dio. Paisaiak ez baitira mugitzen, hortaz errazago pinta daitezke." azpimarratzen du Maidaganek. Paisaiak ez dira mugitzen, fruituak ere ez. Baina fruituak berdetik heldu egiten dira. Maidagan ere heltzeko unean daukaguke.

ERMIÑE MADARIAGA

«ANBULANCE» IZENeko DISKOA KALERATU DIE «ELKAR» EK,
MINI-ELEPE GISA SEI KANTU BILTZEN DIRELARIK

«Itoiz», seigarren diskoaz birtuosismotik apur bat bueltan eta taldearen indarraren bila

**Aurreko diskotik hona egindako
aldaketen artean, kitarrista
desberdinarena da begibistakoena:
Xabi Pery, eta hain zuzen ere
produktu aldetik horixe izan da
emandako eboluziorik
nabarmenena: kitarrena.**

«Ambulance»ko sei kantuen letrak Juan Carlos Perezenak dira, kasik musika guztiak bezalaxe.

Xabik berak azaltzen digu horren nondik norakoa: «80.en musikarekiko akortago doan musika egin nahi dugu, apur bat 70.eko estilotik urrunduz. Orduan, musika tresna bakoitzaren birtuosismoa neurtzen zen gertu-gertutik. Gaur egun, berriz, taldearen indarrari eta konjuntoari ematen zaio indar gehiena, eta guk ere hori jo nahi izan dugu, agian perfekzioa galduz, baina indarrean irabaziz».

Gainerakoei dagokionez, taldea ez da aldatu: Jimmy Arrabit baterian, «Fois» baxuan eta Juan Carlos Perez alma mater gisa.

«Anbulance», sei kantutako diskoa

«Ambulance» izeneko hau seigarren diskoa da, baina ez da elepea, mini-elepea baizik. Halere, nahiko mini-elepe luzea da. Juan Carlosek honela

adierazten zigun formatoaren neurriaren inguruko karamila batzu: «Bizkaiko bantzaile batzuk hauxe esan izan digute: baina ez al zentuen posible beste bi kanta sartzea, eta errezki mini-elepea osatzea. Nire ustez, formatoaren aukera bat da, ez nuke agian aukera estetiko delako esango, baina adibide bat jartzeagatik hauxe esango nuke: idazle batek agian nobela bat idazten du, baina bestetan ipuin bat. Gure diskoa ipuin-liburua izango litzateke».

Hala ere, esan behar da mini-elepearen formato hori ez dela oso arraroa munduan zehar, baina Euskal Herrian ez dago horretarako ohiturarik. Joxe Mari Goikoetxeak, diskoetxearen izenean, hone-laxe azaldu zuen prolematika hori: «Lehenengo diskoa da mini-elepe modura ateratzen duguna, eta hori inportantea delako uste dut. Izan ere, materialari begiratuta behintzat esan beharra dago gasteak berdintsu direla elepe izan edo mini-elepe izan, diskoaren azala, tirada eta prozesu hori berdin kostatzen delako. Bakarrrik estudioan aurreratzeko da zertxobait, grabatzeak denbora gutxiago eramaten duelako». Halere, «Itoiz»ekin konfiantza osoa dutela adierazi dute produktoreek, gaste hori ekonomikoki ongi aterako dela, baina beste jende askorekin ezingo dutela gauza bera egin.

Pariserako buelta

Pariseko bi estudio desberdinetan bururatu dituzte «Itoiz»ekoek disko honen grabatze lanak. Lehenago, single batekin istorio bat eduki zuten, bertako produktore batzu interesatuak agertu bait ziren «Itoiz»en bi kantu grabatu eta munduan zehar komertzializatzeko. Lan horretan ari zirela, estudio bat eta tekniko bat ezagutu zuten, Simon Derasse (22 urteko fenomeno bat omen), eta bertan lortutako soinu oso haien gustokoa izan zenez, han grabatzeko asmoa agertu zioten diskoetxeari. ««Elkar»ekoek hasieran prolemak jarri zizkiguten, itxura aldetik ez zela oso komenigarria, baina azkenean amore eman zuten eta oso pozik ibili ginen Parisen».

Single horren historiari dagokionez, azkenean huts egin zuen saioak, bi produktoreetako bat desagertu egin zelako, eta «Ohe azpian» eta «Hemen nago» kantuak, editatuta egon arren, argitaratu gabe gelditu ziren. «Posible zen bi kantu horiek gero disko berri honetan sartzea baina ikusi genuen oraingoaren osotasuna puskatuko zuela, dispartsoa geldituko litzatekeela. Horrezaz gainera, single hura piska bat presaka grabatu genuen, eta ginen oso pozik gelditu». Juan Carlosek ez du uste bi kantu horiek galtzea inongo pena denik. Hamaika kantu omen dituzte, zuzenean jotzen dituztenak eta entsaiatzen dituztenak, baina nonbait heldu gabe kausitzen dituzte, grabatzeko ainako heldutasuna faltaz. Zuzeneko emanaldietan ere, bizpahiru 'hit' baino ez dituzte jotzen askotan, beste guztiak kantu berriak izaki.

J.L.

«IKAS-BI» ELKARTEKO LEHENDAKARIA DA, IPARRALDEAN B EREDUAREN ANTZEKO BULTZATZEN DUEN ELKARTEKO

Therry Delobel: «Gure asmoa ez da euskararekin hizkuntza nazional bat egitea»

«Ikas-Bi», Iparraldean duela zenbait hilabete jaiotako batasuna dugu. Bere helburua, eskola estataletan eredu elebiduna bultzatzea da, Hegoaldean B eredua izango litzatekeenaren pareko. Bertako lehendakaria dugu Delobel jauna.

Delobel jaunarengan atentzio publikoa gehien deitu duen detaile hauxe da: RP-Rko militantea izatea, hots Chirac-en eskuindar frantsesazale alderdikoa. «Enbata» astekariak argitaratu berri du Hendaian bizi eta euskaraz ez dakien pertsona honekin egindako elkarrizketa luze bat. Guk, horren laburpena eta traslazioa egin dugu oraingoan. Bere eritziek, du-darik ez dago, elemendu berri bat suposatzen dute Iparraldeko kultur panoraman, eta ondorioz, Euskal Herri osokoa.

GALDERA.— Zuen elkartearekin zuzenki lotutako arazoetara pasa aurretik, maila pertsonalean, zu politika aldetik konprometituta zaude. Zein da zure lotura politikoa?

THERRY DELOBEL.— Politikarik egiten ez duen elkarre baten lehendakari naizenez ari naiz orain; hor politikarik ez litzateke onartuko. Orain, gutariko bakoitzak gure sentsibilitateak adierazi ditzakegu eta uste dut gure el-

kartean agertzen direla Biltzar Nazionalean —Parlamentu frantsesean— ordezkatuak diren sentsibilitate guztiak, Front National ezik. Gure arteko bakoitzak eduki dezake sentsibilitate bat, nik badut enea... Elkarrizketa honetan ene engaiamendua ez da garrantzizkoagoa IKAS-Biren Bulegoko beste batzuek dutena baino. Erabaki guztiak Bulego irekian modu erabat demokratiko batean hartzen dira, eta beraz ez dago prolemarik: gehiegi orientatutako edo zuzendutako zerbait eginez gero, elkarte-ko ene lankideek esango lidakete: ez hainbeste bultzat! Ez dut uste alde horretatik kezkarik eduki behar denik.

G.— Gatozen xuxenki Ikas-Bira. Noiz sortu zen?

T.D.— Ikas-Bi joan den urteko urrian sortu zen. Gure artean aspalditik hitzegina genuen asmoa zen, eta gero, aurreko gobernuak mantendu zuen egoera azken lerro-raino argitua ez zegoenez, martxan zegoena zertan bukatzen zen zain egon ginen. Azkenean garbi ikusi genuen

eskola elebidun horiek, irakaskuntza publikoko sail elebidun hori, ahaztu samarrrik gelditzeko arriskutan zirela eta jendeak askorik ezagutzen ez zituen jendeekin. Orduan erabaki genuen baze-goela informazio lan bat egiteko, eta biltzen hasi ginen gurasoak eta irakasle izateaz gain guraso ginenon, eta ohartu ginen azken batean isilpean pasatzeko arriskutan zegoen zerbait zela, eta lau urtez martxan arituta pedagogi mailan produktu bukatu eta oso ongi burutua zela. Eta iruditzen zitzaigun interesgarria izango zela promozioa lotzea eta euskaraganako dugun gure maitasuna ahalik eta jende gehienei zabaltzea.

Hortik abiatu zen dena. Agiri bat argitaratu dugu eta lekuetan barna ibiltzen hasi gara, ikasleen gurasoekin egoteko, beste irakasleekin —jadanik martxan daukaguna— eta dagoeneko bost puntutan gaude. Gogora erazi behar dut 4 eskola direla jadanik: Sara, Donibane, Urruña eta Donibane Garazi. Herri eta herrixketan zehar itzuli bat egin dugu, oraindik bukatu ez duguna. Senperetik, Hendaia, Ustaritz, Donapaleu, Baiona, Arrangoitzetik... pasa gara. Aldi bakoitzean saiatzen gara sail elebidun hauek muntzatzeko irakaskuntza publikoko guraso eta irakasleekin eta ohar-tzen gara badagoela atxikimendu bat euskal hizkuntza eta kulturarekiko eta eskola elebidun hauek dauden behar eta desioentzako egokiak

direla eta horregatik lotu gara horien zabalkundera.

G.— Eduki dituzuen bilkuren ondotik, baikorra al zara Ikas-Biren eta sistema elebidunaren etorkizunari dagokionean?

T.D.— Daukagun dato baikarra, baina inportantea dena, zera da: jende askok benetan behar eta itxaroten zuten zerbaiten erantzun egokia dela, jende horiek horrela adierazten bait dute alor horretan hutsune bat zegoela, bete gabeko eremu bat, hain xuxen geu betetzekotan ari garena. Azken batean, konturatzeko dira euskara —hizkuntza errejional hau, eta azpimarratu nahi dut gure artean «hizkuntza errejionala»— gure errejioaren parte den zerbait dela eta sail elebidun hauek aldi berean interes pedagogiko bat ere badutela: hizkuntza errejional bat ikas-tea, Frantsesa den beren ama-hizkuntzaz gain, demostratua dago horrek haurren analisi eta erreflexio ahalmenak desarroilatzen dituela.

G.— Behin eta berriro aipatu duzu hizkuntza errejionala. Zer da zuretzako errejioa?

T.D.— Euskararen laguntza eta defentsa sarten dira «défense et promotion de langues régionales» den marko orokorrarekin. Hizkuntza errejional horiek jasan behar izan dute urtetako unilinguismo politika bat, hitzaren esanahi zabalean. Monolingui-smo honek pobretzea dakar eta alor honetan atzeratuta goaz beste erresuma batzue-

«Ikas-Bi»k Azkainen duela bi aste eman zuen festaren mementu bat.

kiko. Guretzako euskara paisaia kultural frantsesaren zati bat da eta ongi dago berpiztea, edo hobeki, kinka larri hau gainditzen laguntzea, eta gure irtenbide bakarra da eskolan sartzea berriro. «Langue régionale» hainbestetan aipatzen badugu zeragatik da: gure asmoa ez delako horrekin tresna politiko edo ideologiko bat eta ezta hizkuntza nazional bat ere egitea.

G.—Zuretzako errejioa Euskal Herria da. Beraz, hizkuntza errejionala al da Donostiako hizkuntza?

T.D.—Garbi mintzatu behar gara. Education Nationalekin lanean ari garenez, inolaz ere «Enbata»rena ez den sentsibiltate bat adierazten dugu. Arestian esaten nizun bezala, Parlamentuan ordezkatuak diren sentsibiltateen ordezkari gara, Front National salbu, eta guk ez dugu sentsibiltate nazionalista euskaldunik. Bi erresumen, Frantzia eta Espainiaren, zirkunstantziak, baldintza historikoak, soziologi-

koak, geopolitikoak, ezin dira nahastu, eta beraz sentsibiltatea, gure hizkuntza errejionalarekiko dugun interesa, lotuta gelditzen dira gure errejioari frontera batekin.

G.—Ez gara «Enbata»z mintzatuko, euskarari buruz ari gara. Donostian bezala Urruñan hizkuntza bera dela uste al duzu?

T.D.—Guk bultzatu nahi duguna lekuko hizkera da, bizi garen txokoko hizkuntza. Hori dela eta, gure eskoletan Saran Sarako euskaraz mintzo dira, Urruñako euskaraz Urruñakoan, eta gure helburua lekuko hizkera desarroilatzea da. Beraz, irakasten den euskara ez da euskara batua.

G.—Ikas-Bik irakasleen aldetik bezala aginte publikoaren aldetik, eritzi publikoaren aldetik, gaur duen bezalako arreta jaso al luke Seaska izan ez balitz?

T.D.—Hasteko, inolaz ere ez dugu jarri nahi beste proiektu baten aurrean era ne-

gatibo batean edo kontra edo arbuioan. Gure lana behar baten erantzuna da, gaur arte egiten ez zen eta guk garatu nahi dugun zerbait. Hori da lehen puntua. Hasieratik ez dugu pobretu nahi izan paisaia kulturalak errejionala proiektu baten kontra joaz, baizik eta nahi izan duguna da ordura arte saiatu gabeko alor bat aberrastea. Seaska bezala, beste zenbait bezala, hezkuntzaz medikua naizenez, gaiso baten inguruan medikuak bezala, eta eria euskara de larrik: denok gara ados diagnostikoan. Zerbait egin behar zaio; baina terapeutika diferenteak ditugu. Seaskak terapeutika bortitz bat dauka, beste alor eta beste lekuetan bere probak egin dituen. Guri dagokigunez, uste dugu terapeutika progresiboago bat hartuz hobeki erantzuten diegula uste dugu errejioako baldintza sozial, ekonomiko eta politikoei.

Galderen egilea: ENBATA

«Ikas-Bi», euskararen alde ala «Seaska»ren kontrako maniobra politikoa?

ZAILA da «Ikas-Bi» izeneko kultur batasunari buruz diagnostikorik egitea. Hasteko, jaioberria denez praktika laburra duelako. Bestetik, sinplekeria litzateke pentsatzea lehendakaria RPRkoa delako, gainerako guztiak ildo beretik ibiliko direla. Hori ez da horrela. Gainera, hala balitz ere, gaitzerdi, ongi etorriak daitezela indar guztiak, abertzaleenak ez badira ere.

Dena dela, gauza bat bistan dago: «Seaska»ri Hezkuntza Nazionaletik hizketarako eta negozioakarako aukera bera ere ukatzen zaion aldi berean, «Ikas-Bi»k ez dauka inongo prolemarik elkar hizketak edukitzeko Ministeritzakoekin, eta hizketa horien ondorioz emaitza positiboak lortzeko. Ez da halaber ahortzi behar elkarrekin Azkainen egin berri duen festa publikoan oso presentzia adierazgarriak izan zirela: Suprefeta jaunna Alliôt Marie anderearen izenean, Destrade eta Lamassoure diputatuak, eta Michel Inchauspe besteak beste. «Seaska»ren baitan bere kontrako jukutria baten beldur hasia da zenbait jende, batik bat eredu elebidun horri Iparraldeko inguru erdal-dunearantz ematen zaizkion ondorio eskasengatik.

Baina, hasieran esan bezala, goizegi da diagnostikoa egin ahal izateko.

J.L.

Paperetan idatziak

KRIKITA

Halako irrika dut (kritikek) zer esaten duten jakiteko, gure diskoei ez bait diete punturik hartu, nire ustez, edo ez dute ulertu zer egiten dugun. (...) Uste dut ez dutela gure nondik norakoa hartu eta disko honekin ere seguraski tiroak ez direla oso zuzen joango. Zenbait kritikok ahal duen bezala toreatuko diskoa, ulertu gabe beharbada.

Kaki, «Habe», 110.a, 87-VI-1

EUSKAL LITERATURAREN ITZULPENAK

Herri honetan alde batetik euskal komunitatea dago, euskalduna, eta liburuen salmentaren aldetik berdintsu gertatzen da, hau da, erderara itzulitako euskal literaturak ez du interesik sortzen. (...) Euskara ezagutzen ez duen erdal idazleari ez zaio euskarazko literatura batere interesatzen. (...) Egon diren horrelako kasu urrietan (neureak, edo Saizarbitoriarenak, edo Arestirenak adibidez) frogatu da euskaraz mintzo ez den komunitateari bost axola zaiola guk idazten duguna.

Txillardegi, «Kezkak», 1. zbka. 86/87 ikastaroa

TRIKITILARI GAZTEAK

Trikitilari gaztetxoaren artean, bizpahiru bikoiteko oso papel ona egingo lukete nagusien txapelketan eta urte bi barru izango dute hori frogatzeko aukera. Trikitilari gaztetxoaren Txapelketak eskaini duen bigarren lekzioa eskolen garrantziari buruzkoa da. Eskola horiek dira gaurko trikitilari-ritzari bultzada eman diotenak. Bost urte hauetan sekulako saltoa eman da eta horren froga gisa lehen esan dudana errepikatuko nuke.

Esteban Larrañaga, «Hemen», 87-VI-12

IKASTOLAK NAFARROAN

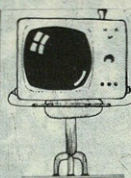
Erdiko epe batean guk uste dugu ikastolari eutsi behar zaiola eta Administrazioari esijitu behar diogula eskola nazionalak urrats horiek sendotu ditzan. Urte batzuen buruan ikusiko dugu ia eskeintzen duena serioa den, jarraipena duen, emaitza zintzoa den eta ondoren hitz egingo genuke. Bitartean ikastolentzako gratuidadea esijituko dugu, sare publikoan sartzeko aukera, gurasoek eskatzen duten lekuan, Zangotza eta Tuteran tartean direlarik, aukera hori ere eduki dezaten.

Juan Luis Larraza, «Navarra hoy», 87-VI-9

BIKOIZKETA

Bizkoizketarako aktore izan behar dela uste dut, gero teknika ikasi egiten da. Baina denek gainetik, zuk aktore izan behar duzu. Askok esaten dute, aktore egin egiten dela, beste batzuk jaio egin behar dela. Nik uste dut bi gauzak behar direla.

Felipe Barandiaran, «Eguna», 87-VI-11

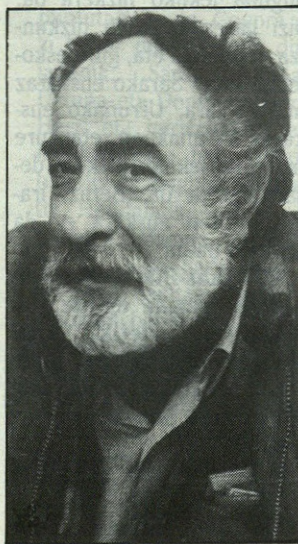
Nestor Basterretxea

ETBko «Arupe» saioan (ekainaren 12ean)

Nestor, zeintzu izan dira zure eskultore lana zuzendu zure ildo nagusiak?

— Artistaren oinarritzeko arazoa, eta nagusienaz, na azken finean, norberaren espresio-mundua sortzea da, modu pertsonalean eta ahal izanez gero era berri batean; bizi izatea tokatu zaigun bizi-modu honen testigantza emateko gai ematea. Zentzu horretan, nik euskaldun izatearen neurrietara eta errealtatera zuzendu dut neure lana, geure historiaurrea, geure historia eta geure orain-a aztertuz.

Geure historiaurrea, geure tradizioa aztertzearen ondorioz, serie kosmogonikoa sortu zen, ospe gehiena jaso duena. Hamazazpi eskulturarak osatzen dute, eta bakoitzak euskal mitologiako pertsona edota trensaren bat adierazten du. Izan ere, konturatu nintzen euskaldunon tradizioa ahozkoa zela gehien bat, eta ez zegoela tradizioaren ondorioz sortzen den mundu magiko horren irudirik. Beraz, hitzez hitz bizirik mantendu diren pertsonaia horiek iruditzen gauduzte erabaki nuen, eta horrela egurretik piskanaka-piskanaka hainbat genio atera ziren, mitologiaren mundua utzi gabe artearen mundura etorri zitzaizkidan.

— Nola lortu duzu asmoan zenuen ideia hori eskultoretan gauzatzea?

— Giza-gorputza egin dut, barruko hutsune eta guzti, gogortasuna eta presentzia berezi bat eman nahian, baina samur eta lastana aldi berean. Hankak, zangoak, abere-hankak dira, Barandiaranen bertsioetarikoa batek Marik abere-hankak zituela esaten bait zuen. Trikuharria hildakoen tokia da, bertan zentauro magiko bat dagoelarik hildakoen bakea gordezten.

Jean Hirigoién

Pello Zabaleta-ren galderak Euskadi Irratian (ekainaren 15ean)

Bernard Detxepareri omenaldia eskeinitako Euskadiko Kantu Txapelketako finala Eihelarraren jokatzen dela-eta, bertako erreto-re izan bait zen. Maita-

sunezko bizitza nahiko bixia azaltzen du bere poesiatan, eta batek apezari galdetuko lioke: bere ari-ma zeruan gerta dadin eskeini behar al diozue meza hori?

— Nik pentsatzen dut zeruan dagoela, ezen eta amodioa da Jainkoa bera, eta amodioaz mintzatu baldin bada, izan baldin badu amodioaren esperientzia, zergatik ez, gizonena eta Jainkoarena, biak bat dira ororen buru. Zeruan dagoela pentsatzen dut Detxepare.

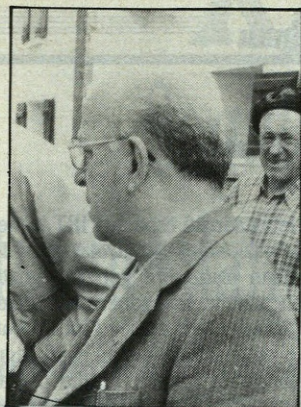
— Nor genuen Detxepare, zer esango luke herriko apezak herriko apezizandakoari buruz.

— Bernard Detxepare badakigu garazitarra zela, eta jakin dugu Donibane Garazin ere apezpikuaren ordain izan dela. Honen liburua inprimatu zenean segur da Eihelarraren zela.

— Detxepare apaiza, baina gero dirudienez politikan ere nahastu zen.

— Bai. Berak bere buruaz egin duen olerki bakarra

mintzo da presezki Pabeko kartzela batetarik. Zertako zen han? Berak dio testimonio faltsu batzuk salatutik Pabeko Erregek preso eraman zuela, eta handik mintzo da bakarrik egia agertua izan dadin. Hori du bertso eder batzuetan agertzen. Politika zer zen historiari konstatzen du: orduan Nafarroa Espainiako Erregek hartu zuen eta Nafarroako erregeak joan egin ziren Pabe alderat, han jendeak protestantak izaki. Bistan da, apaiz bezala, nafatar zeukan bere burua eta protestantak ez zituen onartzen. Gero, zein testimonio faltsu ziren...

Laurentxi Maortua

Alberto Gorritiberea-ren galderak Loiolako Herri Irratian (ekainaren 15ean)

zen hainbeste jende pilatuko zenik espero. Gainera trikiti-

lari gazteen maila urtero hobetzen doa, eta atzoko saioa oso gogorra izan zen benetan.

— **Finaleko zortzi bikotetik gehienak Billabona-ko Martinen eskolakoak ziren.**

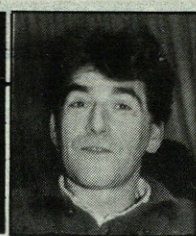
— Bai, zazpi ziren Martinen eskolakoak, sei Gipuzkoako eta baita Lesakakoa ere. Bestea Epeldena, baina uste dut Epelarreko eskolako ote den. Bost txapelketatik hala ere Epeldenak lautuan irabazi du, eta kostatu egiten da itxura denez azkoitiar eta azpeitiarrei txapela kentzea. Martinek inork baino trikitilari gehiago eraman izan du beti, baina ez du sekula txapelik lortu.

— **Zer esan nahi du horrek?**

— Atzokoan konpetentzia gehiago espero genuen, baina urduritasunak pisu handia izan zuen, eta Epelde eta Zabaleri nahiko errez jarri zioten azkenik txapela. Bikote txapeldunak, azkoitiarrak, 104,2 puntu lortu zituen. Apeztegi eta Balerdik, bigarrenak, 102,6. Besteak zazpi puntuko aldearekin geratu ziren atzeraxeago.

— **Zaldibar trikitilari gazteen topaleku bihurtu da dagoeneko.**

— Bai. Uste dut trikitilari gazteen munduan Zaldibaren eman dutela urratsa eta nahiko garrantzitsu bihurtu da ja. Egia esan, zaldibartarren ahaleginak ez dira bate-re makalak izan. Orain bizkaitar bikote bat falta zaigu Zaldibarko final baterako. Trikitixa arloan lan handia hartu dute, baina pandero-jole prolema dugu oraingoz.

Torrealdak puntua jarrita

Baleren Bakaikoari

— **Baleren, UEUrenak egin omen du. Ez omen du lekuri, ez egitekorik, Euskal Herriko Unibertsitateak (UPV/EHU) Euskarazko Kabinete Teknikoa baduelarik eta Donostian udako ikastaroak antolatzen dituztelarik. Zer diozu, UEUren lehendakari bezala?**

A gian, bai, UEU desagertu egingo da, baina Euskal Herriak Unibertsitate euskalduna nahi duen artean, UEUk izango du bai zeregina eta bai iraupena, nahiz etsaiak besterik pentsa.

Euskal Herriko Unibertsitateari edo UPVri oso zaila gertatuko zaio euskalduntzea ezarri nahi dizkiguten arauekin.

Horregatik, euskaldunen artean borondate horrek irauten baldin badu —Unibertsitatea euskalduntzekoa—, UEU ulergarria eta behar-beharrezkoa izanez jarraituko zaigu.

Donostiako ikastaroak ez dio ezer ematen euskarai, gaztelaniari baizik, gehiena edo %tik 90-95 gaztelaniaz egiten bait da. Konpetentzia gutxi egiten dio UEUri euskalduntzeko prozesu honetan.

Euskararako Kabinete Teknikoa ere ez; azken batean, UEUren hazia eta fruituak banatu besterik ez bait du egiten honek. UEU gabe Kabinete Teknikorik ez legoke, ez luke honek zer koordinaturik izango.

Puntako argitalpenak

Baionako «Zabal» liburudendak emandako datuak

Literatur liburuak:

- 1.— «Gerlako tresna bizidunak», Xipri Arbelbide. Elkar.
- 2.— «Erranak erran», Daniel Landart. Elkar.
- 3.— «Amattoren uztza», Maddi Aristi. Elkar.
- 4.— «Iparraren bila», Jean-Luis Davant. Elkar.
- 5.— «Aintza txerriari», Txomin Peillen. Elkar.

Orotarikoak:

- 1.— «Garazi», Xipri Arbelbide. Elkar.
- 2.— «Lapurdi», Manex Goienetxe. Elkar.
- 3.— «Flannery eta bere astokiloak», Bernardo Atxaga eta Jaizkibel. Elkar.
- 4.— «Xaramela», kantu zaharren bilduma. Elkar.
- 5.— «Teo» saila. Elkar.

Berlin bietako rockero eta punkiak

Ekainaren bigarren asteak Berlingo gazteak izan ditu protagonista. Berlin zatitzen duen hormaz bi aldeetako gazteak. Politika, goi-mailako politika ere, nahasturik agertu da Berlingo musika-agerpen eta bestelakoekin. Nahasturik, eta baita susmagarriki nahaspilaturik.

Rock kontzertu batzu egon ziren notiziaren iturburuan, Berlin biak nola bait bildu zituen gertakizunen segidan. Mendebaldeko Berlinen, Europako beste zenbait hiri eta hiriburutan bezala, rock kontzertu erraldoiak izan dira ekainaren hasieran, eta hiru egunetan zehar. Polborari su eman zion detailea, nolabait esatearren, kontzertuen kokalekua izan zen: Branderburgoko atea. Ate horren bestaldean hasten da Ekialdeko Berlin, eta ate horren ingurutara agertu omen zen gazte rockero andana, hormaren bi aldeetara, kontzertuak aire librean zirenez.

«Genesis» taldearen kontzertua entzuteran Berlin Ekialdeko 3.000 gazte inguru hurbildu zen, transistoreak belarrira pega-pega eginda, zuzenean erretransmititzen bait zen.

Horma zaintzen duten polizi lerroak 500 metro aurreratu ziren espreski, eta biolentziarik ere gertatu omen zen azkeneko. RFako gobernuak protesta egin zuen RDAkoaren aurrean telebista kamara-gizon bat atxilotu eta kolpata zutelako «Stasi»koek (RDAko segurantz-polizia). Hurrengo eguneko sorspresa sobietarren erreakzioa: gobernuaren bozeramailea pozik agertu zen hormatik urrutiratzen behartuak izan ziren gazteek SESBeko enbaxada aurrean Gorvachov-en izena goraipatu zutelako.

Eta Mendebaldeko punkiak

12an, Reagan zen heltzekoa Berline-ra, Mendebaldeko noski, hormaren albora hain zuzen, kontzertua ez baina espektakulua ematera. Kristalezko babes baten trabesean so egin zuen horma eta esan zion Gorvachov-i zabal zezala atea (Branderburgokoa). Bezperan, 20.000 pertsona inguruk sekulako

Branderburgoko atearen bi alboetan eman dira rock eta punk kontzertuak, politikak saltsa gutzien erdian.

manifestazioa burutu zuten Reagan-en kontra. Eta prentsak hartu zuen horien punkitasuna azpimarratzeko kargua.

Kreuzberb auzoan bizi dira punki asko, behinolako auzune elegantean, hormaren alboan dagoen horretan. Europako bohemia berria hor biltzen omen da, elkarte alternatibo askok ere beren egoitza bertan dutelarik. Biolentzi iturri agintarien ustez.

Rock, goi-mailako politika, punkien erreserbak, horma baten inguruan. Eta batzu saiatu dira arazoa rockera igarotzen, edo hormaren abstrakzioa egiten. Baina ziur arazoa ez dela hain sinplea.

J.M. HERITZ

Ziprizptinak

Athenako Udalaren irratia pirata

Grekoen telebista-irratia esparrua IRT izeneko irratia-telebista nazionalak kontrolatzen zuen. Monopolio estuan aritu dira gobernu guztiak bata bestearen atzetik. Eta gobernuan dauden PASOkeko agintariek ere entsegu lotsati batzu baino ez dute egin arlo horretan. 500 inguru irratia libre edo pirata izateak ez dio presarik sortu Papandreu-ren gabineteari. Miltiade Evert eskuindarra da Athenako alkate, eta sekulako desafioa bota du: Udalaren irratia sortu du, Udaleko Kontseilua bera ere enteratu gabe.

«Gizon hil baten gutunak», Berestroika-ren emaitzak?

Constantin Lopouchanski da Sobiet Batasunetik datorren filme honen egilea. Gaztea, Tarkovski-ren lagun eta laguntzaile izandakoa, bereziki «Stalker» filmean. Nuklear hondamendiaren ondoren kokatutako filme latza burutu du, kritikoa, esperantza anbiguo batez amaitzen dena. Txuri-beltz, sepia eta okre koloreak, irudi elurtuak, eromena eta etsipena sartu ditu «Gizon hil baten gutunak» izeneko filmean, 1986an egindakoa berau. Budjet ttipia eta arte-handiztutako filme hau guztiz bat dator Berestroika-ren izpirituarekin, baina itxuraz koinzidentzia besterik ez da.

Jean Genet-en antzerki baten bertsio definitiboa

Iaz hil zen Jean Genet idazle fantsez, presidario ohia, homosexual deklaratu eta zenbait kausa galduren laguna. Bere antzeslanen emandakia bitxiki ugaritu dira azken aldian. Michel Dumoulin-ek primizia bat lortu zuen Genet-engandik. «Haute surveillance» antzeslanaz ari gara. 77an sekula joka ez zedin desioa agertu bazuen ere Genet-ek, Dumoulinek 85eko abuztuan zita egin zuen Rabat-en Genetekin, eta hilabete batez, joan den maiatzaren 8a arte ezezaguna zen bertsio definitiboa landu zuen «pantera beltzen» lagun izandakoa.

Lata Mangeshkar, 30.000 kanta desberdin

Bera da, itxuar denez, kantagintzaren errekorra duena. Indiako emakume honek haurtzaro eta gaztaro malersa izan bazuen ere, bere ahots triste eta melankoniatsuak sekulako arrakasta paratu dio. 30.000 kanta horiez gain, 30 urtetan zehar hit-paradeko (Indiakoa noski) lehen postuan mantendu da, eta 4.000 filmetan agertzen dira bere kanta, 16 hizkuntza diferentetan kantatuak, bestalde. Batzuren ustez Indiako arima da.

Segidako bostgarren trainerilatako bandera Zumaira

Santoñan ipini zen jokoan iragan den igandez aurtengo trainerilatako Estatuko bandera, eta berriz ere argi asko geratu zen seniors mailan oraingoz ez dagoela kolorerik: euskaldunak gehiago dira zalantzarik gabe. Zumaiak bere segidako bostgarren bandera erdiesten zuen, Arraun Lagunak donostiarrei aurrea hartuta. Bigarren txandan, beste hainbeste, Zierbana nagusi.

ZUMAIARRAK, ohitura hartu duten gisan, ezin gaindituzkoak suertatzen dira urtetik urtera traineriletako txapelketetan, beren boterea veterania nabarmenez azpimarratuz hasieratik amaieraraino. Santoñako estatalean, bai bezperako klasifikazio egunean bai benetako finalean edozein baino indartsuago agertu ziren, Donostiako Arraun Lagunakeko zazpikoteak gorriak eta bi pasarazi zizkien arren, lau segundutako alde besterik galdu gabe.

Faboritoa ezin auzitan ipini

Bazirudien Santoñak zer esatekorik bazekarrela kanpeonato estatal honetara, beren itsasoan arraun egiten zela kontutan izaki gainera. Klasifikazio estropadan hala ematen zuen bederen, nahiz eta orotara eta batez ere ziabogatan gorriak azkarrago ihardun zuten.

Ostera, donostiarrek bereganatu nahi izan zuten estropadako erritmoa nekea eragin nahian. Zumaiak tinko eutsi zion Arraun Lagunak lehertzeko asmotan ze-

goen marka-pasosari, izerdiz baina nagusitasunez garaitzen zirelarik aurreko lau urteotan bezalaxe.

Segidan bost, eta ehun denera

Gorrien garaipenak bostgarren bandera eraman zuen Zumaira, azken urteotan bata bestearen ondotik eskuratuz guztiak. Baina ez zen bostgarren banderaren marka soila Kantabriako uretan jokatzen zena, ze hark Zumaira ailegatu den ehungarrena suposatzten bait zuen!

Zazpikoak haatik ezagutzen zuen urre kolorerik aurretik ere. Patroiak, Ariztik, bostetan; Aizpuruak, lautan, J. Etxabek bezala; hirutan Zumetak; eta bitan I. Etxabe, Zabala eta Urangak.

Juniorretan galizarrak prestu

Euskaldunen nagusitasunak izan zuen hala eta guztiz ere pitxadurarik, juniorretan Meirako galizarrak hartutako ziztua zela kausa. Antza denez, gure arraunlarien mannerak aski trebeki ikasiak dira, eta bermeotarrei ateratako hogeit segunduko tartek ez du beste aipamen luzexagorik merezi. Itzalik egiten hasiko ote dira laster?

G.A.

erronka barik

Euskal futbola Estaturako kantera bihurtuko?

FUTBOLEKO liga gorenean ez dira sekula lau euskal talde izan. Datorren urtean baliteke laukotea moldatzea, baldin eta Osasunak bere kuerda-flojako egoera salbatzen badu eta Sestaok Celtari bi goleko alde ateratzen badio Las Llanesen jokatze-ko dagoen azken matxean. Ez da batere sinplea izango ordea azken txanpa honen bilakaera. Osasunak Sabadellen puntu bat atera beharko du gutxienik jeitsierako liga korapiltsuari ihes egiteko, eta hala ez balitz Cadiz eta Santanderekin porrokatuko du futboleko tai-brek berri honetan, kasik erruleta-errusoaren tankeran. Sestaori dagokionez berriz, Celtak hogeita hamaika eskutikakoa dakar Bizkaira, primerarako eskaladan bi-de-zidorra hartuta.

ORAINDIK bat baino gehiago gogoratuko da Andaluziako ekipak mordo bat izan direla Primeran, beren goitibehera etengabeak behin eta berriro errepikatu diren arren: Sevilla, Betis, Cadiz, Huleva, Malaga, Granada. Andaluzen presentzia ordea betidanik izan da oso kolokakoa —Sevilla-koena ezik—, batik bat txanponaren pobreziak porrotera bultzatuta. Haatik, ezin uka jokalaria piloa sortu dela handik, nahiz eta zeharo sakabanatzen diren segituan gerora. Euskal taldeekin halakorik gertatzea zailagoa da agian, etxeko jokalariez baliatzen direlako salmenta hortatik aparte edo.

AZKEN bolada hauetan hala ere futbolista ugari dira txanponaren kolorearen atzetik kanporuntz abiatu direnak. Eta kanpora ez baldin bada, Euskadiko dirudune(ta)ra jotzen hastera dira jada, betiere profesionaltasunaren izenean (edo lekuri ezean!). Osasuna mantenduko ez balitz —eutsiko ziotek, motelak!— eta Sestao igo ez, desbandadak ez luke inor harrituko. Eta euskal futbola Estatuko kantera bihurtzeko zorian liteke gisa honetan segituz gero. Noiz exportatuko dira figura guztiok eta euskal futbol amateurra sortu?

GORKA IZETA

Gure arbasoen ohoretan

Doinua: Amurizaren "Naufragoarena"

1

Aitzin aroan, zenbat morrontza,
zenbat neke-hots...nigar mingotsa.
Orduan ere orain bezala
urrats-bide zorrotza.(bis)
Herri zahar honen bihotza,
askatasunez zein motza,
garraisiz lakar ahotsa.
Aspaldidanik jasanez hainbat
sarraski eta odoltsa;
inbasioz aseturikan
bere etxean arrotza.(bis)

2

Sasoi hartako lege..., dotrina
aintzinatikan zuten jakina.
Gizarte harek gaitsesten zuen
jabetzarekiko grina.(bis)
Samin ala atsegina,
denak otamen berdina,
nahiz azti edo sorgina.
Justiziaren antsi gogorrak
zuen bere eragina;
menderik-mende iraun nahiean
bazegoen zer egina.(bis)

3

Arbaso haien zori-gozoa
naturarekin zeukan lazoa.
Laket bizian maite zituzten,
mendi, ibai..., ta basoa.(bis)
Hura zen paradisoa,
hango kopla ta bertsoa
aitonengandik jasoa.
Kantu uhinez edertzen ziren
lurra eta itsasoa.
Sorginek ere xarmentki apain
kobazuloen altzoa.(bis)

4

Zelai gardenen inguruetan
libreki dantzan San Joan gauetan.
Berdin eurite ala lehorte
irriñoa ezpainetan,(bis)
Ilargian ohoretan
sutzar sendoa keetan,
adar soinu haitzetan.
Irri samurrak loratzen ziren
maitaleen begietan,
plazer irrikan besarkatuaz
ametszeko fereketan.(bis)

5

Akelarrea dela medio,
zenbat olgeta ta amodio.
Gau estitsuan ritu zaharrak
edertasuna dario.(bis)
Ordungo bihotz jario,
lilura ta bozkario,
maitaleen zorabio.
Sortu berria den ilargiak
dakar anitz misterio.
Etsipen beltzak esperantzari
amore ematen dio.(bis)

6

Ordungo altxor, amets samurra,
beti bezala, hutsal...,laburra.
Gure habia desegitera
sartu zen etsai lapurra.(bis)
Hura oinaze makurra!!!
odol zalea zakurra,
dena krudel, su...,egurra.
Itxaropena lurpera doa
emanez azken agurra.
Desditxatuen gisakoa da
herri zahar honen adurra.(bis)

7

Eliz maltzurran eraso latza,
hilotz usainez basati antza.
Sinismen zaharrak zapaldukan
lege berriak dakartza.(bis)
Kristau legeen arantza,
aizkora bezain garratza,
dena errekin...,matantza.
Nekazaria bortxatu zuten,
nagusi zen aberatsa.
Arant-ortua bihur zitzairen
lorenz zegoen baratza.(bis)

8

Kristau gizonen fede emaitza;
hamaika izu, ta zorigaitza.
Andre ederrei ezar zieten
anitz hoben ta ekinza:(bis)
Pekatu beltzaren giltza,
grina gaiztoen egoitza
omen zen bere bizitza.
Hori medio, zenbat martiri,
zenbat eraso bortitza.
Espantu latzez, sorgin guztiak
herio dantzan dabilta.(bis)

9

Nola daiteke gerta horrela?..
Zergatik hainbat suntsi ta gerla?..
Kiskal zituzten,oihan,soroak,
nekazal ta marinela.(bis)
Edonor deabru zela,
hari tortura krudela;
bainan...zein kredo txepela!
Nolaz hainbeste odol-isurte
eta jazarpen itzela?..
Negar-zotinka jitoan utziz
gure herriko batela?..

10

Arbaso trebe paregabeak.
Ai! nekazari jator maiteak.
Mende haietan astunak ziren
borreroen kateak.(bis)
Ordungo itzal libreak,
ongi ditugu gordeak;
horra nire ohoreak.
Eginahaletan saiatzen gara
jarraitzen zuen bideak.
Zinez dizuet: Aurki gara
Aberriaren jabeak.(bis)

ION TAPIA IRUJO

Arrano Beltza bertso paper lehiaketan lehenengo, helduen mailan

Otik 9ra bitarteko zenbakiak errepikatu gabe, batuketak, bai horizontalak nola goitik berakoak, onak egin behar dituzue.

A. $_ + _ + _ + _ + _ = 14$

B. $_ + _ + _ + _ + _ = 31$

8 6 13 5 13

A. $_ + _ + _ + _ + _ = 27$

B. $_ + _ + _ + _ + _ = 18$

11 8 6 17 3

Aze flasha!

Diru beltza

MUNDUAN barrena pasean ateratzen garenean halako sorpresak aurkitzen ditugu han hemenka. Hona hemen azkenengoa.

Paris inguruko Saint Paul udaleko Mahler kalean aurkitu dugu bitxikeria hau. Ez pentsa hari lojikoren batek eraman gintuenik EMKren diru iturriak kautsitsera. Kasualitate bat baino ez zen izan. Ondoko «Lelo» antiguidade dendara joan beharra geneukan eleiz zahar batetako sakristauak modu onean saldu zizkigun pintura batzuk errebentan saltzera (eleiza berritu beharra omen zeukan eta «enbarazo besterik ez ziguten egiten kuadro zahar haiek»).

Tratuaren gora-beherak pentsatzen ari ginen dendan sartzerakoan eta ez ginen konturatu ere egin aldameneko dendaz. Antikuarioak esan zigun afera ilun samarrak zabilzala EMK izeneko import-exporteko bulego horretan. «Hizkuntza arraro batetan mintzatzen dira» eman zigun aditzera, paristar guztiek europear itxurazko bat ikusi eta ez frantses, ez espagnol, ez ingeles eta ez alemanez hitzegiten entzuten dutenean bezala.

Berehala otu zitzaigun argazki bat atera eta testigantza bezala ekartzea. Ea zer dioten «Zirika», «Zirikatu», «Jaleo Bila», «Bronka Bila» eta horrelako «gazte» mobida guztietan mozorrozturik dabiltzan kementsuek.

Ez ditugu ordea Mahler 17ko «paperak» lortu eta ezin frogatzea gaztetxeak eraikitzeke dirua, zenbait fanzine argitaratzeko eta beste zenbait «gazte» ordaintzeko bulego horretatik atera denik.

Diru beltza? Legezkoa? Ez dakigu.

Negozioa berriz hortxe daukazue.

Txisteak

ERREGA ETA OLINPIADAK

Olinpiadak Barcelonara eraman behar zituztela jakin zuenean, Erregeak pentsatu omen zuen aukera polita zela Strasbourg aldera joan eta Europar guztien aurrean diskurtso txiki bat botatzeko. Beti bezala, esaten dio bere laguntzaileari diskurtsoa presta diezaien eta hantxe abiatzen dira biak bere sekito guztiarekin.

Iritsi dira eta Juan Carlosek agurtu egiten ditu parlamentariak.

— Ni, Españaiko Errege bezala, pozez zorutzen nagoela aitortu behar dut, Olinpiadak Barcelonan ospatu behar direlako. Gertaera pozgarri hau dela medio hitz labur batzuek eskaini nahi nizkizuke.

Hasten da diskurtsoa irakurtzen eta:

— Ooooo...

Aldamenean zeukan laguntzailea orru hori entzutean atximurka hasten zaio, ea espabilatzen den edo. Baina Erregeak berdin:

— Ooooo...

Laguntzailea jada erabat urduri Erregea egiten ari den erridikuloaz jabeturik eta ostiko txikiak ematen hasten zaio. Hala ere Erregea berdin:

— Ooooo...

Azkenean laguntzailea konturatzen da zein den arazoa eta esaten dio Erregeari:

— Barkatu Majestadea, bainan irakurtzen dituzun horiek eraztun olinpiakoak dira.

MARTIN ARANA

Algebra politikoa ez da gure jokoa

EZ zaituztegu aspertu nahi hauteskunde guztien ondoren plazaratu ohi diren zifra-joko eta kalkulu anitzen arteko beste bat eskainiz. Hori, edozein egunkaritan aurki dezakezue. Gure asmoa, ordea, hauteskundeei behaketatxo inpertinente bat ematea besterik ez da.

Hauteskundeek liluratuta mantendu gaituzte azken asteotan. Kanpainan zehar «experto» guztien futurologiarekin, eta ondoren, konbinaketaren kalkulu posible guztiekin. Hauteskundeetan mundu guztia omen dago inplikaturik: politikari, sooziologo, etxekoandre, langile, langabetu, pasota etabar. Eta bakoi-tzak, bere mailan, mila kabala egin dezake *ad infinitum* luzatuz, horrela, konbinaketa osorik agortu daitekeelako asmo hutsala mantenduz.

Guretzat oster, argi dago, logika parlamentarioaren froga beti hauxe dela: zati guztien sumak —emandako botoak, presentzian, eta abstentzioak, ausentzian— DENA ematen duela. Eta «joko» hau eta bere osagaia den hauteskunde-irazkinaren xedea: gizartean dauden kontraesan eta antagonismoak oro maskaratu, eta aldi berean, sinistarazi hautatu «ordezkariak» eta beraien arteko estrategia eta joko legal guztien saretik sortzen dela politikaren egia.

JOKATZEKO, dena den, jokoaren arauak onartu behar dira. Jokoaren barruan soilik aldatzen da barne-elementuen toki banaketa, xakean bezalaxe. Baina jokoa bera ez da horrela sekula aldatzen. Jokoa asmatu zuenak asmatu zituen alde aurretik arauak eta espazioak ere alde aurretik murriztu zituen. Beraz, egin daitezkeen jokaldirak teoriarik infinituak diren arren, praktikan ez dute ezer aldatzen; elementuen —partiduen— etengabeko birbanaketek ez dute funtsezko aldaketarik ekarriko. Soilik eman daitezke aldaketa koantitatiboak, edo partidu minimoki desberdinen aldaketa espaziala: goian, gehiengoa; behean, minoriak, bai horixe; batzuk eskuinean, besteak erdian, besteak ezkerrean... Eta elementu horiekin nahi beste aldaketa: zentru-eskuina, zentru-ekerra etabar... Konbinaketa zerbitzaturik dago.

ZEIN da, bestalde, esandako guztiaren froga? Duda barik, jokoaren barruan bagaude, ez dugu ezertxo ere ulertuko. Eta paradójikoa edo aldrebasa ematen badu ere, soilik beste lojika batetik begiratzat ulertuko ditugu parlamentarioaren funtsa, mekanismoak eta mugak.

Horrela, adibidez, konbinaturiko elementuak (partiduak) homogeneoak direla frogatzeko, aski da ongi txertatu ezin daitekeen bat agertzea. Orduan, fenomeno bitxi bat suertatzen da: sistema barruko elementu guztiak jartzen dira ados in-

trusuairen kontra egiteko. Zeren sistema honek oposizioa onartzen duen arren (oposizioa = posizio aldaketa) kontraesana inola ere ez.

Esaterako HBk suposatzen duen kontraesanaren aurrean bi jarrera dira nagusi sistema barruan: oso argiak ez direnena batetik; hauek HB baztertu, kriminalizatu, zakarki suntsitu nahi dute. Eta argiagoak direnena bestetik: HB sistema barruan integratzen edo reinsertatzen saiatzen dira.

Dena den, eskusio zein kriminalizazio saioek porrot egiten dutenean, fenomeno puntu batetik gora pasatzen denean, egiazko arrisku bat ikusten denean, haietariko luzidoe-nek (El Pais-ek esaterako) bigarren taktika nahiago dute: indar berriek prozesu luzean asumitu behar izan dituzten aspektu dialogante eta parlamentarioak goraipatu, bere alde onartezina ahazteko gomendatuz.

KONKLUSIOZ, poztu behar gara —nola ez— kanpainan zehar lortutako mobilizazio eta lanagatik. Bai eta ere arrakasta honek euskal mugimenduari suposatutako ditzion aurrerapausuak nazioarteko mailan kontutan izanik. Segi dezagun beraz, herri mugimenduak, militantzia eta organizazioa bultzatuz, eta ez gaitezen triumfalismo falsuan erori, zeren gure botoen indarra ezin bait da 1 1 1 1 1... aren lojika-ekin neurtu.

NIKOLAS XAMARDO
ANTTON AZKARGORTA

ERANTZUN EGOKIAK

Gipuzkoako Aurrezki
Kutxa Probintzian
Gipuzkoari lagundu
nahi diogu.
Horregatik, zerbitzu-
eta prestazio-aukera
zabal bat eskaintzen
dugu.
Eta kirol, kultur, zientzi
eta herri-izaerako

ekimen-mota guztietan
partehartzen dugu.
Gure herriaren
aberastasunean
partehartzeko.
Gipuzkoako Aurrezki
Kutxa Probintzian,
beti ere erantzun
egokiak.

CAJA DE AHORROS PROVINCIAL DE GUIPUZCOA
GIPUZKOAKO AURREZKI KUTXA PROBINTZIALA

"Erantzun Egokiak"

Eros ezazu

ZEURE ETXEA

LAN KIDE AURREZKIAREN HIPOTEKA-KREDITU BATEZ

Etxebizitza baten beharrean bazera, edo-eta darabiltzuna eskuratu nahiez bazabiltz, oraintxe duzu garaia: Eska ezazu Hipoteka-Kreditu bat Lan Kide Aurrezkian. Egiatzko balioaren %70taraino finantzatzuko dizugu zure erosketa, interesik txikien eta baldintzarik hoberenetan. **Edo % 100taraino gure Erakundearen osoko Finantzaketa Planera biltzen bazera** eta jakina, legeak eskaintzen dituen abantaila fiskal guztiak eskuratuko dituzu.

Zatoz bisitatzeraz eta esaiguzu zure asmoen berri. Eta konta ezazu gurekin.

Oraintxe da garaia

CAJA LABORAL POPULAR

LAN KIDE AURREZKIA

Euskadiko Kutxa

ETXEBIZITZA EROSI EDO BESTE BEHARRIZANETARAKO HIPOTEKAZKO KREDITUAK GURE BEZEROENTZAKO. PERTSONA FISIKO EDO JURIDIKOENTZAKO BEREN NEGOZIOTARAKO. ETXAGILEENTZAKO: HITZARMEN DESBERDINAK ERAKUNDE PUBLIKOEKIN. KONTSULTA EZAZU.